tilaterală cu toate statele, indiferent de sistemul lor politico-social. În stabilirea acestui cadru de dezvoltare a raporturilor cu celelalte țări, ele pornesc de la necesitatea de a se asigura unirea tuturor eforturilor forțelor antiimperialiste în lupta pentru pace și progres în lume.

Documentul final al vizitei reliefează voința comună a partidelor și a țărilor noastre de a acționa cu mai multă hotărîre în vederea reglementării problemelor majore ale actualității internaționale, potrivit intereselor fundamentale ale popoarelor, potrivit intereselor păcii și securității generale. Sînt exprimate punctele de vedere comune ale celor două țări în problemele fundamentale ale vieții internaționale, căile prin care ele consideră că aceste probleme pot fi soluționate într-un spirit rațional și într-o perspectivă durabilă.

România și Iugoslavia condamnă agresiunea Statelor Unite în Vietnam, își afirmă solidaritatea cu lupta eroică a poporului vietnamez pentru libertate și independență, apreciind totodată ca pozitiv faptul că s-a ajuns la tratative între reprezentanții Republicii Democrate Vietnam și Statelor Unite ale Americii. Ele și-au exprimat speranța ca în scurt timp să urmeze încetarea deplină și necondiționată a bombardamentelor și a altor acte de război ale Statelor Unite ale Americii împotriva Republicii Democrate Vietnam. Aceasta ar crea condiții favorabile pentru înfăptuirea unei soluții politice a problemei vietnameze în baza Acordului de la Geneva din 1954 și a respectării drepturilor legitime ale poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta, fără amestec dinafară.

În legătură cu evoluția situației din Orientul Apropiat, părțile își exprimă îngrijorarea față de faptul că aici se acumulează elemente de încordare, care periclitează pacea întregii omeniri, și subliniază din nou necesitatea găsirii unei soluții politice a acestei crize, ceea ce impune retragerea trupelor izraeliene din toate teritoriile arabe ocupate, reclamă recunoașterea dreptului la existență, suveranitate și integritate teritorială al tuturor statelor din această zonă, reglementarea echitabilă a celorlalte probleme litigioase. A fost exprimată convingerea asupra necesității aplicării imediate în viață, de către toate țările interesate, a Rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967.

În cadrul convorbirilor, o atenție particulară a fost consacrată problemelor europene, evidențiindu-se cu satisfacție eforturile desfășurate de tot mai numeroase state de pe continent pentru atenuarea tensiunii și extinderea colaborării reciproce. Pentru încurajarea acestor procese pozitive, pentru promovarea cooperării și asigurarea securității europene, o importanță deosebită prezintă acceptarea schimbărilor intervenite în dezvoltarea postbelică, respectarea inviolabilității frontierelor statornicite după cel de-al doilea război mondial, participarea în spiritul egalității în drepturi la rezolvarea problemelor continentului a tuturor statelor europene, inclusiv a celor două state germane. Interesele democratizării relațiilor intereuropene reclamă eliminarea barierelor economice, politice și de altă natură, în vederea creării unor condiții favorabile colaborării constructive între state suverane și egale în drepturi. Cele două părți și-au exprimat sprijinul lor pentru toate inițiativele menite să înfăptuiască aceste scopuri, subliniind, în acest sens, însemnătatea Rezoluției privind dezvoltarea relațiilor de vecinătate între statele europene cu sisteme social-politice diferite, adoptată la cea de a XX-a Sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, rezoluție la care cele două țări sînt coautoare.

Ca state balcanice, organic interesate în instaurarea unor relații de bună vecinătate și cooperare între popoarele acestei regiuni, România și Iugoslavia își reafirmă decizia lor de a desfășura în continuare eforturi susținute în sensul dezvoltării unor asemenea raporturi și norme de colaborare.

Abordînd problema dezarmării, conducătorii de partid și de stat români și iugoslavi au evidențiat marea importanță pe care o acordă rezolvării acestui însemnat deziderat al omenirii, s-au pronunțat pentru un acord privind dezarmarea generală, precum și pentru înfăptuirea altor măsuri de natură să contribuie la crearea unor condiții favorabile soluționării acestei probleme. În acest context, comunicatul subliniază că cele două părți acordă o mare importanță fiecărui pas menit să împiedice răspîndirea armei nucleare, salută noile îmbunătățiri aduse proiectului de tratat privind neproliferarea armelor nucleare și declară că un acord în această problemă, care ține seama de interesele și cererile legitime ale statelor nenucleare, ar constitui o contribuție în direcția încetării cursei înarmărilor.

Afirmîndu-și sprijinul hotărît acordat năzuințelor și eforturilor țărilor în curs de dezvoltare de a-și consolida independența lor politică și economică, cele două părți au subliniat necesitatea rezolvării mai eficiente a problemelor economice ale acestor țări, ceea ce ar fi în interesul economiei mondiale în ansamblu, al păcii și colaborării în lume.

Documentul final al vizitei consemnează schimbul de păreri cu privire la problemele actuale ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale și la colaborarea, în continuare, dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia, constatînd cu satisfacție că relațiile și colaborarea dintre partidele noastre se extind și se întăresc continuu, în interesul păcii și socialismului, al prieteniei dintre cele două țări. Comunicatul evidențiază pozițiile identice sau apropiate ale partidelor noastre cu privire la principiile și utilitatea colaborării bilaterale și multilaterale între partidele comuniste și muncitorești, relevînd importanța colaborării bilaterale cît mai largi, ca cea mai potrivită cale pentru o mai bună cunoaștere reciprocă, pentru depășirea deosebirilor de vederi și adîncirea colaborării.

În cuvîntările rostite pe parcursul vizitei, ca și în Comunicatul comun, sînt reliefate creșterea rolului și răspunderii istorice a partidelor comuniste și muncitorești, a mișcărilor de eliberare națională și a altor forțe democratice și progresiste în evoluția situației internaționale actuale. Sarcinile istorice, de înaltă răspundere, ale acestor forțe, în asigurarea unei păci juste și trainice, în stăvilirea politicii imperialiste agresive, impun cu necesitate realizarea celei mai largi unități antiimperialiste, pe baza egalității în drepturi. În raporturile dintre partidele comuniste și muncitorești, a fost subliniată importanța deosebită a aplicării consecvente a principiilor independenței și egalității în drepturi, internaționalismului proletar, respectării particularităților naționale, dezvoltării creatoare a teoriei și practicii socialiste. Cele două părți acordă un sprijin hotărît tuturor eforturilor îndreptate spre dezvoltarea democratică continuă a societății socialiste și subliniază dreptul exclusiv al fiecărui partid de a-și stabili de sine stătător politica în construirea socialismului în țara respectivă.

Numeroși colegi, români și străini, cu care am avut prilejul să discut aici, reliefau că prin cercul larg de probleme discutate, prin abordarea identică sau asemănătoare a problemelor fundamentale ale vieții internaționale contemporane, prin consensul asupra normelor care trebuie să guverneze relațiile dintre state, prin acordul deplin asupra dezvoltării multilaterale a colaborării româno-iugoslave în toate domeniile de interes comun, vizita delegației de partid și de stat a României, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, se înscrie ca un moment important în cronica bogată a raporturilor dintre popoarele Iugoslaviei și României, ca un aport însemnat la opera generală de pace și securitate, la care fiecare țară, mare sau mică, este chemată să-și aducă contribuția. În context, se apreciază că eforturile comune ale celor două țări în planurile evocate de documentul final au o însemnătate deosebită nu numai pentru popoarele României și Iugoslaviei, nu numai pentru dezvoltarea pe temelii juste a socialismului, dar și pentru a asigura înfăptuirea unui climat de înțelegere și cooperare între toate popoarele europene, între toate popoarele lumii.

Belgrad, 2 iunie

Vietnamul este unul!

Între două reuniuni ale delegaţiilor R.D. Vietnam şi S.U.A. în Avenue Kléber, ziariştii străini acreditaţi la Paris pentru aceste convorbiri — sîntem cîteva sute — urmăresc pentru redacţiile lor respective desfăşurarea evenimentelor interne din Franţa, menţinînd cu serviciile de presă ale celor două delegaţii şi între ei contacte care să-i ţină la curent cu ceea ce ar putea interveni nou în acest interval (conferinţe de presă suplimentare, ecouri la declaraţii ale oficialităţilor din R.D. Vietnam sau din S.U.A. etc.). Azi însă, miercuri, cele două delegaţii s-au întîlnit din nou şi ne vom regăsi mai întîi în Avenue Kléber, aşteptînd ieşirea delegaţilor, eventualele cîteva cuvinte pe care le-ar putea rosti între uşa clădirii şi portiera maşinii, apoi la conferinţele de presă ale purtătorilor de cuvînt.

Această a 7-a şedinţă a celor două delegaţii s-a deschis după o săptămînă în care, ca şi în cele precedente, refuzul american de a începe cu începutul, adică hotărînd încetarea bombardamentelor şi a celorlalte acte de război împotriva R. D. Vietnam, a împiedicat realizarea vreunui progres. Totuşi — chiar în acest sens de altfel — săptămîna nu a fost lipsită de fapte semnificative. A fost plecarea la Washington a lui Cyrus Vance. Şeful delegaţiei S.U.A., Averell Harriman, a căutat să „dezdramatizeze" călătoria celui mai important dintre colaboratorii săi (amintim că în lipsa eventuală a şefului delegaţiei, Vance îi ţine locul cu depline puteri), declarînd că este vorba de o „călătorie pentru consultări" prevăzută de multă vreme, că deci „nu implică nici o semnificaţie specială" şi insistînd: „E unul din avantajele dispozitivului nostru, ca unul dintre noi să se poată deplasa des la Washington pentru consultări". Dar multe ziare publicau a doua zi fotografia lui Cyrus Vance primit de preşedintele Johnson încă de la micul dejun ; dar preşedintele convoca pentru aceeaşi seară, la Casa Albă, pentru a asculta o expunere făcută de Cyrus Vance, pe toţi liderii Congresului ; dar între timp, hotărînd pe neaşteptate să ţină o conferinţă de presă, el făcea declaraţii în care se străduia să justifice continuarea bombardamentelor ; dar, în acelaşi spirit, vorbea gazetarilor joi, într-o altă conferinţă de presă neprevăzută ca atare, la ranch-ul său din Texas, unde îşi petrecea sărbătoarea „Zilei Memoriale". De notat că, în ambele întîlniri cu ziariştii, preşedintele S.U.A., în ciuda tentativelor de justificare a continuării (şi intensificării) actelor de război împotriva R.D. Vietnam şi de deplasare asupra acesteia a răspunderii pentru lipsa de rezultate, pînă acum, a convorbirilor de la Paris, s-a ferit de orice formulare care ar fi putut fi interpretată ca o ameninţare cu ruperea convorbirilor. Poziţia oficialităţilor S.U.A. este într-adevăr ingrată : prinse între presiunea de opinie publică favorabilă încetării agresiunii şi presiunea acelor categorii care vor continuarea şi agravarea ei — toate acestea în plină campanie electorală şi avînd, oricum, dinainte numai cîteva luni de existenţă...

La şedinţa de vineri, Xuan Thuy a făcut lui Averell Harriman propunerea — nu lipsită de o ironie subtilă în legătură cu pretenţiile americane la „reciprocitate", de care se poticnesc mereu convorbirile — ca să se dea publicităţii „un comunicat comun, în care S.U.A. s-ar angaja să nu mai bombardeze şi să nu mai comită acte de război împotriva întregului teritoriu al Vietnamului, iar R.D. Vietnam s-ar angaja să nu bombardeze şi să nu comită acte de război împotriva întregului teritoriu al S.U.A.". Tot la şedinţa de vineri, o vie controversă a fost declanşată de şeful delegaţiei americane, care a contestat guvernului R.D. Vietnam dreptul de a vorbi în numele întregului popor vietnamez, din nord şi din sud. Foarte prompt, Xuan Thuy a amintit că R.D. Vietnam s-a născut prin revoluţia din august 1945, „pe care a făcut-o întregul popor vietnamez, din nord şi din sud", că preşedintele Ho Şi Min şi guvernul său au fost aleşi prin sufragiu universal la 6 ianuarie 1946 şi că lupta de rezistenţă a întregului popor vietnamez a dus la conferinţa de la Geneva din 1954. Comentînd la conferinţa de presă din aceeaşi zi poziţia lui Averell Harriman, Nguyen Thanh Le, purtătorul de cuvînt al delegaţiei R.D. Vietnam, spunea : „Este ciudat că dl Harriman, care contestă guvernului R.D. Vietnam dreptul de a vorbi în numele întregului popor vietnamez, vorbeşte el însuşi în numele sud-vietnamezilor. Să fie dl Harriman vietnamez ? Nu s-a părea ! De fapt, dl Harriman se comportă ca un guvernator al Vietnamului de sud".

Xuan Thuy (în stînga) şi alţi membri ai delegaţiei R. D. Vietnam ieşind de la una din reuniunile din Avenue Kleber

Unei întrebări pe care i-am pus-o în legătură cu sensul recentei schimbări de prim-ministru la Saigon, ambasadorul HA VAN LAU, adjunctul şefului delegaţiei R.D. Vietnam, mi-a răspuns :

„Administraţia de la Saigon a fost totdeauna un executant, un instrument al politicii neocolonialiste a S.U.A. în Vietnamul de sud. Faptul că americanii depun eforturi ca să peticească ici sau colo această administraţie nu modifică întru nimic caracterul ei : rămîne o administraţie stipendiată dinafară, trădătoare de patrie şi opresoare a poporului. Schimbarea de «premier» pune încă o dată în lumină conflictele din ce în ce mai ascuţite dintre marionete rivale ; pune în lumină totodată prăbuşirea iremediabilă a însuşi acestui regim de impostură, instalat şi subvenţionat de S.U.A.". În ceea ce priveşte opiniile şi atitudinea poporului vietnamez în legătură cu convorbirile oficiale de la Paris, ambasadorul Ha Van Lau spune : *„Poporul vietnamez este unit ca un singur om în jurul guvernului R.D. Vietnam ; el susţine pe de-a-ntregul lupta acestuia împotriva agresiunii americane şi pentru salvarea naţională pe toate planurile : militar, politic, diplomatic. Din momentul în care S.U.A. au devenit agresoare în Vietnamul de sud, populaţia din Vietnamul de sud a avut dreptul şi datoria să lupte împotriva agresorilor. Din momentul în care S.U.A. au devenit agresoare în Vietnam, poporul vietnamez are dreptul şi datoria de a lupta împotriva agresorilor, în orice punct al Vietnamului. Cîtă vreme S.U.A. vor continua agresiunea şi bombardamentele, poporul nostru va continua să se apere ; 31 de milioane de vietnamezi, dintr-un capăt al ţării în celălalt, vor lupta împotriva agresorului. Cît despre convorbirile de la Paris, noi am venit aici cu bunăvoinţă şi seriozitate ; dacă aceste convorbiri nu vor avea rezultat, răspunderea va fi a părţii americane, a poziţiilor colonialiste şi agresive pe care se menţine, a atitudinii lipsite de sinceritate în care persevereză".*

la Paris, Florica Şelmaru

Tensiunea politică se menţine

La începutul acestei săptămîni s-a împlinit o lună de la acel 3 mai cînd sosirea poliţiei în incinta Sorbonei, la cererea rectorului universităţii din Paris şi a fostului ministru al Educaţiei Naţionale, a deschis ciclul manifestaţiilor studenţeşti şi ciocnirilor din Cartierul Latin. S-au împlinit de asemenea, luni, trei săptămîni de la declararea grevei generale care, cuprinzînd zece milioane de oameni avea să mobilizeze întreaga ţară într-o uriaşă luptă pentru satisfacerea unor revendicări de prea multă vreme neglijate şi a căror formulare unanimă conferă acestei lupte o absolută legitimitate. E vorba de salarii, de durata muncii, de libertăţile politice. În calendarul ultimelor două săptămîni şi jumătate s-au înscris pe fundalul negocierilor dificile dintre guvern, patronat şi centralele sindicale, două cuvîntări ale preşedintelui de Gaulle, dizolvarea Adunării Naţionale şi anunţarea unei noi consultări electorale, remanierea cabinetului, cîteva declaraţii ale premierului Pompidou, punerea la punct în rîndurile majorităţii guvernamentale şi în rîndurile opoziţiei — în primul rînd ale opoziţiei de stînga — a dispozitivului şi tacticii electorale.

Menţionam în penultima corespondenţă atenţia cu care observatorii analizau două din căile pe care Constituţia le punea la îndemînă şefului statului francez : referendumul şi dizolvarea Adunării, urmată de alegeri anticipate. Au intrat în actualitate amîndouă, una după cealaltă. După cum se ştie, în alocuţiunea sa din 24 mai, preşedintele de Gaulle anunţase organizarea unui referendum care ar fi urmat să aibă loc la jumătatea acestei luni. Contestat ca valoare democratică de formaţiile opoziţiei, această alegere a stîrnit şi reprobarea unanimă a organizaţiilor de salariaţi care au văzut în ea o tentativă de a eluda examinarea în spirit constructiv şi satisfacerea revendicărilor lor. Aducerea, trei zile mai tîrziu, la cunoştinţa celor interesaţi a „protocolului" concesiilor consimţite de guvern şi patronat, avea să întărească acest sentiment. În demonstraţiile muncitoreşti care se desfăşurau la Paris şi în întreaga ţară, calmul şi disciplina s-au menţinut intacte, dar alături de revendicările de ordin profesional şi social, se făceau auzite revendicări cu caracter politic. Georges Séguy, secretarul general al Confederaţiei Generale a Muncii, explica : „Muncitorii constată că revendicările lor se lovesc din ce în ce mai mult de această politică (a guvernului) şi se gîndesc serios s-o schimbe".

„L'Humanité" de marţi publică un comunicat al Biroului Politic al P.C.F. care apreciază că, datorită coeziunii excepţionale a marii lupte revendicative duse de milioane de oameni ai muncii, au fost obţinute rezultate importante. În ramurile profesionale unde salariaţii consideră că revendicările lor au primit satisfacţia care să le permită să reia lucrul, spune comunicatul, ei vor hotărî asupra acestui lucru în mod colectiv în cursul consultărilor organizate de comitetele de grevă şi organizaţiile sindicale. „În mai multe sectoare — se arată în continuare în comunicat — patronatul şi guvernul persevereză în a refuza să dea dreptate cerinţelor legitime care pot şi trebuie să fie satisfăcute. Ei poartă astfel întreaga răspundere a prelungirii grevei. P.C.F., care nu a încetat să aducă, de la început, sprijinul său revendicărilor milioanelor de oameni ai muncii manuale şi intelectuale, va continua să-l acorde tuturor celor care sînt siliţi să ducă mai departe lupta lor. P.C.F. cere tuturor oamenilor muncii şi populaţiei din oraşe şi sate să răspundă apelului la solidaritate materială masivă faţă de greviştii lansat de Confederaţia Generală a Muncii".

În aceste condiţii, în rîndurile majorităţii gaulliste şi-a croit drum un curent considerînd preferabile referendumului dizolvarea Adunării Naţionale şi organizarea unor noi alegeri. Între timp totuşi, un consiliu de miniştri extraordinar a pus la punct textul proiectului de lege care urma să constituie obiectul referendumului, a fixat data acestei consultări (16 iunie). Două zile mai tîrziu însă, venind la palatul Elysée pentru şedinţa uzuală a consiliului de miniştri, membrii cabinetului aflau că preşedintele Republicii a părăsit Parisul — de prea puţină vreme pentru ca serviciile preşedinţiei să-i fi putut anunţa — şi că reuniunea va avea loc în ziua următoare. A urmat o zi de extraordinar „suspense" politic. Unde a plecat ? „Probabil la Colombey-les-deux-Eglises", declaraseră unii funcţionari de la Elysée, orientîndu-se după faptul că ora şi pregătirea călătoriei fuseseră acelea obişnuite, cînd preşedintele îşi petrece sfîrşitul de săptămînă la reşedinţa lui personală. De ce a plecat? Pe jumătate din prima pagină a importantului ziar de informaţie „France-Soir", un titlu enorm : „De Gaulle e la Colombey pentru a lua o hotărîre" şi, în subtitlu, „El ar putea să anunţe : fie demisia sa, implicînd alegeri prezidenţiale — fie o schimbare de guvern şi dizolvarea Adunării Naţionale, implicînd alegeri legislative".

După cum s-a văzut, a doua ipoteză a fost exactă. Este ceea ce preşedintele de Gaulle avea să comunice în scurta sa cuvîntare de joi după-amiază — în care au surprins însă nedrepte aprecieri la adresa mişcării revendicative a salariaţilor şi accentele unei terminologii anti-comuniste schematice, destinate după cît se pare să galvanizeze energiile celor care, după o expresie a lui Giscard d'Estaing, alcătuiesc „le parti de la crainte", „partidul fricii", adică al categoriilor îndeobşte pasive dar mereu alarmate de tot ce ar putea reprezenta o schimbare. A surprins, de altfel, şi zvonul — confirmat ulterior de secretarul de stat al R.F.G. pentru informaţii, Guenther Diehl — că, în drum spre Colombey, preşedintele ar fi făcut un ocol prin Baden-Baden ; întîlnirea pe care ar fi avut-o acolo cu generalul Massu, comandantul forţelor franceze din Germania occidentală, precum şi cele pe care le-ar fi avut în aceeaşi după-amiază cu comandanţii altor mari unităţi, aflate în Franţa, sînt puse de comentatorii multor ziare pariziene în legătură cu mişcări de trupe semnalate în ţară şi în jurul Parisului. André Fontaine, şeful redacţiei de politică externă a ziarului „Le Monde" şi autor al unei recente „Istorii a războiului rece", trece de data aceasta hotarele specialităţii sale şi, plecîndu-se asupra actualelor elemente ale politicii interne franceze, vorbeşte despre „războiul civil rece",

→

Întrevedere între Waldeck Rochet (primul din dreapta), secretar general al Partidului Comunist Francez, şi liderii Federaţiei Stîngii, François Mitterrand şi André Billières (centru)

adică o luptă „pentru a cîştiga partida, fără vărsare de sînge".

Etapa actuală a luptei se înscrie între după-amiaza de 30 mai, cînd preşedintele de Gaulle a rostit cea de a doua alocuţiune a sa din ultimele cincisprezece zile, şi 23 iunie, ziua primului tur de scrutin. Nu e poate inutil să amintim o serie de elemente tehnice în legătură cu apropiata consultare electorală : sînt de ales în total 487 deputaţi ; alegerea se face prin scrutin uninominal majoritar în două ture (pentru a fi ales la primul tur, un candidat trebuie să întrunească majoritatea absolută a voturilor exprimate şi, în acelaşi timp, un număr de voturi egal cu o pătrime din numărul alegătorilor înscrişi ; la al doilea tur, e suficientă majoritatea relativă, iar în cazul unui număr egal de voturi este considerat ales candidatul mai vîrstnic).

Timpul foarte scurt a dinamizat tratativele între partide şi grupări politice. Partidul Comunist şi F.G.D.S. (Federaţia Stîngii Democratice şi Socialiste), nu au ajuns încă la programul comun pentru care cel dintîi militează încă din perioada alegerilor prezidenţiale. S-a realizat însă între cele două formaţii un acord asupra unui plan de măsuri economice şi sociale, corespunzător nevoilor care au generat actuala mişcare revendicativă. Într-un discurs important ţinut vineri seara, Waldeck Rochet, secretarul general al Partidului Comunist Francez, a amintit că „Partidul nostru Comunist va participa activ cu candidaţii săi şi cu programul său, fiind stabilit că unirea tuturor forţelor stîngii se va face la al doilea scrutin, în favoarea candidatului celui mai bine situat prin sufragiul universal". Într-adevăr, iniţial, F.G.D.S. propusese desemnarea unui candidat comun chiar de la primul tur de scrutin ; P.C. a arătat că, în lipsa unui program comun, o asemenea formulă ar fi prematură şi de natură să creeze confuzii. Luni, „L'Humanité" publica deci comunicatul comun P.C.F.—F.G.D.S., în care se arăta că cele două formaţii au hotărît să menţină în actuala campanie electorală acordul din decembrie 1966. Comunicatul confirmă acordul lărgit stabilit la 24 februarie 1968, pe care-l completează cu planul mai sus menţionat privind măsurile economice şi sociale. Într-un comunicat al Biroului Politic al P.C.F. se subliniază că s-ar putea realiza mai mult, că forţele de stînga ar trebui să găsească modalitatea de a defini un program comun care să poată servi drept bază formării unui guvern popular şi de uniune democratică.

În ceea ce priveşte formaţiile majorităţii este foarte comentată hotărîrea Republicanilor Independenţi de a „aplica în parte tactica opoziţiei" („Le Figaro"). Mai concret, este vorba de faptul că „giscardienii" vor duce campania pentru propriii lor candidaţi şi vor propune Uniunii Democratice pentru Republica a V-a ca, în circumscripţiile unde mandatul expirat aparţinea unui reprezentant al U.D., ei să nu prezinte candidat — cu titlu de reciprocitate, iar în circumscripţiile deţinute pînă acum de opoziţie, fiecare din cele două formaţii guvernamentale să-şi prezinte la primul tur candidatul respectiv, urmînd ca la al doilea să aibă loc renunţări reciproce. Se aminteşte în legătură cu aceasta că la alegerile din 1967, U.D. pentru Republica a V-a şi Republicanii Independenţi avuseseră candidaţi unici şi că practic „giscardienii" merseseră în faţa alegătorilor sub drapelele celor dintîi. Se mai aminteşte însă şi că, în recentele zile de criză, Giscard d'Estaing a cerut categoric ca generalul de Gaulle să rămînă în fruntea statului şi, tot atît de categoric, ca guvernul — inclusiv premierul — să se retragă.

În ceea ce priveşte U.D. pentru Republica a V-a, platforma ei electorală se defineşte pe două planuri : acela al ofensivei împotriva stîngii, la care ne-am referit, şi acela al programului de reformă enunţat de guvern, în primul rînd în domeniile structurilor universitare şi problemelor social-economice. Remanierea cabinetului a fost efectuată cu evidenta preocupare de a da noii echipe o fizionomie adecvată : eliminarea miniştrilor direct implicaţi în evenimentele ultimelor săptămîni (Peyrefitte şi Missoffe pentru tineret, Jeanneney pentru problemele sociale, Gorse pentru informaţii, Joxe ca fost locţiitor al primului ministru în timpul călătoriei acestuia în Iran şi Afganistan), încredinţarea mai multor portofolii „gaulliştilor de stînga" în frunte cu profesorul Capitant care, după cum se ştie, cu prilejul recentei moţiuni de cenzură anunţase că va vota împotriva guvernului şi în cele din urmă şi-a depus mandatul de deputat. După ultimele ştiri, participanţii la grevă au luat notă de aceste schimbări, dar continuă să lupte pentru satisfacerea revendicărilor lor legitime. În acest sens, sînt semnificative observaţiile cîtorva comentatori, dintre care nici unul, nici ziarele în care le-au publicat, nu pot fi bănuiţi de convingeri sau sentimente de stînga : „Este important pentru gaullism să nu apară, în cursul campaniei electorale care se deschide, ca o coaliţie a dreptei" (Michel Bassi, „Le Figaro") ; „Dincolo de măsurile imediate şi de primele reforme de structură, tot va rămîne criza cea mai profundă, cea pe care o naşte o civilizaţie darnică în bunuri materiale prea inegal împărţite şi prea lipsită de valorile de ideal de care societăţile omeneşti nu pot la urma urmei să se lipsească" (Sirius, „Le Monde"). Astfel, în a patra săptămînă de grevă generalizată, climatul vieţii publice franceze poartă amprenta puternică a acestei vaste mişcări revendicative ce răscoleşte în profunzime întreaga viaţă publică franceză şi al cărei amplu suflu înoitor cuprinde începutul unei scurte dar agitate campanii electorale.

Paris, 4 iunie

reflector

TELECOMUNICAŢII SPAŢIALE

La Moree, în Australia, a fost inaugurată de curînd o staţie de comunicaţii prin sateliţi : ea va asigura transmisii de-a lungul Pacificului, între Australia, Japonia şi Statele Unite. O a doua staţie, a cărei instalaţie este prevăzută la Ceduna (Australia de sud), va servi ca releu pentru legăturile cu Europa, Asia de sud-est şi Africa orientală. Şi în Europa urmează să fie construit un nou centru de telecomunicaţii spaţiale, care va fi realizat în comun de ţările scandinave. Instalată lîngă Strömstad, pe coasta apuseană a Suediei, această staţie va fi înzestrată cu o antenă înaltă de 25 de metri pentru recepţia şi transmiterea mesajelor printr-un satelit care va staţiona deasupra Atlanticului. Staţia va intra în funcţiune în 1970—1971.

MURUNGII

Despre cruzimile murungilor — trib care trăieşte complet izolat în munţii Pakistanului de est — se creaseră cele mai fantastice legende. Aceste legende au fost infirmate în urma temerarei călătorii întreprinse de ziaristul francez Claus Dieter Brauns, care i-a cunoscut, le-a studiat viaţa şi obiceiurile, s-a împrietenit cu ei. Murungii sînt într-adevăr cruzi, dar nu cu oamenii ei cu unele animale — în special cu vacile.

Întovărăşit de alţi exploratori, Brauns a călătorit zile întregi pe poteci înguste, a traversat ape vijelioase şi prăpastii periculoase, pentru ca să ajungă la acest trib, departe de viaţa organizată a Pakistanului. Perlele de sticlă, brichetele şi bricegele ascuţite, oferite locuitorilor tribului, i-au făcut prieteni din primele minute, astfel că vizitatorii şi-au putut desface în linişte valizele, punîndu-şi în funcţie aparatele de filmat, magnetofoanele şi aparatele de fotografiat. Îmbrăcămintea murungilor este cît se poate de sumară. Ei poartă brăţări la mîini, cercei de argint la urechi şi piepteni lungi în păr. La răstimpuri mari, o dată sau de două ori pe an, „voinicii" tribului se aventurează pînă la vecini, la distanţe de zeci de km, spre a-şi procura cuţitele, fără de care nu pot trăi — unelte cu care construiesc case, ucid animale, defrişează pădurea. Cînd ajung la vîrsta căsătoriei, tinerii murungi îşi construiesc case şi apoi îşi răpesc logodnicele, întemeind astfel noile familii. Trăiesc din vînat şi din cultura pămîntului, orezul, bumbacul şi legumele fiind baza „economiei" lor. Mesele zilnice, formate invariabil din orez şi carne de vînat, se desfăşoară după un vechi ceremonial — mai întîi bărbaţii, apoi femeile şi copiii. Carnea preferată la prepararea mîncărurilor : de maimuţă, de şerpi şi de cîine. În timp ce bărbaţii lucrează la cîmp sau vînează, femeile torc şi ţes, folosind unelte rudimentare. Aceşti oameni, — a declarat Brauns, după o şedere de două săptămîni între murungi — trăiesc în epoca noastră dar continuă a fi sub influenţa spiritelor şi a demonilor ; se supun obiceiurilor moştenite şi ignorează tot ce se petrece dincolo de trib nu va fi deci de loc uşoară integrarea lor în viaţa contemporană a Pakistanului.

Scrisoare neexpediată

Cristian Popișteanu

Iată-mă devenit reporter întîmplător, aflat într-un Paris scos de cadența frapantă a evenimentelor dintr-un circuit în care extazul călătorilor era monedă curentă. De cîte ori vii la Paris, simți nevoia — pentru a-i descrie farmecul cotidian și desăvîrșita armonie adunată ca într-un arbore secular — de o sumă de date de referință întrucît, la fiecare nou contact cu capitala franceză, descoperi alte și alte interferențe cu imagini sădite de mult de acasă în memorie, cu segmente de istorie cunoscute și abia aici înțelese, cu strada, café-ul, piața, intrate de mult în tributul fiecărui reportaj ; într-un cuvînt, cu ineditul vieții pariziene, care te impresionează prin simțul măsurii, al bunului gust, al talentului, al rafinamentului oamenilor ce o îmbogățesc cu munca lor de zi de zi.

Părăsisem Teheranul, după încheierea Conferinței internaționale pentru drepturile omului, și mă aflam, în drum spre țară, în capitala Franței. Eram deci pe peronul gării pariziene Lyon, cînd — era sîmbătă seara — în fața tabelelor de afișaj, mulțimea neobișnuită a călătorilor îmi semnală faptul neobișnuit. De la orele 19,00, toate trenurile întîrziau să plece. În jurul orei 21,00 eram lămuriți : începuse greva. Nelimitată în timp, cu ocuparea gării. În jurul meu, mii și mii de oameni se vedeau blocați în capitală. Și — deși cu week-end-ul compromis — deși supărați, deși obosiți, toți călătorii erau calmi, glumeau, încercau să treacă dincolo de „partea neplăcută" a situației. Muncitorii și funcționarii căilor ferate, deși sub o avalanșă de întrebări, erau la fel de calmi, de preocupați și totodată de glumeți. Într-un moment cînd nimeni nu mai spera, către miezul nopții, o garnitură Paris—Milano se pune în mișcare. Aplauze, exclamații, alergături. O dată instalat în compartiment, încerc să-mi adun impresiile. Bineînțeles, după un timp, aștipesc. Peste puține ore, mă trezesc cu senzația aceea infailibilă a călătorului sosit la destinație. Exclam : Unde am ajuns ? Companionii de voiaj îmi răspund la unison : Am ajuns la Paris ! Nedumerirea mi s-a risipit aflînd că după Dijon, trenul nu a putut înainta date fiind generalizarea grevei și întreruperea semnalelor. Iată deci că am fost în capitala provinciei Bourgogne fără să o știu. Și astfel, mi-a fost dat să urmăresc la scara 1/1 evenimente întrate de pe acum sub girul istoriei. Pentru că, așa cum mi-au spus prietenii francezi, Parisul a trăit pînă acum în acest secol cîteva furtuni în luna mai, dar nici una de proporțiile, intensitatea și implicațiile celei actuale. Cititorii revistei noastre au avut posibilitatea să descifreze amplitudinea socială, politică, economică a furtunoaselor zile de mai din cronicile trimisului special al redacției „Lumea" pe meridianul parizian. Autorul acestui reportaj tîrziu se vede deci dispensat de rigorile analizei și statisticii, în favoarea notațiilor jurnaliere ale unei săptămîni în cel mai insolit Paris al zilelor noastre, în care nu-ți era de nici un folos ghidul „Bleu", în care te plictisea orice trimitere de tip turistic. Pentru că singurul fenomen, care-ți capta întregul interes și întreaga energie, era pulsul *acestui Paris clocotitor în care ritmul muncii stopase.*

Pe străzile Parisului, mormanele de lăzi au rămas neridicate...

„Întors" la Paris și ieșit de sub impresia gării ocupate de greviști, senzația este de oraș deșert. Te gîndești la Parisul vacanței de vară, cînd cîteva milioane de oameni se rostogolesc în afara capitalei, lăsînd străzile pustii. Dar nu e vară, nu e cald (de altfel, în tot acest răstimp, un cer plumburiu a acoperit Parisul) și mai ales nimeni nu pare într-o dispoziție de vacanță. Cred că, din punct de vedere psihologic, momentul-cheie al grevei a fost acea duminică de 19 mai, cînd în plin week-end mișcarea s-a generalizat în cîteva ore de la Regia Națională de automobile Renault și S.N.C.F., la toate mijloacele de comunicații și transport și la peste 100 de mari întreprinderi industriale. Străbătînd Parisul, solidaritatea muncitorească apare elocventă. Un lung drum pînă în Boulogne-sur-Seine îmi dovedește că, pentru a compensa absența metroului, parizienii au ieșit cu toate — dar absolut toate — mașinile în stradă. Nu mai este vorba de „embouteillages"-uri, ci de somnolența a zeci de mii de automobile. În atari împrejurări, auto-stopul nu mai e o raritate. Deschizi portiera uneia din zecile de mașini care-ți staționează în față și vezi dacă-ți convine direcția. Ajuns în cartierul uzinelor Renault — Billancourt, văd cum se organizează greviștii. În primul rînd, disciplină, liniște, calm. Pichete de muncitori veghează la securitatea instalațiilor și la menținerea ordinii. Altele se ocupă de asigurarea hranei și a unui sumar de condiții de locuit în incinta uzinelor. Delegații vin și pleacă. Spre centralele sindicale, spre familii, spre alte uzine.

În toată această săptămînă, în care creierul devenise suprasaturat de nou, s-au creat, prin repetare, și cîteva impresii-etalon. Sentimentul siguranței și fermității, pe care o degaja din primele minute greva care m-a surprins pe peronul gării Lyon, sentimentul responsabil al muncitorilor de la Renault, aveam să-l regăsesc din nou și din nou ori de cîte ori am asistat la diferite evenimente ale lumii muncitorești. Cea mai statornică este imaginea lăsată de marea demonstrație de vineri 24 mai. Peste 400 000 de muncitori au ieșit pe marile bulevarde pentru a-și proclama revendicările. Este des uzitată metafora „un fluviu de oameni". Ei bine, da ! Era acolo, pornind din Strasbourg-Saint-Denis (unde locuiam) și înșiruindu-se pe Bulevardele Montmartre, des Italiens, des Capucines, Haussman și radiant, pe multe alte artere principale ale Parisului, un torent de fier. Starea de spirit combativă a acestor sute de mii de muncitori decișă să lupte pentru obiectivele lor era însoțită de o nemaipomenită stăpînire de sine. Spun nemaipomenită pentru că atunci cînd stăpînirea de sine se transmite în masă înseamnă că a fost trecut un dificil examen de maturitate și răspundere. Energici și hotărîți — contrastînd cu alte scene vizionate în bătăiosul Cartier Latin unde, din păcate, surescitarea, nervozitatea și agitația erau lesne speculate pentru a aprinde scîntei. Un serviciu de ordine exemplar făcea inutilă prezența ordinii publice. De altfel, nu dintr-o pură întîmplare, nici una din manifestările muncitorești nu a cunoscut provocările, intervențiile poliției, violențele. Alternînd „Internaționala" cu „Marsilieza", scan-

→

dînd cu fermitate lozincile revendicative, purtînd cu mîndrie steagurile roșii și cele tricolore, muncitorii Parisului impuneau un unanim respect care se adresa în egală măsură dîrzeniei și forței pe care o reprezentau, ca și decenței și liniștii pe care o admirai în atitudinea lor.

La impunătoarele adunări sau manifestații muncitorești, sau în juvenilul și tumultuosul Cartier Latin, cerințele mutației, reformelor de structură, înnoirilor sociale, economice, politice se petreceau la scena deschisă.

■

În cele două zile de dezbateri parlamentare urmărite în Palatul Bourbon, am remarcat și întîmplări de dincolo de hemiciclul Adunării Naționale. Era precipitarea deputaților spre standurile de ziare sau spre ecranele televizoarelor pentru a urmări situația din Paris și din țară. Ediții după ediții (unele ziare ajungeau la opt ediții), gazetele erau literalmente devorate. Și dacă faptul era cu atît mai izbitor la Palais Bourbon, în întregul Paris lectura ziarelor și ascultarea informațiilor la radio și televiziune deveniseră în acele zile un adevărat ritual. Și presa — vorbită sau scrisă — o regină neîncoronată a capitalei. Cu rare excepții, toate ziarele au apărut zi de zi. Solidaritatea deplină a corpului gazetăresc cu mișcarea grevistă, afirmată în zeci de comunicate, a avut pentru confrații francezi un comandament diferit : să rămînă la postul lor pentru a informa, a informa, a informa. Într-una din zile, cînd încărcați cu zeci de pachete de ziare difuzorii de la „Le Monde" se răspîndeau din Rue des Italiens spre bulevardele din sus către Sacré Coeur și spre cele din jos, către Madeleine, cineva a lansat : „Vă puteți imagina cum ar arăta acum Parisul fără ziare !" Ca și cum asta era cel mai important. Putea părea o butadă. Dar nu era. Pentru că presa a însemnat pentru francezi în aceste zile mult mai mult decît ceea ce însemna ea de obicei. A însemnat un mijloc de legătură la scară națională. Și cei aproximativ 20 de reporteri răniți în toiul busculadelor din Cartierul Latin sau din orașele de provincie au binemeritat un plus de respect pentru abnegația cu care s-au avîntat să-și facă meseria cu carnetul, microfonul sau camera de luat vederi, în mînă.

■

Ultima zi, petrecută — ca și celelalte — din zori și pînă noaptea tîrziu pe străzi. Ziua începe cu o liniște nefirească. Nimic din freamătul, devenit atît de banal, al zilelor de muncă. Totul pare încremenit. Magazine, șantiere, uzine, transporturi. În docurile Senei, sute de camioane, macarale, vase. Tone nesfîrșite de mărfuri. Peste tot lucrul a fost lăsat fără preaviz. Cu atît mai puternică impresia. Nu cred că sociologii au avut multe ocazii în anii de după război să cerceteze semnificațiile noțiunii de grevă ca în aceste zile în Franța. Nu era, pur și simplu, unul din frecventele conflicte dintre muncă și capital. Era GREVA.

În apropierea ambasadei române trec pe lîngă o piață. Aprovizionarea, ca și asistența medicală, ca și minimul condițiilor de trai, nu au avut de suferit. Desigur, prețurile au sărtat simțitor în cîteva zile ; desigur, gospodinele redescoperă cozile, dar autoritățile au luat măsurile de cuviință pentru a nu se produce perturbări. Așa cum au făcut-o de altfel și pentru comunicațiile internaționale radio, care au fost asigurate de armată. Așa cum au făcut-o asigurînd transporturile cazurilor urgente și chiar asigurînd cu camioanele militare un minim de legături cu centura inelară a capitalei. Așa cum au făcut-o pentru a proteja siguranța și avutul cetățenilor. Așa cum au făcut-o și pentru toate acele servicii de importanță vitală sau strategică menite să asigure legăturile Franței cu restul lumii. Pentru cineva care locuia la Paris, unde nu funcționa nici un mijloc de locomoție — metrou, autobuz, taxi — unde nu exista poștă sau telegraf, de unde nu se putea vorbi la telefon, de unde nu se putea pleca nicăieri, unde televiziunea își încetase practic existența cu excepția știrilor iar radioul își împuținase la maximum programele, unde întreruperile de lumină și apă deveneau frecvente, unde teatrele nu-și mai deschiseseră porțile iar cinematografele erau majoritatea închise, dimensiunile vieții au căpătat cu siguranță în aceste zile o altă coloratură. Nu se putea să nu remarci însă în mijlocul acestei vieți „înghețate" că centrele vitale, nervura capitalei ca și a întregii țări au continuat să funcționeze. Și fiind vorba de nervura vieții unei metropole ca Parisul, căreia orice leziune îi poate propaga panica, aveai sentimentul că funcționează în continuare judecînd după simplul fapt că preocuparea constantă a parizienilor a rămas în toate aceste zile de ordin politic, economic, social și că nu s-au lăsat copleșiți de neliniște, teamă, nesiguranță.

O ultimă preumblare. Din Place Alma mă îndrept spre Champs Elysées. Straniu mi s-a părut acest cel mai cîntat bulevard al Parisului, cînd privind de la Etoile în jos, spre Rond Point, și chiar mai departe, spre Concorde, acolo unde aproape întotdeauna este o mare de lume, nu am zărit țipenie de om. Un biciclist — parizienii și-au amintit în aceste zile de virtuțile velociclului — pedala de zor pe Avenue George V. În dreptul Hotelului Meurice, locul unde trăgea Titulescu cînd venea la Paris, un grup de turiști americani contrariați. Și personalul marilor hoteluri a intrat în grevă. Direcțiunea a hotărît mutarea călătorilor în alt hotel, mai mic, mai retras. Trecînd pe lîngă stațiile de metro, ești surprins de răsuflarea caldă care răzbate din adînc. Este însă a pămîntului, nu a oamenilor. Pentru că la Paris, în acele zile, nimeni nu se mai grăbea să prindă metroul.

Marile magazine, care dau o asemenea savoare bulevardelor din jurul Operei, erau închise. Închisă pentru prima oară după mulți ani și Café de la Paix.

Transmisia în direct s-a terminat. Străbat Parisul din nou de două ori. O dată de acasă pînă la Le Bourget. Apoi din nou de la un capăt la celălalt, pînă la Orly. După Orly, pe drumul spre Lyon, la aproape două ore de mers cu mașina, tăblițe indicatoare albastre marchează locul de unde ne vom lua zborul : Centrul de cercetări spațiale de la Brétigny. Tabloului mereu completat în timpul drumurilor de zeci de kilometri parcurși zilnic, i se mai adaugă o imagine. Pe străzile și în scuarurile orașului, aceleași mașini care, duminica trecută, se îngrămădeau buluc, stau acum liniștite. De ieri s-a terminat și benzina, cu excepția priorităților sanitare, diplomatice, oficiale, militare.

În Piața Bastiliei, cîteva autocare cu turiști proaspăt sosiți. Se întreabă din priviri : Oare ce săptămînă vom avea la Paris ?

Pentru că, spunea Guy de Maupassant, voiajul este, într-un fel, o ușă pe care se iese din realitate pentru a pătrunde într-o altă realitate, neexplorată, care *pare* un vis.

reflector

ACCIDENTELE DE AVIAȚIE

Creșterea numărului accidentelor de aviație provoacă o tot mai mare îngrijorare. În anul 1967 au fost distruse în urma accidentelor 140 avioane : peste 1 300 persoane și-au pierdut viața. Între 1963 și 1967, numărul de zboruri a crescut cu 50 la sută în timp ce, în aceeași perioadă, numărul de accidente a crescut cu peste 125 la sută. Situația apare paradoxală cu atît mai mult cu cît, în acest răstimp, s-au înmulțit și diversificat măsurile de securitate, folosindu-se pe de altă parte aparate noi, mai puternice și mai perfecționate. Între 1960 și 1967, avioanele „clasice", dotate cu motoare cu piston, au înregistrat între 15 și 20 accidente soldate cu pierderi de vieți omenești, în timp ce turbo-propulsoarele și avioanele cu reacție au înregistrat doar între 5 și 10 asemenea accidente anual. Construcția de avioane s-a îndreptat în această perioadă spre fabricarea de turbo-propulsoare și mai ales reactoare, avioanele cu motor cu p'ston folosite ajungînd, între timp, la o vechime în jurul a 10 ani și fiind astfel mai expuse accidentării. Se trage deci concluzia reînnoirii rapide a parcului de avioane, prin folosirea noilor tipuri care oferă mai multă siguranță. Noile tipuri de aparate prezintă însă și unele dezavantaje. Capacitatea lor de transport fiind mai mare expune pericolului, în caz de accident, un număr considerabil sporit de pasageri, în comparație cu aparatele mai vechi și mai mici. De altfel, o comisie specială constituită de guvernul britanic a răspuns „nu" la întrebarea dacă să se mai folosească aparatele de zbor vechi dar a răspuns „da" la întrebarea dacă să se mai întrebuințeze avioane de capacitate mai redusă.

Statistica efectuată recent de Organizația internațională a aviației civile, organ afiliat O.N.U., relevă că, în ce privește repartizarea geografică a accidentelor (se ia în considerație media perioadei 1963—1967), situația se prezintă astfel : America de Nord — 34 accidente, din care 13 soldate cu pierderi de vieți omenești (291 victime) ; America de Sud — 12, din care 7 (136) ; Europa — 23, din care 8 (257) ; Asia — 18, din care 11 (204) ; Africa — 6, din care 3 (107) ; Australia — 3, din care 1 (11) ; mări și oceane — 3, din care 2 (72 cazuri mortale).

Asupra motivelor accidentelor se apreciază că, de exemplu, în cazul avioanelor sub pavilion britanic, din 270 accidente înregistrate între 1955—1967, 50 la sută se datoresc erorilor de pilotaj, 20 la sută defecțiunilor tehnice, 15 la sută vremii, 8 la sută dirijării greșite de pe Pămînt, restul revenind altor cauze.

VÎRSTA : 4 000 DE ANI

Pe versantul oriental al muntelui Whitney (California), a fost identificată o porțiune de pădure formată din pini uriași, care s-au dovedit a fi în vîrstă de 3 800—4 000 de ani. Altitudinea la care se află acești cei mai „bătrîni" arbori de pe pămînt este de 4 000 de metri. Regiunea a fost declarată monument al naturii, fiind pusă sub protecția statului.

Corespondență din New York

O.N.U.: Înaintea votului

V. Barbu

Săptămîna care a trecut a adus elemente noi, deosebit de importante, în desfășurarea lucrărilor acestei sesiuni a Adunării Generale. Atenția a fost reținută în primul rînd de modificările făcute de Uniunea Sovietică și Statele Unite proiectului tratatului de neproliferare a armelor nucleare, precum și proiectului de rezoluție în aceeași problemă.

După cum declară reprezentantul sovietic V. Kuznețov, revizuirile făcute celor două documente „țin seama de considerațiunile și propunerile făcute de zeci de state".

Reprezentantul american A. Goldberg remarca, la rîndul său, că „nu este ușor să revizuiești un text asupra căruia s-a căzut de acord după negocieri atît de îndelungate și care afectează probleme importante. Totuși, din respect față de părerile și sugestiile exprimate în aceste dezbateri, coautorii proiectului de rezoluție și copreședinții Conferinței de la Geneva care au avut răspunderea principală pentru redactarea proiectului de tratat au făcut un efort major pentru a veni în întîmpinarea îngrijorărilor legitime exprimate de numeroase state și au modificat cele două documente. Proiectul de rezoluție revizuit și noul proiect de tratat reprezintă, de aceea, rezultatul unui vast efort de a se ajunge la un consens general acceptabil".

După aprecierea ziarului „New York Times", revizuirea rezoluției și a proiectului de tratat este, în fapt, rezultatul „presiunilor exercitate de țările mai mici". După cum se știe, în dezbaterile care au avut loc în Comisia politică, un număr mare de state s-au pronunțat în favoarea îmbunătățirii proiectului tratatului de neproliferare și au cerut cu insistență operarea unor modificări corespunzătoare în text. Coautorii proiectului de tratat, dovedind clarviziune și dorința de a se ajunge la un acord cît mai larg, au venit acum cu unele modificări a căror semnificație nu a scăpat nimănui.

Desigur, nu este vorba de modificări senzaționale. Dar un lucru este cert: ceea ce s-a făcut acum, precum și celelalte îmbunătățiri aduse textului tratatului de la prezentarea sa și pînă acum, îndreptățesc aprecierea că proiectul de tratat, așa cum se prezintă astăzi, este mai satisfăcător decît ceea ce a fost el inițial.

Cîteva puncte esențiale asupra cărora au insistat atît de mult țările nenucleare își găsesc reflectarea în tratat. Ca idee generală, de principiu, s-a insistat asupra corelației între un tratat de neproliferare și obiectivul esențial — dezarmarea nucleară, consemnîndu-se intenția statelor nucleare de a pune capăt cursei înarmărilor nucleare „și de a proceda la măsuri efective în direcția dezarmării nucleare". Strîns legat de acesta este introducerea unui nou paragraf în legătură cu inadmisibilitatea amenințării cu forța sau recurgerea la forță împotriva altor state.

S-au extins și s-au precizat acele prevederi ale tratatului care se referă la dreptul tuturor statelor de a folosi energia nucleară în scopuri pașnice. Este vorba pe de o parte de un angajament al tuturor părților semnatare ale tratatului de a înlesni și de a participa la cel mai larg schimb de informații științifice și tehnice în acest domeniu, iar pe de altă parte de dezvoltarea ulterioară a aplicării energiei nucleare în scopuri pașnice îndeosebi pe teritoriile statelor neposesoare de arme nucleare.

A fost completat art. 5 al proiectului de tratat privind beneficierea de către statele neposesoare de arme nucleare de orice aplicații pașnice ale exploziilor nucleare. În această privință o procedură ulterioară ar urma să stabilească — pe baza unui acord sau acorduri internaționale speciale — modalitatea concretă pentru statele nucleare de a se bucura de aceste avantaje.

În fine, s-au făcut unele modificări ale clauzelor finale care țin seama în mare măsură de interesele fiecărui stat parte, precum și de necesitatea ca tratatul să țină pasul cu vremurile în continuă schimbare și să fie adaptat cerințelor dezvoltării societății contemporane. Problema garanțiilor de securitate ce ar trebui acordate statelor nenucleare rămîne încă să fie soluționată. Este o chestiune care va veni în discuția Consiliului de Securitate al O.N.U. și, este de așteptat, ca puterile nucleare, apreciind în mod corespunzător legitimitatea cerințelor statelor nenucleare, vor analiza cu atenția cuvenită această problemă complexă.

Judecînd după comentariile și starea de spirit de aci este de așteptat ca discuțiile să se încheie în curînd, iar Adunarea Generală să poată trece la vot.

Înainte însă de a se pronunța asupra neproliferării armelor nucleare, Adunarea va trebui să adopte unele hotărîri în privința Africii de sud-vest.

Proiectul de rezoluție introdus astăzi de peste cincizeci de state afro-asiatice este considerat ca reflectînd în linii mari sentimentele predominante ale delegațiilor la sesiune. Dar, pentru a fi eficace, măsurile prevăzute în rezoluție trebuie susținute îndeosebi de acele state a căror influență economică și politică poate determina Africa de sud să-și schimbe atitudinea de sfidare a cerințelor comunității internaționale și să acorde independență populației din Africa de sud-vest. Este vorba de acele state occidentale care întrețin relații economice și diplomatice cu Africa de sud și cooperează în diferite domenii cu guvernul de la Pretoria. Lor le este adresată în primul rînd această rezoluție și tocmai de atitudinea lor va depinde eficacitatea măsurilor pe care le va adopta Adunarea Generală.

Așa se explică de ce statele afro-asiatice depun în aceste zile eforturi susținute pentru a asigura adoptarea rezoluției lor cu un număr cît mai mare de voturi. Atenția delegațiilor este concentrată în aceste zile asupra încheierii acestei părți a sesiunii Adunării Generale. Printr-un efort comun este de așteptat că se va reuși să se obțină adoptarea unor hotărîri pozitive, care să aducă o contribuție reală la întărirea păcii și securității internaționale.

New York, 4 iunie

reflector

ARHIVE DIPLOMATICE ȘI CONSULARE

Ultimul număr (4/1968) al revistei „Archives diplomatiques et consulaires" — ediția pariziană bilingvă (franceză și engleză) — consacră un spațiu amplu Republicii Socialiste România. „Dosarul România" este titlul grupajului de materiale pregătite de redacție cu concursul reprezentanței țării noastre pe lîngă U.N.E.S.C.O. Sînt incluse: extrase din raportul asupra politicii externe a României, prezentat la sesiunea din iulie 1967 a Marii Adunări Naționale de către tovarășul Nicolae Ceaușescu; fragmente din raportul consacrat celei de a XX-a aniversări a Republicii, prezentat de tovarășul Ion Gheorghe Maurer; articolul „Politica externă a României", semnat de tovarășul Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe; o cronologie a principalelor date din istoria poporului român, întocmită de Dan Berindei, secretar științific al

Institutului de istorie „Nicolae Iorga"; articolul „Dezvoltarea economică și socială a Republicii Socialiste România" de Vasile Vlad, director în U.N.E.S.C.O.; comentariul „Cultura românească în cultura universală" de Virgil Cândea, director al Secretariatului A.S.S.E.E.; reportajul „România — un gigant al turismului", aparținînd lui Gérard Chaillon. „Dosarul România" este completat de o serie de fotografii și de o hartă a țării noastre.

DIN NOU LASERUL

O convorbire telefonică experimentală a fost realizată la Moscova, pe o distanță de 5 km, cu ajutorul fasciculelor de raze laser cu heliu și neon. Acest tip de comunicații telefonice, care exclude legătura cu cabluri între posturi, s-a dovedit practic posibil mai cu seamă pe timp senin, cînd atmosfera este clară și lipsită de încărcări electrice. Experiențele continuă și se crede că unele lasere mai puternice, care vor lucra pe unde corespunzătoare, vor reuși să mărească distanța între punctele de la care se fac convorbirile.

George Macovescu
prim adjunct al ministrului afacerilor externe

Problema dezarmării în viaţa internaţională

SINTEZE

Din vremea veche, de demult, popoarele lumii au năzuit necontenit la ziua cînd, împlinindu-se cuvintele prorocului biblic, „din săbii se vor făuri brăzdare de pluguri, iar din lăncii cosoare", cînd „nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia şi pravila războiului nu o vor mai deprinde".

Ideea unei lumi fără arme şi fără război a stat, în decursul istoriei, la baza unor sisteme filozofice şi morale care, chiar dacă, datorită nivelului de dezvoltare a societăţii umane, nu puteau reprezenta la vremea lor decît construcţii utopice, au avut meritul de a crea şi menţine treaz conceptul superiorităţii spiritului şi al legii asupra forţei brute.

Începînd cu perioada cînd armele de foc şi-au afirmat pe cîmpul de luptă superioritatea, făcînd inutile armurile cavalereşti şi zidurile cetăţilor medievale, unii dintre marii gînditori ai omenirii au remarcat cu îngrijorare pericolele create de creşterea puterii de distrugere a armamentului şi a tehnicii militare. Acum aproape 250 de ani, Montesquieu, într-una din „Scrisorile persane", îşi exprima temerea că în cele din urmă se vor găsi căi mai rapide decît cele cunoscute contemporanilor săi „de a omorî oameni şi de a distruge popoare şi naţiuni întregi". El îşi manifesta însă convingerea că, dacă o asemenea invenţie ucigătoare ar fi descoperită, ea va fi repede interzisă de dreptul gînţilor.

O dată cu apariţia socialismului ştiinţific, dezarmarea a devenit un obiectiv major al programului politic preconizat de partidul clasei muncitoare. „În toate ţările, arăta Engels în deceniul al nouălea al secolului trecut, păturile largi ale populaţiei, asupra cărora apasă aproape în exclusivitate obligaţia de a furniza masa soldaţilor şi de a plăti cea mai mare parte din impozite, cheamă la dezarmare".

În timpul şi după terminarea primului război mondial, problema asigurării păcii şi a corolarului ei necesar, dezarmarea, s-a afirmat cu acuitate sporită ca o cerinţă a opiniei publice mondiale. Dezarmarea a fost pusă pe ordinea de zi a discuţiilor internaţionale, un rol de seamă jucînd în această privinţă Uniunea Sovietică, pe atunci singurul stat socialist.

Din indicaţia lui Lenin, delegaţia sovietică la Conferinţa de la Geneva din 1922 a prezentat propuneri privind reducerea generală a armamentelor şi dezarmarea generală. Ele şi-au găsit continuarea şi dezvoltarea în propunerile de dezarmare generală şi totală formulate de Uniunea Sovietică la Liga Naţiunilor între anii 1927—1932.

Oamenii politici realişti ai vremii au fost promotori fervenţi ai dezarmării generale, pe care o considerau singura cale posibilă pentru garantarea efectivă a păcii şi securităţii statelor.

„Pacea — spunea ministrul de externe român, Nicolae Titulescu, într-o cuvîntare rostită în anul 1934, este un cuvînt zadarnic dacă nu este clădită pe unica temelie ce poate susţine o pace durabilă şi al cărei nume este : securitatea. Or, cum poate exista o securitate reală într-o lume a armelor, într-o lume care nu s-ar îndrepta spre dezarmare generală ?"

Încercările din acea perioadă îndreptate spre înfăptuirea dezarmării generale şi a securităţii colective au fost însă subminate de puterile fasciste, care au fost ajutate în înfăptuirea planurilor lor agresive de concesiile făcute de forţele reacţionare, anticomuniste, aflate la conducerea unor ţări occidentale.

Deşi acţiunile Ligii Naţiunilor au eşuat, putem afirma că aceste tentative nu au fost inutile. Progresul nu este un proces liniar, ci include în mod inevitabil încercări şi eşecuri. Lecţiile aspre ale istoriei pot şi trebuie să fie însă valorificate ; ele ajută noilor generaţii să reia eforturile celor anterioare, beneficiind atît de condiţii mai favorabile, cît şi de corectivele impuse de examinarea critică a trecutului.

■

Raportînd deci elementele acestor sumare considerente din domeniul istoriei la realităţile zilelor noastre, ce concluzii se pot trage ?

În primul rînd constatarea că dezarmarea a devenit astăzi nu numai un deziderat, ci un imperativ absolut, o condiţie *sine qua non* a progresului şi poate chiar a însăşi existenţei unor popoare şi ţări întregi.

Într-adevăr, contextul social-istoric în care se desfăşoară viaţa internaţională contemporană este deosebit de complex. Sîntem martorii unor evenimente epocale, în care au loc descoperiri ştiinţifice impresionante, progrese sociale şi materiale de o covîrşitoare importanţă pentru întreaga omenire.

Profunda revoluţie tehnico-ştiinţifică, una din dominantele esenţiale ale epocii noastre, a permis realizarea unui salt calitativ uriaş în dezvoltarea forţelor de producţie, ridicînd considerabil eficienţa muncii sociale şi deschizînd noi posibilităţi de valorificare a bogăţiilor planetei. În acest cadru descătuşarea energiei atomice, remarcabilă cucerire a geniului uman, are o puternică incidenţă asupra progresului material al omenirii. În acelaşi timp, însă, aplicarea ei în domeniul militar, imensele posibilităţi de distrugere ale armelor nucleare, fac să planeze deasupra civilizaţiei umane primejdii fără precedent în istorie.

Continuîndu-şi nestingherită curba ascendentă, cursa înarmărilor a atins proporţii ce par de-a dreptul de domeniul fanteziei. A fost creat un arsenal militar — îndeosebi nuclear — în stare să anihileze complet regiuni întinse ale globului.

Astăzi, arma nucleară aşa-zisă „standard" — superbomba de 20 megatone — dezvoltă o energie explozivă de o mie de ori mai mare decît bomba care a lovit la 6 august 1945 Hiroşima şi poate şterge de pe faţa pămîntului cele mai mari oraşe ale lumii. O astfel de armă are o forţă de distrugere de trei ori mai mare decît toate bombele folosite în cei 6 ani ai celui de al doilea război mondial, mai mare chiar decît aceea a tuturor explozibilelor clasice utilizate în toate războaiele prin care a trecut omenirea, de la descoperirea prafului de puşcă.

Cuceririle revoluţionare ale ştiinţei şi tehnicii, în special cele din domeniul energiei nucleare, al electronicii şi al combustiunii rachetelor, au schimbat deci esenţial datele problemei dezarmării, punînd alternativa hotărîtoare : fie valorificarea lor paşnică, ceea ce ar duce la ridicarea pe o treaptă superioară a întregii civilizaţii umane, fie folosirea lor în continuare în direcţia sporirii şi perfecţionării armelor de distrugere, cu riscul, din ce în ce mai mare, ca omenirea să fie împinsă într-o catastrofă nucleară.

Glasul raţiunii şi însuşi instinctul elementar de auto-conservare pledează să se pună capăt cursei înarmărilor şi să se ia măsuri grabnice în direcţia dezarmării generale, în primul rînd a dezarmării nucleare.

Tergiversarea luării acestor măsuri comportă grave riscuri mai ales dacă ţinem seama de existenţa în diferite puncte ale globului a unor focare de încordare, a unor zone de conflict din care, după cum se ştie, cele mai periculoase, în momentul de faţă, sînt războiul din Vietnam şi situaţia din Orientul Apropiat.

Privită în termenii realităţilor internaţionale — singurii de altfel în care poate fi abordată cu perspective de a fi rezolvată, problema dezarmării se

află într-o strînsă corelație cu realizarea securității fiecărei țări în parte și a comunității statelor în ansamblu. Adevărul enunțat de Titulescu acum treizeci și patru de ani privind legătura indisolubilă dintre securitate și dezarmarea generală este pe deplin valabil și astăzi. Într-o lume în care se confruntă forțe multiple și interese diverse, cursa înarmărilor acționează în direcția agravării divergențelor, este ea însăși un izvor al neîncrederii și suspiciunilor care, la rîndul lor, determină statele ce se socotesc amenințate să ia măsuri individuale sau colective de apărare, întărind potențialul lor militar. Ne aflăm deci în fața unui tipic cerc vicios, în care sînt cuprinse, cu urmări negative, toate domeniile vieții sociale a popoarelor — politice, economice, științifice și cultural-educative — atît pe plan intern, cît și în cadrul relațiilor lor internaționale.

Pornind de la examinarea lucidă a acestui fenomen, găsim și cheia soluționării lui : dezarmarea generală, securitatea internațională, coexistența pașnică, dreptul fiecărui popor la independență și suveranitate națională, formează un complex, un tot inseparabil, sînt pilonii susținători ai edificiului păcii mondiale care trebuie construit în ansamblu și din care nici un element nu poate lipsi fără pericolul năruirii.

Pentru ridicarea unei construcții noi, trebuie însă bine curățat terenul de ruinele trecutului și asigurată o temelie trainică.

Îmbunătățirea climatului politic și, în general, însănătoșirea vieții internaționale în ansamblul său, sînt strîns legate de problema dezarmării.

Nu se poate vorbi de un climat de încredere între popoare și de o securitate reală a statelor în condițiile existenței unor uriașe stocuri de arme nucleare, ale acumulării permanente și crescînde de mijloace de distrugere în masă, ale primejdiei ca acestea să fie folosite împotriva omului și a valorilor create de umanitate.

■

Suferind de două ori în ultima jumătate de secol de pe urma războaielor mondiale, conștientă de dezastrul pe care l-ar aduce omenirii o nouă conflagrație generală, România își consacră eforturile înfăptuirii dezarmării generale.

Potrivit concepției partidului și guvernului nostru, exprimată pe larg în diferite împrejurări, se impune cu necesitate întreprinderea unor acțiuni majore, care să ducă la lichidarea efectivă a acestui pericol și să garanteze pacea și securitatea internațională a tuturor statelor și popoarelor.

Pornind de la aceste considerente, partidul și guvernul român concep problema dezarmării în lumina obiectivului final al asigurării condițiilor necesare statornicirii unor relații internaționale întemeiate nu pe primatul forței, ci pe cooperarea pașnică între state suverane independente și egale în drepturi, pronunțîndu-se în acest sens pentru interzicerea integrală a stocurilor existente, pentru încetarea cursei înarmărilor și înfăptuirea dezarmării generale. Este evident că prin reducerea cheltuielilor militare s-ar crea posibilitatea ca o parte din fondurile eliberate astfel să fie afectate eforturilor țărilor slab dezvoltate, pentru progresul lor economic și social.

Încetarea cursei înarmărilor și înfăptuirea dezarmării generale ar aduce o contribuție esențială la normalizarea întregii vieți internaționale, la dezvoltarea colaborării rodnice între state și, în ultimă instanță, la o înflorire multilaterală a culturii și civilizației contemporane.

În epoca noastră, cînd conștiința politică a răspunderii tuturor pentru destinele păcii și securității a crescut, cînd, datorită interdependenței fenomenelor politice și a factorilor strategico-militari soarta fiecărui popor poate fi angajată de evenimentele petrecute în orice parte a lumii, apare mai evidentă decît oricînd necesitatea conjugării eforturilor tuturor statelor în vederea înfăptuirii dezarmării.

În aceste condiții, dezarmarea generală capătă dimensiunile unei probleme majore a întregii opinii publice mondiale, fiecare stat, fiecare națiune, mare sau mică, avînd îndatorirea de a-și aduce contribuția activă la preîntîmpinarea unui nou război, la destinderea internațională.

În primul rînd este necesară realizarea complexului de măsuri care să ducă la dispariția totală și definitivă a primejdiei armelor nucleare, interzicerea folosirii lor, distrugerea stocurilor existente și a mijloacelor de transport al acestor arme, angajamentul din partea tuturor statelor de a nu le mai produce în viitor.

În acest sens, Organizația Națiunilor Unite a adoptat în ultimii ani un număr de rezoluții printre care aceea din 1963, cu privire la convocarea unei conferințe mondiale consacrată problemei interzicerii armelor nucleare, problemă încredințată și Comitetului celor 18 state de la Geneva.

Unanimitatea cu care au fost adoptate aceste rezoluții reflectă profunda preocupare a tuturor popoarelor față de pericolul pe care îl prezintă pentru omenire izbucnirea unui conflict nuclear.

Desigur, drumul spre atingerea acestui deziderat este complex și anevoios, dezarmarea neputîndu-se înfăptui de la o zi la alta. Însă, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, „înaintarea treptată pe calea înfăptuirii năzuințelor omenirii de dezarmare generală este o cauză măreață, căreia merită să i se consacre eforturile tuturor popoarelor...".

Abordarea calmă, cu stăruință și răbdare, a problemei dezarmării ar duce la o degajare a căilor care trebuie parcurse spre atingerea obiectivului fundamental al omenirii. În acest cadru capătă o importanță firească adoptarea unor măsuri tranzitorii.

Guvernul român, alături de guvernele altor state, a subliniat în repetate rînduri importanța unor măsuri colaterale de dezarmare.

Adoptarea unor astfel de măsuri poate fi utilă în acest sens, cu condiția obligatorie ca ele să nu înlocuiască măsurile radicale și definitive, ci să constituie doar un element tranzitoriu care, în același timp, să înlesnească și să urgenteze rezolvarea de fond a problemei dezarmării. Hotărîrea fermă a popoarelor de a obține pacea și securitatea mondială, dezarmarea în toată complexitatea sa, trebuie să rămînă obiectivul esențial, iar adoptarea unor măsuri colaterale trebuie să constituie doar o parte dintr-un tot, dintr-un ansamblu programatic care să regleze problemele fundamentale ale dezarmării în mod decisiv.

România consideră, de asemenea, denuclearizarea regională ca una din acele măsuri parțiale care, în lipsa unui acord internațional asupra interzicerii și distrugerii armelor nucleare, poate contribui la cauza păcii și securității internaționale. Scoaterea de sub incidența pericolului nuclear a unor vaste regiuni ale lumii, modificarea hărții atomice a globului prin crearea de zone denuclearizate din punct de vedere militar, sînt de natură să întărească securitatea țărilor din regiunea respectivă și să micșoreze pericolul unui conflict atomic în general.

Elaborarea primului tratat avînd ca obiect interzicerea armelor nucleare într-o zonă populată care cuprinde un întreg continent a fost întreprinsă de către țările latino-americane.

■

În 1963, în perioada cînd aceste țări au inițiat un astfel de tratat, guvernul român s-a pronunțat în favoarea acestui edificiu. România, care a propus crearea unei regiuni denuclearizate în Balcani și sprijinit proiecte asemănătoare în alte regiuni ale lumii, a urmărit cu simpatie diferitele etape ale negocierilor de la Ciudad de Mexico și care, după trei ani de lucru asiduu, au dus la încheierea și apoi la semnarea tratatului asupra interzicerii armelor nucleare în America Latină.

În cadrul măsurilor colaterale, țara noastră consideră, de asemenea, că ar avea o deosebită importanță retragerea trupelor străine și desființarea bazelor militare de pe teritoriul altor state, lichidarea blocurilor militare, măsuri care ar fi de natură să favorizeze normalizarea climatului internațional, cauza păcii și destinderii relațiilor dintre state.

Existența anacronică a blocurilor militare constituie o piedică serioasă în calea dezarmării și înfăptuirii unui sistem eficient de securitate. Este evident că blocurile militare, constituite în perioada cea mai acută a războiului rece, frînează în zilele noastre procesul normal al destinderii și încrederii reciproce, reprezintă unul din obstacolele principale în calea înfăptuirii securității în Europa și în lume. Pornind de la aceste considerente, România, împreună cu celelalte state socialiste, participante la consfătuirea de la București, din iulie 1966, a Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia, consideră că a sosit timpul să se lichideze toate blocurile militare, pronunțîndu-se pentru desființarea Pactului Atlanticului de Nord și, concomitent, pentru încetarea existenței Tratatului de la Varșovia. Desigur că o asemenea măsură nu poate fi unilaterală și ca atare, atîta vreme cît va exista blocul N.A.T.O., țara noastră și celelalte state membre ale Tratatului de la Varșovia vor continua să ia măsurile necesare întăririi capacității lor de apărare.

Locul grupărilor militare trebuie să-l ia stabilirea și dezvoltarea unor relații bazate pe încredere și stimă reciprocă, pe respectul suveranității și independenței naționale, pe neamestecul în treburile interne, pe deplina egalitate în drepturi și colaborarea multilaterală între națiuni independente.

O ilustrare a dorinței de cooperare între statele europene o constituie adoptarea de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, în anul 1965, la inițiativa a 9 state europene printre care și România, a cunoscutei rezoluții cu privire la întreprinderea de acțiuni pe plan regional pentru îmbunătățirea relațiilor dintre statele europene cu sisteme social-politice diferite. Este semnificativ faptul că statele care au acționat în favoarea

→

adoptării acestei rezoluții fac parte atît din cele două blocuri, cît și dinafara lor.

Evoluția evenimentelor de pe continentul european a demonstrat că dincolo de îngrădirile create de grupările militare, oamenii au început să se întîlnească, între țările europene s-au stabilit contacte care evoluează pozitiv. Acțiunea s-a vădit a fi deci posibilă și rodnică.

Una din măsurile cu caracter tranzitoriu, menite să contribuie la dezarmare și securitate internațională, o constituie încheierea unui tratat de neproliferare a armelor nucleare, care a făcut obiectul lucrărilor Comitetului de dezarmare de la Geneva și se află în prezent în dezbaterea sesiunii reluate a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

Dacă este conceput ca o verigă într-un lanț de acțiuni a căror finalitate trebuie să fie înfăptuirea într-un termen cît mai apropiat a dezarmării nucleare și în măsura în care acest tratat va contribui la întărirea egalității între state și la înlăturarea pericolului de război nuclear, el va putea fi un instrument real de întărire a păcii și securității internaționale.

Pe această linie s-au înscris eforturile asidue a numeroase state, datorită cărora s-au obținut anumite ameliorări ale proiectului de tratat de nediseminare a armelor atomice.

Astfel, avînd în vedere că neproliferarea implică obligația statelor ce nu dețin arme nucleare de a nu-și procura astfel de arme, a apărut cu totul îndreptățită cerința ca — pînă la lichidarea totală a armelor nucleare existente — aceste state să se bucure de garanții de securitate.

Pe de altă parte, acordul de neproliferare trebuie să asigure drepturi și posibilități nelimitate, pentru toate țările, fără nici un fel de discriminări, de a efectua cercetări științifice în domeniul energiei nucleare și de a folosi cuceririle științei atomice în vederea dezvoltării lor pașnice.

În sfîrșit, un element important al acordului de nediseminare este ca el să nu creeze forme de control internaționale sau să cuprindă alte clauze care ar leza suveranitatea și independența națională, dînd naștere unor relații de dependență a statelor nenucleare de cele nucleare.

Noile îmbunătățiri aduse proiectului de tratat au ținut seama într-o bună măsură de aceste cerințe, ceea ce deschide posibilități ca majoritatea statelor să-l considere ca un instrument menit să contribuie la încetarea cursei înarmărilor și ca atare să-l susțină.

Dezarmarea generală este și va rămîne încă la loc de frunte pe agenda marilor probleme care stau în fața comunității internaționale. Dezbaterea amplă în legătură cu înfăptuirea ei, seriozitatea cu care este privită atît de opinia publică mondială cît și de factori politici de cea mai mare răspundere din toate statele reprezintă elemente pozitive, care creează încrederea că ne îndreptăm — poate nu atît de repede cît am dori, dar cu pași siguri — spre realizarea acestui deziderat major al omenirii.

Corespondență din Istanbul de la Kemal Sami

Polarizări în corpul electoral

La 2 iunie, electorii turci s-au prezentat la urne pentru a alege o treime din Senat, adică 53 de senatori, 5 deputați, pentru locuri rămase vacante, primarii și membrii consiliilor municipale și ai organelor administrative de la sate — în total 215 000 de persoane.

Avînd în vedere că rezultatele definitive ale acestui scrutin nu sînt cunoscute la ora cînd transmit, este desigur greu să fac o analiză completă a implicațiilor lui. Totuși, datele publicate pînă acum oferă o idee destul de clară asupra tendințelor care s-au manifestat în votul popular.

Rezultatele neoficiale ale alegerilor arată că partidul dreptății și-a păstrat majoritatea, în vreme ce principala grupare de opoziție, partidul republican al poporului, a marcat un progres substanțial. Potrivit acelorași surse, partidul încrederii, o formație centristă separată anul trecut de partidul republican al poporului, a obținut locul al treilea în viața politică a Turciei, urmat imediat de partidul muncitoresc. Cît despre celelalte patru mici grupări care au participat la alegeri, au regresat toate, lăsînd impresia că nu mai au de jucat nici un rol pe eșichierul politic al Turciei.

Rezultatele dau de gîndit oamenilor politici și observatorilor care consideră scrutinul ca un test pentru alegerile generale ce vor avea loc anul viitor. Într-adevăr, deși alegerile de duminică au avut un caracter local, cercurile interesate le-au atribuit o mare importanță, tocmai pentru că se așteptau să exprime pulsul politic al țării.

După o campanie electorală foarte vie, în cursul căreia principalele forțe aflate în competiție — partidul dreptății și partidul republican al poporului — nu și-au economisit arsenalul polemic, votul s-a desfășurat într-o atmosferă destul de animată și, în unele sate și orășele, chiar de tensiune. Incidentele din timpul scrutinului s-au soldat cu 15 morți și vreo 50 de răniți, cifră record pentru Turcia. Într-un sat din estul țării, de exemplu, în cursul unei altercații în fața urnei, un simpatizant al partidului republican al poporului și-a ucis fratele care susținea partidul dreptății.

Dacă cifrele neoficiale publicate marți vor fi confirmate de rezultatele definitive, partidul dreptății a obținut peste 50 la sută din voturi. În alegerile generale din 1965, acest partid obținuse 53 la sută din voturi. Deocamdată este greu de spus dacă scrutinul a adus un regres de un procent sau două grupării guvernamentale. În orice caz, pînă acum pronosticul opoziției că alegătorii vor exprima un masiv „nu" partidului aflat la putere nu s-a confirmat. Acesta a cîștigat toate cele 5 locuri de deputați, 38 din cele 53 la Senat, precum și două treimi din posturile de primar și de membri în consiliile municipale și administrațiile locale.

În privința opoziției, scrutinul dovedește o creștere a sufragiilor acordate partidului republican al poporului, de la 28 la sută, la aproape 33 la sută. Dacă rezultatul se va confirma oficial, satisfacția republicanilor va fi justificată din două motive : 1) acest succes este o probă că noua politică de „centru-stînga" a cîștigat teren, deși la ultimele alegeri ea provocase respectivei formații pierderi considerabile. De atunci, liderii republicani au depus multe strădanii ca să explice opiniei publice în ce constă noua lor politică. 2) Rezultatul mai dovedește că defecțiunea aripii de dreapta a partidului republican al poporului, defecțiune care a dus la crearea partidului încrederii, n-a pricinuit dificultăți prea mari grupării de obîrșie și n-a împiedicat-o să-și întărească pozițiile.

După părerea observatorilor, dacă formația ruptă de la republicani a dobîndit 5 la sută din sufragii, lucrul se datorește mai puțin noutății soluțiilor politice pe care le preconizează, cît reputației restante de la partidul de origine. Rămîne de văzut dacă gruparea „încrederii" va izbuti să-și păstreze și să-și dezvolte pozițiile.

Un rezultat important al scrutinului îl constituie marile pierderi suferite de micile partide de dreapta. Împreună cu succesul formulei de „centru-stînga" a partidului republican și cu creșterile obținute de partidul muncitoresc, acest rezultat relevă o deplasare interesantă în cadrul corpului electoral turc.

Una din marile probleme care rămîn deschise pînă la viitoarele alegeri este de ordin constituțional. Se știe că partidul de guvernămînt și-a exprimat intenția de a modifica constituția, intenție ce nu se poate finaliza decît dacă el deține în parlament două treimi din locuri. Campania electorală pentru scrutinul de duminică a fost caracterizată printr-o discuție amplă în jurul chestiunii constituției, fără însă ca din dezbatere să se poată degaja o perspectivă mai limpede. În orice caz, dacă evoluția ieșită la iveală în recentele alegeri va continua, înseamnă că partidul dreptății nu-și va putea realiza intențiile decît în contextul unei coaliții.

Dar cele mai vitale s-au arătat a fi, în cursul acestei campanii electorale, tot problemele dezvoltării economice a Turciei în jurul cărora înfruntarea se va aprofunda, desigur, ținînd seama că rezolvarea lor este așteptată de majoritatea opiniei publice din țară.

Istanbul, 4 iunie

PRAGA

PROGRAMUL DE ACȚIUNE ÎN DESFĂȘURARE

În Cehoslovacia continuă să se desfășoare o intensă activitate politică și socială, al cărei sens principal îl constituie eforturile partidului comunist pentru înlăturarea unor stări deficitare din trecut, îndreptarea inițiativelor și energiilor creatoare ale poporului în direcția perfecționării economiei și dezvoltării, în ansamblu, a construcției socialiste. În șirul evenimentelor care au jalonat procesul de îmbunătățire a metodelor politice necesare scopurilor propuse — o importanță deosebită au avut dezbaterile și hotărîrile recentei plenare a Comitetului Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia.

Raportul ținut de tovarășul Alexander Dubcek, prim-secretar al C.C. al P. C. din Cehoslovacia, precum și discuțiile în jurul unor probleme, cuprinzînd o arie largă a preocupărilor actuale din societatea cehoslovacă, au prilejuit o analiză amplă a rezultatelor obținute pînă acum, dezbătîndu-se totodată, în lumina concluziilor acestei analize, sarcinile de viitor ale partidului. Plenara C.C. al Partidului Comunist din Cehoslovacia a fost precedată de conferințe regionale de partid, de adunări ale organizațiilor de partid din întreaga țară, în cadrul cărora comuniștii și-au reafirmat încrederea în justețea liniei politice pentru dezvoltarea progresistă a Cehoslovaciei. La plenara C.C. al P.C.C. s-a subliniat că numeroase probleme, nesoluționate din cauza unor metode politice greșite din trecut, cer, în prezent, o rezolvare științifică, realistă, care să accelereze construcția socialistă. În mesajul adresat de C.C. al P.C.C. membrilor de partid și întregului popor se arată : „Evoluția care a început din inițiativa partidului comunist va duce la rezultate pozitive... Astăzi, intrăm într-o perioadă nouă. Pînă în prezent, în centrul atenției s-a aflat critica lipsurilor trecutului. A venit timpul să ne concentrăm atenția și forțele asupra muncii active, cînd este nevoie să se dea societății un sistem juridic trainic și norme care să-i garanteze atît exercitarea drepturilor cît și îndeplinirea obligațiilor". Problemele și sarcinile acestei noi etape au fost formulate cu claritate în dezbaterile și documentele plenarei. Tovarășul Alexander Dubcek arăta că „una din cele mai importante sarcini ale plenarei a fost aceea ca întregul partid, în mod organizat, în unitate, să treacă la ofensivă, ca prin concluziile sale, prin măsurile și activitatea sa energică să se situeze în fruntea mișcării sociale în următoarea etapă nouă. Este timpul să se înfăptuiască în practică speranțele și așteptările poporului și, în același timp, să se dea un răspuns prompt la toate încercările de a stînjeni mersul nostru înainte".

Problemele democrației socialiste au ocupat un loc important în dezbaterile plenarei. Este cunoscut că partidul comunist a întreprins o serie de acțiuni pentru lichidarea unor metode și practici din trecut, care au generat abuzuri și ilegalități. Plenara a atras, însă, atenția asupra faptului că se mențin încă anumite atitudini de conservatorism și inerție din partea celor care nu vor să renunțe la practici vechi, greșite. Totodată se manifestă și elemente cu atitudini antisocialiste care tind să speculeze actuala stare de lucruri, în sensul de a readuce pe scena politică forțe ale trecutului, „care s-au discreditat și care consideră că pentru ele a apărut o posibilitate". Plenara a subliniat fermitatea partidului în apărarea valorilor socialismului, create de poporul cehoslovac în ultimii 20 de ani, hotărîrea sa de a corecta greșelile trecutului, fără a admite ca acest proces de înnoire să fie denaturat. În „Rezoluția privind situația actuală și acțiunile de viitor ale partidului", aprobată de plenară, se arată că : „Partidul își va desfășura politica în așa fel, încît masele largi de oameni ai muncii, îndeosebi muncitorii, să fie convinși că la noi nu va avea loc nici o revenire la condițiile de clasă, de proprietate, la condițiile sociale și politice existente înainte de victoria poporului muncitor din februarie 1948, că conducerea politică a societății de către partidul comunist, cu ajutorul noilor metode, se va consolida și va deveni mai eficientă".

Relevîndu-se necesitatea activizării politice a Frontului Național, care oferă cadrul de manifestare a vieții politice, în interesul dezvoltării socialiste a țării, la plenară s-a arătat că se exclude orice posibilitate ca, în afara Frontului, să fie organizate forțe politice (partide) care să facă opoziție programului socialist al acestuia. „Ne vom opune — spunea prim-secretarul C.C. al P.C.C. — acțiunilor îndreptate spre formarea unor forțe anticomuniste de opoziție, sub orice formă".

Analizînd rezultatele și învățămintele din perioada ultimelor luni, plenara C.C. al P.C.C. a hotărît convocarea congresului extraordinar al partidului care va stabili acțiunile politice și tactice ale perioadei următoare, în scopul dezvoltării liniei actuale și alegerii unui nou comitet central care se va bucura de încredere și autoritate deplină, în scopul asigurării unității de acțiune a partidului. Congresul al XIV-lea al P.C.C. va avea loc în septembrie. Plenara a adoptat de asemenea o hotărîre privind sistemul juridico-statal al țării.

După cum a anunțat agenția C.T.K., pe baza unei hotărîri a plenarei C.C. al P.C.C., A. Novotny a fost scos din componența Comitetului Central al P. C. din Cehoslovacia. Totodată, a fost retrasă provizoriu calitatea de membru de partid lui Karel Bacilek, A. Novotny, V. Siroky, Bruno Kohler și altor persoane pînă ce va fi elucidată pe deplin contribuția lor la organizarea proceselor politice.

În documentele plenarei, este reafirmată hotărîrea de a se dezvolta și întări legăturile de prietenie și colaborare cu țările socialiste. „Atitudinea noastră față de Uniunea Sovietică, față de țările socialiste și față de mișcarea comunistă internațională — se arată în rezoluția plenarei — pornește de la principiile internaționalismului și ale respectului deplin față de condițiile specifice în care, în fiecare țară concret și în fiecare perioadă de timp dată, se desfășoară lupta pentru obiectivele generale comune ale mișcării comuniste". Rezoluția subliniază, totodată, că tendințele sau încercările de a califica procesele din Cehoslovacia ca un „model" pentru toate țările socialiste este „din punct de vedere al conținutului principial greșită, dăunătoare din punct de vedere politic pentru noi și pentru dezvoltarea atitudinii noastre față de țările socialiste aliate". Plenara a dat glas, din nou, hotărîrii partidului comunist cehoslovac de a contribui activ la înlăturarea principială a contradicțiilor care se manifestă, de cîțiva ani, în mișcarea comunistă internațională, pronunțîndu-se pentru dezvoltarea unității ei de acțiune.

Cerînd comuniștilor să desfășoare o intensă activitate ideologică și politică în pregătirea Congresului extraordinar al partidului, plenara P.C.C. fixează ca un obiectiv principal necesitatea de a acționa în așa fel, încît „relațiile de alianță cu Uniunea Sovietică și cu întreaga mișcare comunistă internațională să nu fie încălcate cu nimic, respectîndu-se suveranitatea deplină în rezolvarea problemelor interne".

Opinia publică cehoslovacă și-a manifestat larga adeziune la hotărîrile plenarei. Comitetului Central i-au fost trimise în această perioadă sute de telegrame și mesaje — prin care oamenii muncii își exprimă adeziunea lor la linia politică a partidului, la acțiunile întreprinse pentru traducerea în viață, cu consecvență, a măsurilor care vizează înaintarea neabătută pe calea unor noi realizări în construcția socialistă. Consolidarea rolului conducător al partidului în societatea socialistă, întărirea unității lui sînt considerate drept condiții esențiale pentru dezvoltarea cuceririlor poporului, în toate domeniile vieții sociale. Chemarea plenarei la intensificarea eforturilor în această direcție răspunde intereselor majore ale Cehoslovaciei ; în acest sens, ziarul „Prace" scrie că sensul principal al democratizării în Cehoslovacia „este înlăturarea obstacolelor politice din calea dezvoltării economice și culturale rapide a țării... Pentru a obține creșterea nivelului de trai, trebuie să ne apucăm serios de producție. Aceasta este tocmai ceea ce vechea conducere a evitat".

Opinia publică din România își manifestă încrederea în succesul acțiunilor inițiate și conduse de Partidul Comunist din Cehoslovacia pentru perfecționarea vieții sociale. Sprijinul acordat de poporul cehoslovac programului de acțiune al partidului, rezultatele obținute, ca și perspectiva desfășurării lui eficiente indică viabilitatea unor înnoiri cerute de viață, de realitățile social-politice și economice pe care cel mai bine le cunoaște partidul din fiecare țară, singurul în măsură să stabilească linia politică, strategia și tactica revoluționară în țara respectivă.

Eugen POP

Cartiere ale Brazzaville-ului văzute din avion. În fund, apele fluviului Congo

Congo

reportaj pe glob

Brazzaville

Silvian Petrescu

Brazzaville... Zăbovesc cîteva minute pe o bancă în fața unuia din bungalowurile societății „Relais Aeriens Français" și, bucurîndu-mă de răcoarea odihnitoare a parcului, încerc să-mi filtrez prin minte impresiile de privitor al unor realități abia cunoscute. Admirasem — în drum spre portul fluvial — clădirile moderne, în formă de T, ale spitalului nou, rivalizînd cu arhitectura îndrăzneață a noului sediu al Institutului Pasteur ; vizitasem uzina de apă, lărgită și modernizată pentru a face față activității economice și consumului sporit al orașului ; aproape în fiecare cartier mă întîmpinaseră albe, strălucitoare, blocuri noi cu cîte două sau trei etaje, cu diferite destinații de utilitate publică sau pur și simplu construite de stat pentru muncitori. Urmăream acum cîteva grupuri de elevi îndreptîndu-se mîndri în uniforma lor cochetă spre școală și mă gîndeam că, într-adevăr, Congo-ul independent cheamă la viață nouă, mereu mai dinamică, toate compartimentele activității sale umane.

■

De altfel, Brazzaville trezește anumite rezonanțe în istoria luptei pentru progres și libertate. De aici, la 28 august 1940, la numai două luni după încheierea cotropirii Europei vestice de către armatele hitleriste, a pornit unul din primele semnale din Africa de Vest chemînd la luptă împotriva fascismului : poporul congolez, alături de vecinii săi din Republica Ciad și urmat în curînd de popoarele din actualele republici Africa Centrală și Gabon, au declarat război alianței fasciste. Imediat, aici, la Brazzaville, la Pointe-Noire, portul de la Atlantic al țării, precum și în alte regiuni bine adăpostite de zonele de păduri și savane ecuatoriale, departe de puterea de atac din acea vreme a mașinii de război hitleriste, poporul congolez a pus cu generozitate la dispoziția puterilor aliate terenuri pentru cîmpuri de aviație, tabere de instrucție, cercuri de recrutare și chiar regimente întregi de combatanți și forțe militare auxiliare, contribuind la lupta generală pentru înfrîn-

Încărcarea cărbunelui în portul Pointe-Noire

Într-o școală din Brazzaville

gerea Germaniei naziste și încheierea celui de-al doilea război mondial. Și tot de aici, de la Brazzaville, patru ani mai tîrziu, în ianuarie 1944, pe timpul cînd harta Africii consemna doar o singură țară independentă — Liberia — popoarele din colonii au putut auzi pentru prima oară un program în baza căruia una din puterile europene posesoare de „teritorii peste mări" înțelegea să conducă popoarele respective „la dirijarea democratică a propriilor lor afaceri", la independență. Recunoscînd aportul popoarelor africane la lupta pentru zdrobirea fascismului, guvernul Franței libere declara, la conferința istorică din Brazzaville, dreptul sacru la viață egală, independentă, al națiunilor din colonii.

A trecut de atunci aproape un sfert de secol și Africa numără astăzi aproape 40 de state independente, adică aproximativ 94 la sută din teritoriu și 88 la sută din populația acestui continent. Evoluînd treptat de la situația de colonie la cea de stat „independent în interdependență" și, în sfîrșit, la obținerea independenței depline — ce va fi aniversată pentru a 8-a oară la 15 august 1968 — Republica Congo continuă să se situeze și în prezent, prin politica promovată de guvernul său, printre bastioanele cele mai înaintate ale luptei pentru democrație, unitate și progres în Africa.

Condițiile dezvoltării tînărului stat independent, ca peste tot în Africa de altfel, sînt deosebit de dificile. Una din cauze rezidă în însăși situația demografică a țării. Am încă proaspătă în memorie o întîmplare al cărei martor am fost chiar din primele clipe ale contactului cu pămîntul congolez : la plecarea din incinta aeroportului internațional din Brazzaville, un localnic, salariat la societatea de transporturi, îi indica altui localnic, șofer de taxi, într-un dialect african, hotelul către care urma să mă conducă. „Vorbește-mi în franceză — i-a replicat scurt acesta — nu pricep nimic din ceea ce-mi spui". Abia atunci mi-au atras atenția tatuajele lor faciale diferite, semn că cei doi cetățeni congolezi aparțineau unor triburi diferite.

Mi-am amintit că Republica Congo are o populație formată din aproximativ 14 grupe etnice, constituite din nu mai puțin de aproximativ 75 triburi, fiecare cu dialectul și obiceiurile sale. Cu excepția dialectelor populațiilor Baya, Oubanguiens și Banda de tip sudanez, care locuiesc îndeosebi în nordul țării, spre granița cu Camerunul și Republica Africii Centrale, restul populațiilor din Republica Congo vorbesc dialecte derivate din limba bantu (larg răspîndită în bazinul inferior al fluviului Congo), unele puternic diferențiate între ele. Adăugați la acest mozaic lingvistic încă cîteva dialecte vorbite de comunitățile de pigmei situate la granița cu Cabinda așa-zis portugheză și în special în nordul țării, pe lîngă satele bantu, și veți înțelege de ce singurul mijloc de comunicație orală și scrisă între cetățenii acestei țări rămîne limba franceză, răspîndită acolo de fosta administrație colonială și grupele de misionari.

După cîte mi s-a spus, în concepția autorităților congoleze, dezvoltarea în aceste condiții a conștiinței naționale, întărirea unității populare și stimularea în rîndurile maselor largi a unui adînc spirit patriotic, care să ridice pe noi trepte ale progresului și civilizației noul stat suveran, necesită în primul rînd dezvoltarea economiei, a bazei materiale a acestei unități și, o dată cu ea, înlăturarea obscurantismului tribal, triumful larg și rapid al culturii în toate compartimentele ei.

Între alizeul austral și „briza pămîntului"

Republica Congo numără aproximativ 1 milion de locuitori, răspîndiți pe o suprafață de 342 110 km² (aproape o dată și jumătate cît țara noastră), în cea mai mare parte mlaștini, păduri și savane. Mai precis, o pătrime din suprafața țării este formată din mlaștini, ceva mai mult de un sfert cuprinde păduri masive, iar restul este acoperit de savane ierboase sau arboricale. Din zborul avionului, la bordul căruia încă imediat ce părăsisem Libreville, capitala Republicii Gabon, personalul companiei de navigație aeriană UTA oficiase „ceremonia trecerii ecuatorului" și ne înmînase certificatul de pătrundere în emisfera boreală, teritoriul congolez ne oferea, în lumina ultimelor raze ale uriașului disc solar ecuatorial, un aspect masiv, predominat de planuri orizontale : pretutindeni înălțimi largi, contorsionate, împădurite sau vaste cîmpii aluvionare, acoperite de o vegetație abundentă.

Mi-am putut da seama mai tîrziu că pe acest pămînt ce înregistrează temperaturi medii anuale de 35° C și o umiditate atmosferică ce scade rareori sub 60 la sută — deci, în fapt, într-o baie caldă de aburi încinsă ziua de alizeul austral iar noaptea de „briza" stîrnită de pămîntul ce-și degajă căldura acumulată în timpul zilei — omul este prezent cu preocupările și nădejdile lui. O dată pe zi, cu unele alternări de la un sezon la altul, tot ce este ființă dispare de parcă ar intra în pămînt. Atunci începe ploaia : o revărsare de ape inimaginabilă de localnicul din zonele depărtate de ecuator sau tropice, cu vuiet de tunete și debit de cascadă, cu vîrtejuri asurzitoare și trosnituri ca de bici; după care se așterne o liniște ireală parcă, totul reintră în normal și o ceață groasă (începe evaporarea) cuprinde zările.

Dacă n-ar fi crengile rupte și frunzele așternute la pămînt, dacă pete de umezeală nu s-ar mai menține încă, ici, colo, pe furnicarele cu circumferințe cît roata carului și înalte cît o colibă, ale coloniilor de furnici termite, n-ai crede că, înainte cu 2 ore numai, ai fost martorul unui fenomen pluvional de atari proporții : soarele ecuatorial își face conștiincios datoria !

Aceste condiții naturale explică de ce grupe de localnici din mediul rural, rămase încă sub influența cutumelor milenare, sînt înclinate mai mult spre o viață meditativă, după ce, în decursul a cîtorva ore pe zi, și-au satisfăcut din cules, vînat sau pescuit, doar pe alocuri din cultivat, hrana cotidiană ; de ce aceleași grupări resimt încă în mai mică măsură necesitatea înveșmîntării totale.

Și — după cum mi-au relatat interlocutorii congolezi — aceasta este și cauza pentru care, în deviza tînărului stat, „Unitate, Muncă, Progres", ideea de *muncă* este așezată ca o punte de legătură între unitate și progres, ca o interferare determinantă, hotărîtoare. „Să învingi condițiile naturii, să te învingi pe tine însuți, renăscînd" — spun cuvintele unui cîntec patriotic congolez ! Și chemarea are o rațiune profundă dacă ne gîndim la bogățiile uriașe ale acestei țări, care-și cheamă fiii să le pună în valoare, să muncească pentru înălțarea ei și a lor.

În afara uriașului fluviu, lung de 4 375 km, care-i scaldă granița de sud, conferindu-i în același timp numele *), țara dispune de un potențial hidroenergetic de prim rang, constituit din zeci de cursuri de apă ca rîurile Oubangui, Foulakari (ale cărui cataracte atrag numeroși turiști), Nkéni, Léfini, fluviile Ndouo-Kouilou, lacul Cayo (caiacele cunoscute astăzi în lumea întreagă își trag numele de la ambarcațiunile folosite de riveranii acestui lac congolez traversat de fluviul Loémé), potențial care, pus în valoare, ar prilejui obținerea unei cantități uriașe de energie electrică necesară dezvoltării țării. Un exemplu în acest sens îl constituie hidrocentrala construită pe rîul Djoué cu o capacitate în faza inițială de 12 milioane KWh. În plus, toate aceste cursuri de apă, la care se adaugă cei 170 km de litoral oceanic, reprezintă un potențial piscicol de mare importanță.

Marea bogăție a țării o constituie însă pădurile, care furnizează esențe exotice de mare valoare, principalul articol de export al tînărului stat. Se produc de asemenea și se exportă nuci de cocos și ulei de palmier, banane, fructe citrice, arahide și ulei de arahide, copal, cafea, tutun, manioc, porumb, produse animale, fildeș, piei și blănuri. Pînă în anii anteriori primului război mondial, unul din importantele articole de export ale țării a fost cauciucul, a cărui producție a încetat însă din cauza concurenței cauciucului malaezian.

Fără a fi supus încă unor cercetări depline, subsolul congolez furnizează, în baza exploatărilor deschise în funcție de rezultatele prospecțiunilor de pînă acum, cupru (a cărui existență a fost semnalată de Brazza încă din 1882), plumb, casiterită, aur, diamante, țiței (pentru care cercetările continuă în zona de la nord de Pointe-Noire și în larg, în zona Pointe-Indienne).

Am vizitat portul oceanic, Pointe-Noire, mi-au atras atenția echipamentul său modern de încărcare-descărcare, atelierul de întreținere și reparații de vase, care leagă țara de circuitul comercial internațional. Am aflat că, în interior, o cale ferată (de la Pointe-Noire la Brazzaville) și o flotilă fluvială asigură transportul între diferitele localități ca și legătura pe apă cu Republica Ciad și Republica Africa Centrală.

Proiecte economice

Despre o industrie în adevăratul înțeles al cuvîntului încă nu se poate vorbi. Acest sector este reprezentat numai de unitățile din industria minieră și petroliferă, despre care am menționat anterior, și de cîteva unități de producție alimentară (uleiuri), băuturi răcoritoare, cîteva ateliere de prelucrare a lemnului și fierului, ateliere de reparații și întreținere auto etc. Fapt mai puțin întîlnit în țările vest-africane, la Brazzaville se află un institut modern de cercetări științifice, în care lucrează cca 50 cercetători din diferite domenii,

→

*) Ceva mai jos de axa Brazzaville-Kinshasa, acolo unde fluviul Congo, gîtuit de cataractele munților din aval, formează marele lac Stanley, poziția asemănătoare cu a Dunării noastre la Porțile de Fier sau la Ibs în Austria, ar permite — după întocmirea studiilor necesare și stabilirea posibilităților de finanțare — construirea unei hidrocentrale de prim rang.

și o universitate cu cîteva facultăți, din care una tehnică. Trebuie menționat de asemenea că, în domeniul asistenței sanitare, republica se află în fruntea țărilor vest-africane, dispunînd de 1 medic la cca 5 000 locuitori ; personalul medical superior este însă concentrat în cea mai mare parte în mediul urban, așa încît, în comunitățile silvestre sau în cele din mlaștini și lagune, vrăjitoriile se mențin încă destul de puternic.

Desigur, cei opt ani scurși de la dobîndirea independenței nu reprezintă o perioadă care să permită realizări spectaculoase. Reține atenția însă măsurile preconizate de tînărul stat pe linia dezvoltării sale, prin mobilizarea tuturor eforturilor în vederea inventarierii disponibilităților și deci a posibilităților sale. Noii mei prieteni mi-au precizat că planurile elaborate — și care au început să fie traduse cu succes în viață — prevăd dezvoltarea agriculturii prin extinderea și mai ales modernizarea ei ; creșterea și modernizarea rețelei de transporturi de toate genurile ; creșterea investițiilor în industrie și extinderea prospecțiunilor în acest sector ; atragerea unor pături din ce în ce mai largi ale populației la o viață activă și asigurarea locurilor de muncă necesare. În mod corespunzător, politica externă a guvernului congolez tinde spre strîngerea colaborării cu toate țările și în primul rînd a cooperării interafricane, tînărul stat fiind unul din membrii fondatori ai Organizației Unității Africane. Totodată, Republica Congo este membră a Comisiei de Cooperare Tehnică Africană, întreținînd relații speciale cu Franța, este membră asociată la organizația Pieței comune, ca și a unor organizații regionale — Uniunea Vamală Ecuatorială, Uniunea Africană și Malgașă, Conferința șefilor de state ale Africii ecuatoriale. La o lună după dobîndirea independenței sale de stat, în septembrie 1960, Republica Congo a devenit membră a O.N.U. Principiul de conducere a treburilor statului, înscris în constituția sa, este „guvernarea poporului, prin popor și pentru popor".

„Astăzi soarele se-nalță
Și Congoul nostru se luminează !
O îndelungată noapte se risipește,
Întrezărindu-se plinul fericirii !"

Imnul național al Republicii Congo, „La Congolaise", exprimă el însuși aspirațiile cele mai profunde ale tînărului stat, urmaș al renumitelor regate Loango și Makoko ce au dăinuit pînă în secolul trecut. Aflată astăzi într-un greu dar nobil proces de dezvoltare și progres național, Republica Congo și-a dobîndit prin politica sa activă de pace, colaborare și bună înțelegere, o largă stimă și simpatie internațională. De curînd, în urma stabilirii de relații diplomatice, primul ambasador al țării noastre și-a prezentat scrisorile de acreditare la Brazzaville, deschizîndu-se astfel calea unei strînse și rodnice colaborări reciproc avantajoase. În acest context, vizita în țara noastră a președintelui Republicii Congo, Alphonse Massamba-Débat, secretar general al Mișcării Naționale a Revoluției, la invitația secretarului general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, se înscrie ca o etapă importantă pe drumul mai bunei cunoașteri și strîngerii relațiilor prietenești între popoarele și țările noastre.

EUROPA OCCIDENTALĂ ȘI

Silviu Brucan

Pentru a descrie reacția pe care au produs-o evenimentele din Franța, editorialul lui „Le Monde" a folosit cuvîntul *médusé*. Este un cuvînt destul de straniu dacă ne amintim că în mitologia greacă, Meduza transforma în stană de piatră pe toți cei care îi întîlneau privirile și că Perseu i-a tăiat capul și l-a folosit pentru a-și încremeni dușmanii cu aceste priviri, care — după toate aparențele — își păstrau puterea hipnotică și după deconectare. Desigur, intențiile editorialistului nu merg atît de departe. Ca orice ziarist ce se respectă, el căuta doar un cuvînt nou ca să nu mai uzeze pe acelea care în ultimele săptămîni au fost repetate pînă la abuz : surpriză totală, perplexitate, buimăceală etc.

„Să fim cinstiți — scrie Roger Ikor — nimeni n-a prevăzut și nici măcar presimțit explozia care avea să se producă". Și alți comentatori occidentali care vor să fie crezuți, încep prin a face o asemenea mărturisire. Pentru că tot ei au repetat pînă la abuz că în perioada de după război în Europa occidentală „revoluția a fost stăvilită", că s-a ajuns acolo la un „echilibru social", că „marxismul a fost depășit" etc., etc.

Trezirea la realitate

În cronica oficială a Washingtonului, începutul acestei ere de prosperitate era marcată de Planul Marshall, căruia i se atribuie meritul principal în dezvoltarea economică a țărilor vest-europene. De altfel, autorul planului, generalul Marshall, nici nu a făcut un secret din faptul că acest plan era conceput ca un mijloc de finanțare a refacerii economice capitaliste. În declarațiile tuturor președinților care s-au perindat de atunci la Casa Albă — Truman, Eisenhower, Kennedy, Johnson — „reabilitarea Europei occidentale" era proslăvită ca una din principalele realizări ale politicii americane. Într-o conferință pe care a ținut-o în 1962, după o călătorie în Europa, Walter Lippmann sublinia că „strălucita refacere și crescînda unitate a Europei occidentale" duc la diminuarea influenței forțelor comuniste și de stînga, că „doctrina socialismului nu mai corespunde faptelor vieții" și că „noua economie europeană postbelică" oferă țărilor în curs de dezvoltare o „a treia cale".

În această euforie generală, inspirată de altfel de un ritm înalt de creștere economică (de două ori mai înalt decît în anii antebelici '20 și '30), de impulsul dat forțelor productive de revoluția științifico-tehnică, de atenuarea oscilațiilor ciclice și de un înalt nivel de folosire a brațelor de muncă cu lărgirea sferei consumului material al clasei muncitoare pînă la bunuri care altădată îi erau inaccesibile (automobile și alte produse de durată, apartamente, concedii în străinătate) și-au făcut apariția o serie întreagă de teorii economice și sociale care răspundeau noii comenzi politice. Elaborate inițial în Statele Unite, care dădeau tonul dezvoltării forțelor productive și lărgirii consumului, teoriile „statului bunăstării", ale „societății consumului" și „societății abundenței" au fost adoptate de sociologii și politologii vest-europeni cu cea mai mare grabă. Teoria americană în versiune populară a „plăcintei" (*Pie theory*) a fost reluată de sociologul francez Raymond Aron. El a decretat că marxismul este „demodat", deoarece expansiunea forțelor de producție, „făcînd să crească plăcinta, permite să se dea fiecăruia o porție mai mare".

În realitate, porția de plăcintă a oamenilor muncii din Franța s-a redus sensibil în ultimii ani. Șomajul, care cunoscuse un nivel scăzut în prima jumătate a deceniului, s-a ridicat vertiginos în 1967 la peste 450 000 ; cei mai loviți de acest flagel social au fost tinerii, trei din patru absolvenți de liceu găsind închise porțile întreprinderilor. Faptul că în Anglia și în R.F.G. șomajul depășea pentru prima dată după război cifra de 600 000, iar în Italia cifra de un milion, nu constituia o consolare pentru muncitorii francezi care aveau de înfruntat un ritm mai înalt de creștere a costului vieții. Chiriile, care înghițeau deja 25—30 la sută din salarii, au sărit și mai sus în 1967, iar prețurile la gaz, electricitate, metro, autobuz, tren au fost ridicate oficial, în timp ce la alte produse de consum au crescut neoficial. Oamenii muncii s-ar fi mulțumit și cu un tablou mai puțin idilic decît cel pictat de Aron, dar de la 1 ianuarie 1968 s-a scumpit și pîinea, iar patru milioane de salariați primesc mai puțin de 600 franci pe lună, ceea ce, potrivit calculelor oficiale, este sub minimum vital. Revizuirea sistemului de asigurări sociale ordonanțată în vara lui 1967 a afectat în mod negativ 34 milioane de persoane, după cum și celelalte măsuri adoptate de guvern în perioada „deplinelor puteri" în vederea încurajării concentrării și raționalizării producției sub impulsul revoluției tehnologice și al apropierii termenului înlăturării barierelor vamale între țările Comunității Economice Europene (1 iulie 1968) au redus orele de lucru și alte surse de cîștig ale muncitorilor. Efectele încetinirii ritmului producției industriale (2,5 în 1967 față de 5,1 în 1960—1965) se făceau dureros resimțite pe spinarea oamenilor muncii.

Atmosfera învechită din universități, condițiile grele de viață și studiu au declanșat nemulțumiri și în rîndurile studenților. Într-o țară de înaltă cultură și civilizație ca Franța, edificiile de învățămînt superior deveniseră insuficiente, amenajarea lor necorespunzătoare. Numai 10 la sută dintre fiii de muncitori răzbesc în învățămîntul superior, iar 40 la sută dintre studenți sînt nevoiți să lucreze pentru a plăti cheltuielile de studii ; peste 60 la sută nu reușesc să-și termine studiile, iar pentru anumite specialități găsirea unui plasament după terminarea studiilor devine din ce în ce mai dificilă

În pofida acestor realități sociale, Raymond Aron, ca și alți profeți ai neocapitalismului, slăvea „societatea consumului" și trăgea concluzia că „spi-

EŞECUL TEORIILOR „NEOCAPITALISTE“

ritul revoluţionar a dispărut în ultimii 25 de ani“.

Şi iată, dintr-o dată, zece milioane de muncitori, tehnicieni şi intelectuali francezi, într-o impresionantă solidaritate, declanşează o luptă potrivit celor mai bune tradiţii revoluţionare, declară grevă, ocupă întreprinderile, desfăşoară demonstraţii politice de mare anvergură, iar prin glasul unora din reprezentanţii lor cer o *schimbare de regim*. Nici studenţii francezi nu se sinchisesc prea tare de „porţia de plăcintă“ la care Aron reduce problema, ci revendică o schimbare de *structură a universităţii* şi a întregii societăţi. Iar ecoul acestor dinamice mişcări sociale se face auzit şi în alte ţări vest-europene. În Republica Federală a Germaniei, violenţa cu care s-au desfăşurat mişcările studenţeşti în ultimele luni şi revendicarea insistentă a sindicatelor de a se acorda muncitorilor dreptul de a participa la deciziile întreprinderilor în care lucrează au făcut pe conservatorul „Die Welt“ să conchidă că mai sînt puternice „tradiţionalele concepţii socialiste asupra politicii economice şi sociale“. Iar Sebastian Haffner punea recent chestiunea că numai un program radical de reforme politice şi sociale poate „salva democraţia capitalistă“ în R.F.G. („*Stern*“).

În Italia, succesul în alegeri al comuniştilor şi al aliaţilor lor socialişti este cu atît mai semnificativ cu cît a avut loc într-o conjunctură de avînt economic. Şi aici, bătălia pe care o desfăşoară de cîteva luni aproape jumătate milion de studenţi din Roma şi Milano, din Trenta şi Pisa, Rotin şi Neapole are caracterul unei lupte împotriva *universităţii de clasă* — atît sub raportul limitării celor proveniţi din păturile de jos cît şi sub raportul presiunii ideologice de a-i transforma în instrumente ale clasei conducătoare. „Universitatea nu trebuie să fie o suprastructură a uzinelor Fiat“ — proclama pancarta studenţilor din Torino.

De la mitul „clasei mijlocii“ la Marcuse

Explozia socială din Franţa şi ecoul ei în celelalte ţări vest-europene au spart balonul „societăţii consumului“, umflat cu atîta grijă de profeţii neocapitalismului. Acum apare evident că ei au denaturat sensul schimbărilor care au avut loc în ultimele decenii în cadrul capitalismului. Cel mai categoric eşec l-a constituit încercarea lor — care nu era lipsită nici de ingeniozitate, nici de crezare — de a substitui categoriei economice de proprietate asupra *mijloacelor de producţie*, categoria de proprietate asupra *bunurilor de consum* (automobile, frigidere, televizoare etc.). În realitate, faptul că oameni ai muncii au dobîndit — în condiţiile unei înalte productivităţi şi ale unui sistem vast de credite de consum, vînzări în rate etc. — putinţa de a cumpăra obiecte de folosinţă îndelungată nu schimbă poziţia lor de clasă, unica lor sursă de existenţă rămînînd, ca şi înainte, vînzarea forţei de muncă. Chiar şi un reprezentant al şcolii sociologice americane ca Vance Packard arată că „un om al muncii nu urcă într-o altă clasă socială prin simplul fapt că a fost în stare să-şi cumpere un automobil şi el ştie aceasta. În ce priveşte rolul productiv în societate — în contrast cu rolul consumator — delimitările de clasă în America nu numai că nu se şterg, dar devin mai rigide“. (The Status Seeker)

Nici faptul că clasei muncitoare i s-au alăturat în procesul modern productiv largi categorii de intelectuali — ingineri, specialişti, oameni de ştiinţă, economişti etc. — nu schimbă fundamental datele problemei sociale, deoarece această mare clasă salariată, care în ţările occidentale formează majoritatea populaţiei, acţionează solidar în lupta pentru revendicări economice şi sociale. În mişcarea socială din Franţa au participat alături de muncitorii manuali nu numai inginerii, tehnicienii, economiştii şi funcţionarii din întreprinderi, dar şi savanţii de la Pierrelate, cineaştii de la Cannes, ziariştii şi aparatul de la „France Presse“, piloţii de la „Air France“ etc. Basmul potrivit căruia odinioară societatea era formată din capitalişti şi proletari, în timp ce acum toată lumea, sau grosul ei, se află în „clasa mijlocie“, s-a dezumflat şi el o dată cu „echilibrul social“ pe care ea trebuia să-l asigure.

Cît priveşte efectele revoluţiei ştiinţifico-tehnice, ele afectează în mod sensibil atît domeniul producţiei cît şi al vieţii sociale. Departe însă de a elimina marile probleme sociale, ele le adaugă o nouă dimensiune, pe cît de neobişnuită pe atît de explozivă. A face, însă, din aparatul productiv modern un fel de Moloh al societăţii industriale care reprezintă alfa şi omega problematicii ei înseamnă a pierde perspectiva forţelor reale care fac istoria omenirii şi o împing înainte.

Cînd sociologul american, născut în Germania şi emigrat din cauza hitlerismului, Herbert Marcuse, condamnă aparatul productiv modern pentru că devine totalitar, în sensul că ajunge să determine nu numai profesiunile şi ocupaţiile necesare ci şi aspiraţiile şi nevoile individuale, el găseşte desigur ecou în rîndurile zecilor de mii de studenţi francezi care urmează psihologia şi sociologia ca o vocaţie, în timp ce nu există debuşeu decît pentru 2 000—3 000 de psihologi şi sociologi. Are apel şi denunţarea de către Marcuse a mijloacelor pe care vechea societate represivă şi opresivă le foloseşte pentru a împiedica pe individ să-şi dea seama de eliberarea lui posibilă : manipularea şi condiţionarea conştiinţelor, libertatea „administrată“, teroarea „blîndă“ care perpetuează frica, insecuritatea, conformismul, integrarea indivizilor prin consumul de masă şi prin „educarea“ lui, prin ideologia omniprezentă în disciplinele universitare, care interzice „orice posibilitate de critică, de evaziune, de refuz“. Liderul studenţilor rebeli vest-germani declara recent că scopul mişcării lor este de „a împiedica producţia în serie a «idioţilor specializaţi» pentru nevoile sistemului capitalist“.

Marcuse, supranumit „idolul studenţilor rebeli“, nu vede însă contradicţia lăuntrică a modului de producţie capitalist şi conchide în mod eronat că principalele forţe anticapitaliste sînt cele care se află „înafara procesului de producţie“. Mişcările sociale din Franţa au infirmat şi această teză marcusiană : studenţimea s-a dovedit a fi o forţă dinamică, dar *principala şi decisiva forţă antagonistă* s-a afirmat o dată mai mult a fi clasa muncitoare, tocmai prin poziţia ei în procesul de producţie şi în societate. Chezăşia succesului revendicărilor studenţeşti rezidă în sprijinul muncitorimii şi al intelectualităţii.

Statisticile economice recente privind Europa occidentală ridică chestiunea dacă nu este vorba de încheierea ciclului care a urmat crizei din 1957—1958. Potrivit unui tabel publicat de Institutul Naţional Britanic de cercetări economice şi sociale, dinamica producţiei industriale se prezintă în modul următor :

	Creşterea medie anuală	Creşterea în raport cu anul precedent		
	1960—1965	1965	1966	1967
Anglia	3,2	2,9	1,1	— 1,0
Franţa	5,1	1,6	6,7	2,5
R.F.G.	5,7	5,7	1,5	— 3,2
Italia	7,0	4,6	11,4	8,0
Belgia	6,1	2,1	1,4	0,6
S.U.A.	5,7	8,4	9,0	0,5

În martie 1968, „Les Echos“, ziarul marii finanţe franceze, scria : „Lumea occidentală riscă să fie aruncată într-o serie de recesiuni mai mult sau mai puţin acute“. O altă publicaţie franceză, „Informations Industrielles et Commerciales“, nota : „Perioada expansiunii facile se apropie de sfîrşit în economia Occidentului... Începe o nouă perioadă marcată de instabilitatea monedelor, scăderea comerţului internaţional, ridicarea preţului aurului şi o tendinţă permanentă de sporire a şomajului“.

Ciclul economic din ultimii zece ani a fost însoţit de o oarecare stabilitate politică bazată pe dominaţia cvasi-exclusivă a scenei politice vest-europene de către partidele şi forţele de centru. Este evident că dacă asistăm la încheierea ciclului economic, aceasta va avea repercusiuni şi asupra scenei politice.

Pornind de la o convorbire cu JENNIE LEE

preşedinta Partidului laburist, ministru de stat la Departamentul pentru Educaţie şi Ştiinţă

În persoana doamnei Jennie Lee, văduva remarcabilului lider al stîngii laburiste, care a fost Aneurin Bevan, am cunoscut al doilea preşedinte al Partidului laburist. Cu predecesorul dnei Lee, dl Len Williams, avusesem o convorbire, ulterior relatată în revista „Lumea" (nr.1/1968), în toamna trecută, la conferinţa naţională a acestui partid, la Scarborough. Ca şi alte personalităţi politice cunoscute cu acel prilej — dintre care aş menţiona-o pe deputata Renée Short, ale cărei declaraţii au fost de asemenea consemnate în revista „Lumea" şi care, ulterior, a pledat insistent, într-un articol apărut în „The Times", pentru prospectarea tuturor posibilităţilor de extindere a relaţiilor economice ale Angliei cu România — dl Williams se declara interesat de contactele bilaterale între fruntaşi ai vieţii publice din cele două ţări, discuta modalităţile de a le realiza, menţiona posibilitatea vizitei în România a unor lideri sindicali şi eventual ai Partidului laburist. Ceea ce, în septembrie anul trecut, părea deci să fie un proiect aflat în studiu s-a realizat la sfîrşitul lunii trecute, prin vizita în ţara noastră a delegaţiei conduse de dna Lee, delegaţie în componenţa căreia intrau alţi trei membri ai Comitetului executiv naţional al Partidului laburist — dna Herbison, deputată, fostă membră a guvernului, şi dnii Gormley şi Lane, liderii unor sindicate importante — precum şi şeful departamentului pentru relaţii externe al aceluiaşi partid, Cliff Morgan. Realizarea acestei vizite, precum şi propunerile de invitare a unor delegaţii sindicale româneşti în Marea Britanie, conturează contactele româno-engleze ca un proces în mers.

Prezenţă impunătoare — la o întîlnire puţin protocolară cu presa, ca şi la tribuna conferinţei de la Scarborough, unde am văzut-o prima dată — dna Lee dă imediat impresia îndelungatei experienţe politice pe care i-au dat-o anii de activitate în mişcarea laburistă. După o discuţie cu ziariştii, în cursul căreia toţi membrii delegaţiei şi-au exprimat interesul şi respectul pentru realizările şi opţiunile economiei româneşti, preşedinta Partidului laburist a avut amabilitatea de a răspunde unor întrebări suplimentare, în exclusivitate pentru revista „Lumea".

Prima întrebare s-a referit la convorbirile avute cu personalităţile politice române cu care delegaţia a avut întrevederi, începînd, în a doua zi a vizitei, cu primirea delegaţiei de către secretarul general al C.C. al P.C.R., preşedintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceauşescu. *„Am putut constata că relaţiile bilaterale evoluează favorabil, vizita noastră, între altele, fiind o ilustrare a acestui proces. De asemenea, avem în unele privinţe preocupări asemănătoare ; de exemplu, atît România cît şi Anglia se află în etape importante ale evoluţiei economice — dumneavoastră într-o fază accelerată a industrializării, iar noi în faţa unor transformări de structură, pe ansamblul unei industrii deja avansate". (Este locul să precizăm că interlocutoarea noastră aprecia mult discutatele dificultăţi ale economiei britanice ca reflectări, în primul rînd, ale unui proces de reajustare şi modernizare cu rezultate, pe termen lung, favorabile).*

Am întrebat-o pe dna Lee, cum vede perspectivele schimburilor în domeniul cultural-ştiinţific, al departamentului pe care-l conduce. *„Trebuie să precizez că nu-mi revine încheierea unor înţelegeri bilaterale. De altfel, un acord privind schimburile culturale există şi apreciez că el este îndeplinit de o manieră într-totul mulţumitoare".* Interlocutoarea noastră a avut, ca şi mai devreme, la întîlnirea cu presa, cuvinte de apreciere pentru obiectivele culturale vizitate.

Următoarea întrebare se referea la problemele discutate intens, în ultimele luni, între laburişti, la diversitatea soluţiilor propuse pentru problemele economice şi sociale ale Marii Britanii, şi care vor fi subiectele cele mai discutate la viitoarea conferinţă anuală laburistă. *„Este prematur să încerc să apreciez. Deocamdată, pot să vă spun că discuţiile vor porni, probabil, de la principalul document propus de conducere, un raport de activitate al guvernului. La schiţa acestui raport lucrează încă de acum ministrul tehnologiei, Anthony Wedgwood Benn. Cum stau de fapt lucrurile va reieşi clar numai la conferinţa anuală".* În încheiere, m-am interesat de data şi locul acestui important eveniment politic. *„Conferinţa va avea loc în perioada obişnuită, adică pe la începutul lunii octombrie. Locul a fost stabilit de pe acum : Blackpool". Numele acestei staţiuni serveşte ca punct de plecare pentru un şir de elogii pentru litoralul românesc, ale cărui farmec şi ospitalitate oaspeţii britanici regretă că nu le-au putut aprecia mai îndelung.*

Mihai MATEI

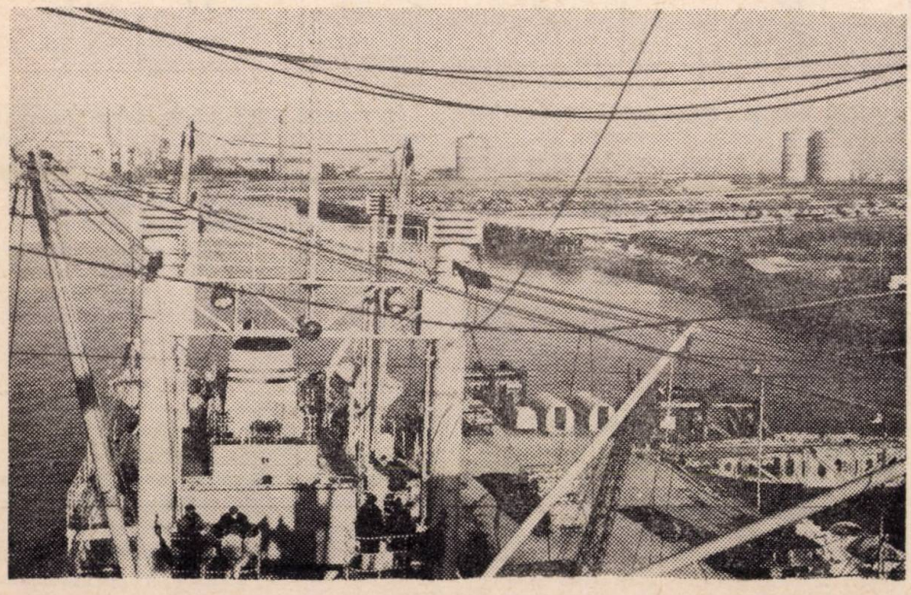

Portul Reinham, din apropierea Londrei

Corespondență din Roma

Două probleme fundamentale pentru socialiștii italieni

Francesco Gozzano
comentator al ziarului „Avanti"

Alegerile pentru noul parlament italian, desfășurate la 19 mai, au constituit o surpriză pentru toți observatorii politici, care nu se așteptau să apară modificări și deplasări importante în forțele diferitelor partide și care, îndeosebi, considerau repetarea în noua legislatură a unui guvern de centru-stînga, bazat pe colaborarea între democrația-creștină, partidul socialist unificat și partidul republican, drept un lucru de la sine înțeles. În schimb, rezultatele au fost destul de diferite în raport cu așteptările. Nu numai că pretinsa „stagnare" a partidului comunist nu s-a produs, ba, dimpotrivă, acesta a cîștigat voturi și locuri. Partidul socialist al unității proletare s-a afirmat în chip remarcabil. Aceste două partide — care în alegerile pentru Senat au prezentat la fiecare colegiu un unic candidat împreună cu grupurile independenților, socialiștilor autonomi și catolicilor de stînga — au obținut un succes superior pronosticurilor. În concluzie, partidele de stînga au înregistrat un net progres în comparație cu alegerile din 1963.

Dar adevărata surpriză a avut loc în interiorul grupării guvernamentale : în timp ce democrația creștină a erodat o parte din pozițiile partidelor de dreapta (care în total au pierdut și de data aceasta teren) cîștigînd în definitiv cîteva locuri, iar partidul republican, de asemenea, dar mai ales în dauna celui liberal, partidul socialist unificat a decepționat așteptările și a regresat, atît în privința numărului absolut de voturi, cît și în aceea a procentelor și locurilor, ținînd seamă că mecanismul de calculare a sufragiilor nu s-a repercutat notabil la repartizarea locurilor în noul parlament. Totuși, pasul înapoi făcut de socialiști a avut înainte de orice o evidentă valoare psihologică și politică, mai mult decît implicații de ordin numeric : și consecința a fost că partidul socialist a fost determinat să ia hotărîrea de a nu mai participa la un nou guvern împreună cu democrația creștină și partidul republican. Această decizie, luată zilele trecute de direcția partidului și ratificată de comitetul central, va avea desigur grave și profunde urmări nu numai în problema formării noului guvern (această temă va fi aprofundată mai jos) ci chiar asupra configurației politice a Italiei. De ce au ajuns socialiștii la atare decizie și cum au motivat-o ? În primul rînd, se poate observa că hotărîrea adoptată de direcție și de comitetul central a fost luată cu mare majoritate (145 voturi, contra 81 în comitetul central) și, în al doilea rînd, că acest scrutin a însemnat ruperea, după multă vreme, a vechii majorități care conducea partidul socialist, majoritate care era formată aproape din totalitatea membrilor fostei conduceri a partidului social-democrat italian și dintr-un grup din fostul partid socialist italian, în timp ce minoritatea era reprezentată numai de aripa de stînga.

Astăzi pozițiile aproape că s-au inversat : din noua majoritate fac parte aproape toți membrii conducerii proveniți din P.S.D.I. și mare parte din cei proveniți din P.S.I., în vreme ce minoritatea s-a alcătuit cu Nenni de către un grup de foști miniștri și conducători de dreapta ai fostului P.S.I., împreună cu unele elemente ale fostului P.S.D.I. Aceste exemplificări, care pot părea cam aride pentru cel ce nu a urmărit sau nu cunoaște bine diferențele existente în rîndul partidului socialist unificat, au rațiunea și explicația lor ; ele pot fi sumar exprimate astfel : majoritatea aripii anterior de dreapta a partidului și-a dat seama — chiar dacă cu întîrziere — că drumul urmat pînă acum nu era de loc cel mai nimerit pentru a scoate în relief, în sînul coaliției guvernamentale, pozițiile și instanțele politice ale partidului socialist. Și, întrucît insuccesul electoral a scos la iveală deficiențele acțiunii politice promovate în ultimii ani, era firesc să se efectueze un sever examen autocritic al cauzelor acestui insucces și să se ia măsurile oportune pentru a permite partidului să-și revadă punctul de vedere și să prospecteze o nouă linie de acțiune.

Hotărîrea de a nu participa la un nou guvern cu democrația creștină constituie pentru partidul socialist unificat reflexul direct al votului din 19 mai, vot care a demonstrat neîncrederea alegătorului socialist pentru modul cum a fost dusă politica de centru-stînga și pentru scăzuta incisivitate a acțiunii socialiștilor în sînul guvernului. În concluzie, votul de la 19 mai a arătat că prezența socialistă în guvern nu a fost suficientă pentru a oferi o garanție concretă muncitorilor, în legătură cu transpunerea în viață a unei politici mai înaintate și mai răspunzătoare față de exigențele populare, că socialiștii au fost prizonierii „componentei moderate" din democrația creștină și că, în concluzie, acțiunea guvernului a fost prea puțin „socialistă".

Pietro Nenni și Francesco de Martino (stînga), secretar al Partidului Socialist Unificat

Cînd în decembrie 1963 s-a format primul guvern de centru-stînga cu participarea directă a socialiștilor, în țară și în rîndurile maselor muncitorești a apărut un sentiment de așteptare încrezătoare în capacitatea noii formule guvernamentale de a da — datorită tocmai prezenței socialiste — un mai mare impuls și o mai marcată incisivitate revendicărilor maselor populare pentru o politică mai avansată, în măsură să micșoreze influența grupurilor de putere monopoliste și, dimpotrivă, să mărească influența muncitorilor. În realitate, acest rezultat nu a fost obținut, chiar dacă guvernul de centru-stînga a elaborat o serie de legi importante (ca aceea referitoare la planul de dezvoltare și la programare), pentru că, în ultimă instanță, puterea grupurilor dominante a rămas intactă. În schimb, în inevitabilele contraste care au apărut în timpul celor patru ani de guvernare de centru-stînga între principalele partide ale coaliției — democrat-creștin și socialist — a reieșit pînă la urmă necesitatea unor compromisuri pentru rezolvarea problemelor mai spinoase și, în marea majoritate a cazurilor, aceste compromisuri au fost făcute în dauna socialiștilor care au plătit astfel — cum au arătat rezultatele alegerilor — un preț destul de mare pentru participarea lor la guvern. Această realitate — în mod continuu denunțată de partidul comunist și de P.S.I.U.P. — a fost dovedită în chipul cel mai evident de către votul de la 19 mai care a fost un vot de protest împotriva nerealizării unei politici serios reformatoare și înnoitoare și care a constituit, astfel, indicația voinței unei părți considerabile a poporului italian de a efectua o întoarcere spre stînga, care să ducă, deci, la formarea unui guvern atent la aspirațiile și cererile maselor populare.

Deplasarea la stînga verificată, așadar, la 19 mai, nu putea să nu aibă

→

repercusiuni asupra partidului socialist; considerînd că — prin comportarea sa în guvern și în țară — a adus avantaje numai democrației creștine (și mai ales componentei sale moderate), P.S.U. trage din această amară experiență concluzia că interpretarea justă a votului popular înseamnă întreruperea colaborării în guvern cu democrația creștină și adoptarea unei poziții de așteptare. Majoritatea direcției și a comitetului central socialist n-a exprimat părerea că formula de centru-stînga ar fi depășită și sterilă și, deci, de nepropus : dimpotrivă, a subliniat validitatea ei intrinsecă dar a relevat că, în momentul actual, nu există condițiile pentru o colaborare organică în guvern cu democrația creștină, pînă cînd aceasta nu-și va manifesta clar, prin fapte, voința de a interpreta formula de centru-stînga în sensul indicat de corpul electoral, cu alte cuvinte ca o politică de progres și de înnoire, și nu ca o reeditare, la zi, a „centrismului" din anii '50. Prin urmare, decizia de a nu participa la noul guvern nu vrea să constituie pe de o parte o nerecunoaștere și o repudiere a formulei de centru-stînga iar pe de alta o retragere a partidului socialist pe poziții sterile de așteptare ; dimpotrivă, presupune o mai hotărîtă angajare în luptă, pentru a determina democrația-creștină să demonstreze efectiv intenția sa de a promova o politică de autentică înnoire a structurilor țării, voința sa de a oferi o alternativă la poziția de centru-stînga „moderat", poziție care, prevalase, în realitate, în ultimii ani.

Abținerea socialiștilor de a participa la guvern a fost deci interpretată ca un fapt dinamic și nu static, în sensul că ea trebuie să reprezinte pentru democrația creștină ocazia de a opera acea clarificare internă care constituie premisa indispensabilă a unei ulterioare colaborări cu partidul socialist : în cîteva cuvinte, democrația creștină trebuie să arate limpede că ea vrea să facă o politică de progres social și că e dispusă să plătească și ea un preț pentru această politică. Din partea sa, partidul socialist — pe lîngă faptul că dă cale liberă unei dezbateri interne care va trebui să clarifice net politica sa și care își va găsi ieșirea firească la congresul partidului, convocat în luna octombrie — va încerca să solicite democrația creștină la această operă de clarificare a intențiilor sale și va judeca după fapte dacă o politică de centru-stînga mai poate fi validă și eficace. Din punct de vedere parlamentar, acțiunea P.S.U. se va exprima prin stimularea și criticarea guvernului ce se va constitui.

Cum va fi acest guvern, e încă o necunoscută. Două sînt soluțiile posibile : sau un guvern bipartit, alcătuit de democrația creștină și de republicani, sau un guvern exclusiv democrat-creștin (consacrat fie cu un vot pozitiv, fie printr-o abținere a parlamentarilor socialiști, după caz) cu sprijinul dinafară al partidului socialist. În momentul actual, ambele ipoteze sînt posibile dar nici una din ele nu a luat o formă mai concretă, din cauza opoziției democrației creștine de a forma singură un guvern ce ar putea fi lesne pus în minoritate în parlament. Și această problemă este acum obiect de examinare și discuții între diferitele partide.

Dar dincolo de problema enunțată mai sus, adică a viitoarelor raporturi între partidul socialist și democrația creștină, și de posibilitatea unei formule de centru-stînga, mai există o problemă care stă în fața socialiștilor : aceea a raporturilor cu partidul comunist și cu partidul socialist al unității proletare și mai ales cu cei zece milioane de italieni care au votat pentru aceste două partide. E știut că, de ani, partidul socialist, în toate componentele sale, a exclus posibilitatea unei colaborări organice cu comuniștii și s-a declarat împotriva oricărui fel de front popular (și aceasta pentru motive istorice și politice care ar fi prea greu de analizat în articolul de față). Totuși, rezultatul de la 19 mai, prin natura lucrurilor, a adus în atenția conducătorilor socialiști și a întregului partid această problemă care nu poate, desigur, fi rezolvată numai pe calea polemicii, ci merită un studiu mai aprofundat.

În ultimii ani, partidul socialist a încercat să întrețină cu P.C.I. un dialog asupra acțiunii pe care stînga trebuie s-o promoveze în situații politice și economice cum este cea din Italia, străduindu-se să convingă că ar fi necesară o apreciere mai senină a ceea ce, după părerea P.S.U., constituie pentru societatea italiană latura progresistă a politicii de centru-stînga, în comparație cu vechile formule ale centrismului. În concluzie, a tins să-i hotărască pe comuniști să părăsească linia opoziției frontale și globale și să adopte o atitudine mai maleabilă în diferitele probleme care se prezintă pe firmamentul social.

Această apreciere a socialiștilor n-a fost luată în considerare de P.C.I. care dimpotrivă a accentuat — cu trecerea timpului — polemica față de guvernarea de centru-stînga, poziție într-un sens logică dacă se ține seama că asistam în același timp la epuizarea politicii de centru-stînga și la asumarea de către guvern a unor poziții tot mai moderate. La recenta reuniune a Comitetului central, tovarășul Lombardi a afirmat în mod just că nu se poate face o politică de reforme împotriva a zece milioane de italieni care au votat pentru P.C.I. și P.S.I.U.P., subliniind astfel necesitatea ca socialiștii să țină seama că aceste zece milioane de voturi reprezintă protestele și dezideratele celor ce le-au exprimat ; or, este evident, un guvern ce proclamă că vrea să promoveze înnoirea nu poate să nu aprecieze la justa ei valoare o politică în sprijinul căreia este dat un vot de stînga atît de masiv : de asemenea, partidul socialist nu poate să nu aprecieze cu toată seriozitatea că situația cere acest act atît de răsunător.

În lunile care ne mai separă de congresul socialist, problema raporturilor cu comuniștii și cu masele care au încredere în P.C.I. nu va putea, desigur, fi ignorată ; drept urmare, dezbaterile congresului nu se vor putea rezuma numai la tema raporturilor cu democrația creștină și la posibilitatea sau oportunitatea de a intra în guvern chiar și pe baze noi. Cele două probleme sînt strîns legate, pentru că creșterea voturilor în favoarea P.C.I. este o consecință directă a insuccesului politicii de centru-stînga și manifestarea cea mai evidentă a voinței unei schimbări radicale a politicii italiene. Sînt probleme care vor fi fără îndoială amplu dezbătute și de soluția ce va fi indicată va depinde nu numai soarta viitorului guvern, ci și perspectivele unei acțiuni și mai ferme a partidului socialist, ale unei mai precise și coerente legături cu realitatea, o realitate care în Italia, ca și în toată lumea, este în plină mișcare.

Roma, 4 iunie

Poate Nordul înseamnă mai întîi de toate zăpezile veșnice, pădurile nesfîrșite de brazi, aurorele boreale. Poate Scandinavia înseamnă în primul rînd dantelatul peisaj al fiordurilor, leagăn, acum un mileniu, al vitejilor marinari și descoperitori vikingi. Poate Suedia, trunchi al nordului scandinav, este, pe lîngă toate acestea, mai mult decît orice „țara premiilor Nobel și a oțelului Widia". Din cărți și reviste, cel dornic de informare mai poate afla că Suedia este și țara unui înalt nivel de trai (în privința venitului pe cap de locuitor ea se situează în urma S.U.A. între statele capitaliste), o mare constructoare navală (imediat după Japonia și Marea Britanie), o importantă producătoare de minereu de fier și oțel de înaltă calitate... Dar pentru vizitator, mai ales turist, izbitor e primul contact. Și aceasta înseamnă orașele, edificiile, ansamblurile arhitecturale. Alături de vestigiile durabile ale istoriei, orașele suedeze aruncă o punte spre cele ale viitorului. Beton, metal, sticlă. Zgîrie-nori și vile pitorești. Totul într-o concepție urbanistică modernă, îndrăzneață. Noile construcții lasă o profundă impresie de inedit și permanență. Dezvoltarea construcției de locuințe, a ansamblurilor edilitare, dezvoltarea urbanismului în general, a angrenat în Suedia cele mai diferite responsabilități : ale statului, municipalităților, individului. Iar dezvoltarea s-a făcut într-o manieră proprie care merită a fi semnalată.

Prin anii '30, Suedia se afla într-o mare întîrziere în domeniul construcțiilor de locuințe și urbanismului. Trebuia creat un cadru adecvat de construcție și finanțare. Guvernul și băncile au propus creditele pe termen lung cu dobînzi mici. Aceasta a răspuns necesităților și posibilităților populației și în curînd Suedia a devenit un mare șantier. Se afectează anual o cincime din volumul total al investițiilor (5,7 la sută din produsul național brut), nivel foarte ridicat pentru un stat capitalist. În prezent se construiesc în medie 100 000 de locuințe anual, adică 13 locuințe la mia de locuitori, ceea ce clasează Suedia printre primele țări din lume în acest domeniu.

Succesele obținute sînt puse, de specialiști, în primul rînd pe seama sistemului de proprietate asupra terenurilor, a metodelor de finanțare și a tehnicii construcțiilor. În urma unei tradiții din Evul Mediu, în Suedia a fost totdeauna recunoscut „comunei" dreptul de proprietate asupra terenurilor. În general, municipalitatea suedeză se străduiește permanent să dobîndească suprafețe noi. Ea se ține la curent cu toate ocaziile de vînzare care au loc pe teritoriul ei și cumpără sistematic. De asemenea, legile recunosc municipalităților dreptul unor largi exproprieri în vederea realizării planurilor de urbanizare. Municipalitatea nu vinde de-

„ALPHAVILLE" – o realitate suedeză

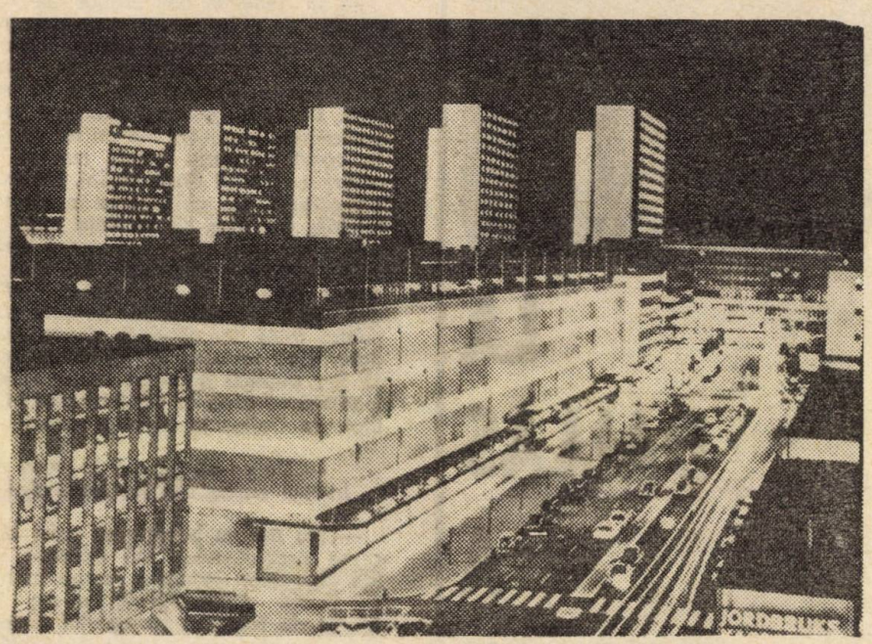

Stockholm. Centrul comercial

cît rareori terenuri, preferînd să le închirieze particularilor, dar mai ales cooperativelor sau diverselor societăți în vederea construcției de locuințe.

Fondurile necesare sînt puse la dispoziție de stat sau bănci. 90—95 la sută din locuințe sînt construite cu ajutorul financiar al acestora. Sistemul de finanțare are un caracter specific, inedit, constituind, am putea spune, chiar o curiozitate. Pentru obținerea unui apartament, cumpărătorul devine membru al unei cooperative care închiriază de la municipalitate terenul și devine proprietară pe imobilul construit pe acesta. Membrii cooperativei avansează un fond care nu reprezintă decît 10 la sută din costul total al imobilului, restul fiind asigurat sub formă de credite de către stat și bănci. Fiecare membru devine coproprietar al întregului imobil, dar niciodată proprietar al unui apartament, în care, dacă stă, plătește chirie cooperativei. Aceasta reprezintă costul întreținerii apartamentului respectiv — în general se situează la un nivel de 20—25 la sută din veniturile medii ale unui muncitor industrial — și în fapt este doar dobînda solicitată de bănci pentru sumele avansate. În realitate capitalul avansat de acestea nu se rambursează niciodată de către cei ce l-au folosit, băncile preferînd să încaseze la nesfîrșit dobînda la sumele respective, în schimbul ipotecii asupra imobilului. Dezvoltarea construcției de locuințe este și urmarea progresului considerabil al tehnicii de construcție privind în special mecanizarea largă a lucrărilor și utilizarea din ce în ce mai mult a elementelor prefabricate : cadruri de scări, elemente de pereți și plafoane, echipamente complete de bucătărie și baie.

Cu toată această dezvoltare, cererea este excedentară pe piața de locuințe. Este nevoie de cîțiva ani pentru a veni la rînd pe „listele de așteptare". Această situație se datorește, printre altele, politicii de menținere a unui nivel mai scăzut al costului întreținerii unei locuințe personale față de cel al chiriilor, ca și exodului populației rurale către aglomerațiile urbane (circa 15 000 pe an).

Remarcabilă, însă, este în primul rînd, rezolvarea problemelor de ansamblu în construcția de locuințe, implîntarea lor în peisajul natural și urban. Arhitecți de renume veniți din diferite țări ale lumii sînt chemați să-și confrunte ideile și să găsească soluțiile practice cele mai indicate. În ultimii ani, cunoscutele uzine Volvo, producătoare de automobile, au înregistrat o dezvoltare considerabilă. Se impunea deci construirea unui sediu central care să reunească birourile răspîndite în diferite părți. În urma unui concurs a fost reținut proiectul „My Square Lady" („Doamna mea pătrată" — parodie a titlului spectacolului de succes internațional „My Fair Lady") al arhitecților Rune Lund și Alf Valentin, proiect care, pus în practică, a devenit una din cele mai prestigioase cuceriri ale arhitecturii suedeze. Patru cuburi turtite de beton și sticlă ies dinte brazii unei coline înzăpezite nu departe de Göteborg. Asta e tot. Simplitate aproape tristă. Dar o simplitate măreață. Iar utilitatea practică a construcției este remarcabilă. Cei 42 500 metri pătrați cuprind doar 20 birouri de 1 000 metri pătrați fiecare, mult spațiu fiind rezervat conferințelor, reuniunilor. O atmosferă tihnită, în ciuda activității febrile. Pereții și pardoseala vopsite în culori liniștitoare, favorabile lucrului. Plafonul din elemente cadrilate absorbante ale undelor sonore. 800 grupuri florale răspîndite în toată clădirea creează ambianța.

Aportul substanțial de idei funcționale și estetice al arhitecților este prezent și în realizarea planurilor de urbanizare modernă a orașelor suedeze. Acestea rezolvă într-un mod fericit relația ce trebuie să existe între centrul orașului, periferie și orășelele-satelit. Exemplul cel mai elocvent îl oferă sistemul urban Stockholm. Centrul comercial al orașului este inima acestuia. Dar el este în mare parte descongestionat de exclusivitatea activităților cotidiene pentru că fiecare din cartierele periferice sau orășelele-satelit au la rîndu-le un centru comercial propriu. Fiecare cartier reprezintă în mare măsură o unitate proprie, cu o anumită independență în raport cu cartierele centrale și o relativă autarhie comercială, culturală și socială. Acestea se străduiesc să răspundă diferitelor necesități ale populației, de la cele mai diferite forme de comerț și servicii, pînă la instituțiile cu caracter cultural (cluburi, biblioteci, săli de cinema, expoziții). În jurul acestor centre, edificiile cu 3—4 etaje sau chiar zgîrie-nori, ating o mare densitate, pentru ca apoi către margini să se răsfire, chiar să se izoleze, creînd ambianța plăcută unei petreceri recreative a timpului liber.

Dar căutările îndrăznețe spre viitor ale arhitecților suedezi și-au găsit poate cea mai strălucită expresie într-un ansamblu, creat de un arhitect de avangardă, înălțat pe malul unui lac și care a primit în mod sugestiv numele „Nufăr". Construit în întregime din elemente prefabricate transportate pe calea ferată la locul respectiv, acestea au fost asamblate în cîteva zile pe fundațiile pregătite dinainte. Lame de pin acoperă fațadele. O grădină și piscina sînt situate sub acoperișul de sticlă, în formă de piramidă și din care patru triunghiuri de sticlă pot, sub apăsarea unui simplu buton, să se desfacă precum petalele unui nufăr.

Într-adevăr orașele suedeze aruncă o punte spre cele ale viitorului. În 1965 renumitul regizor francez Jean-Luc Godard arunca și el o punte spre orașele viitorului imaginînd Alphaville — un oraș construit pe o altă planetă — într-un film cu același nume. Dar, după trei săptămîni petrecute în Suedia, nu a ezitat să declare : „Voi ați întrecut Alphaville".

Ilie ȘERBĂNESCU

Un nou martor apare în scenă

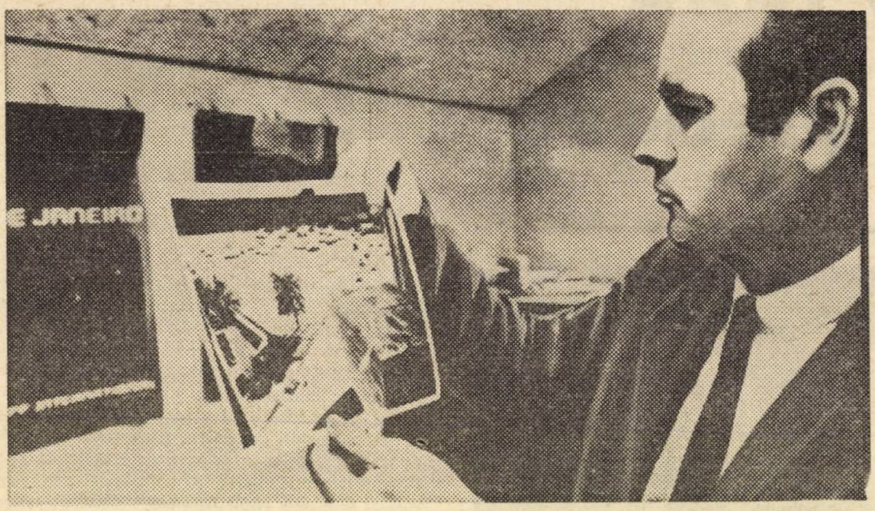

James Tague, al treilea rănit în atentatul de la Dallas, martorul care „s-a hotărît să vorbească". Fotografia spre care privește Tague reprezintă încrucișarea de străzi care, la 22 noiembrie 1963, a fost scena tragicelor evenimente

Aceasta este porțiunea de trotuar și locul marcat de glontele despre care James Tague afirmă că l-ar fi lovit în obraz, prin ricoșare, în ziua atentatului de la Dallas

LA DALLAS A EXISTAT ȘI O A TREIA VICTIMĂ

Enigmele ce învăluie încă atentatul împotriva președintelui Kennedy continuă să alimenteze cele mai diverse ipoteze și interpretări privind identitatea și numărul asasinilor, direcția din care proveneau gloanțele etc. De curînd a apărut în scenă un nou martor. El se numește James Thomas Tague. La 22 noiembrie 1963, Tague se afla întîmplător pe traseul cortegiului prezidențial. El susține că ar fi fost rănit de unul din gloanțele trase împotriva lui John Kennedy. Infirmînd o serie de concluzii fundamentale ale raportului Warren, dezvăluirile lui Tague vin în sprijinul tezei (care are nu puțini adepți) potrivit căreia gloanțele au fost trase nu — sau nu numai — din spatele automobilului lui Kennedy ci și din față. Reproducem mai jos, după revista „L'Europeo", declarațiile făcute de James Thomas Tague ziaristului Gianni Bisiach.

La Dallas, în ziua de 22 noiembrie 1963, cînd a fost omorît președintele Kennedy și rănit guvernatorul statului Texas, John Connally, a existat și un al treilea rănit. El a fost lovit de un cartuș prin ricoșare. Acest om se numește James Thomas Tague. În legătură cu acea zi fatală, el are importante adevăruri de revelat. Pînă acum nu a vorbit niciodată. Amenințările și teama l-au paralizat. Acum, pentru prima oară, Tague povestește ce i s-a întîmplat.

— Domnule Tague, cum v-ați hotărît ca, în sfîrșit, după patru ani și jumătate, să vorbiți ?

— În 1964 mi-am propus să rămîn departe de evenimentele petrecute. Mulți alți martori au fost asaltați cu telefoane, cu scrisori de amenințare, sau supuși unor crunte represalii pentru că vorbiseră. De fapt, numărul morților printre persoanele implicate într-un fel sau altul în cazul Kennedy crește mereu: pînă astăzi a depășit două duzini. De aceea, am cerut să nu mai figurez în cartea de telefon, am ales ca locuințe mari imobile, unde chiriașii se ignorează unul pe celălalt, mi-am schimbat într-una locuința fără să-mi las adresa. Mi-am dat însă seama că nu puteam să țin pentru mine tot ceea ce știam. Aveam datoria să vorbesc. Astfel m-am hotărît să fac publică întreaga mărturisire în legătură cu ceea ce s-a întîmplat în realitate la Dallas în acea groaznică zi.

— De ce vă găseați în acea zi pe traseul cortegiului lui Kennedy ?

— Nu aveam intenția să asist la trecerea președintelui. Mă duceam să-mi iau logodnica pentru a merge la masă. Ca și alți automobiliști, m-am trezit blocat de trecerea cortegiului prezidențial. Neputînd să-mi continui drumul, am coborît din mașină pentru a-mi căuta un loc din care să-l văd pe Kennedy. M-am urcat pe trotuarul îngust care separa Commerce Street de Main Street. În locul în care mă aflam erau puține persoane, în timp ce cîteva sute se înghesuiau dincolo de Elm Street și în fața depozitului de cărți, de unde s-a spus mai tîrziu că au pornit împușcăturile.

— Cînd ați auzit împușcăturile ?

— Eram abia de cîteva secunde în punctul meu de observație cînd am auzit, provenind dinspre depozitul de cărți, o salvă de aplauze : trecea președintele. Întîmplător am privit spre ceasul de pe acoperișul depozitului de cărți : arăta 12,29. Am încercat să disting automobilul lui Kennedy, ascuns de mulțime la circa 100 de metri de mine, cînd am auzit un bubuit. Era un zgomot penetrant, care a rămas parcă suspendat în aer pentru cîteva secunde. O clipă m-am gîndit la o petardă sau la tubul de eșapament al vreunei mașini. Dar mi-am dat imediat seama că era cu totul altceva. Din armată mă obișnuisem să recunosc detonarea unei arme de foc. Mi-am zis că a fost în mod sigur o împușcătură : poate un polițist a tras în aer pentru a îndepărta mulțimea care se înghesuia. Nervos, am înaintat cîțiva pași și m-am împiedicat de capacul metalic al unui canal de scurgere. Atunci a răsunat a doua împușcătură, mai puternică și mai distinctă decît prima, ca și cum ar fi provenit dintr-o poziție mai apropiată. Am privit spre colina ierboasă și spre gardul de lemn situate în fața mea, spre stînga, și abia dacă am acordat atenție unei senzații acute de durere, ca o împunsătură pe obrazul stîng. Nu mi-am

dat seama că fusesem rănit. În acel moment a răsunat a treia împuşcătură. În jurul meu vedeam feţe răvăşite de emoţie şi groază.

— Şi ce-aţi făcut ?

— Instinctiv am căutat refugiu în pasajul subteran unde îmi lăsasem maşina. În acea poziţie eram ferit de loviturile care ar fi provenit dinspre colina ierboasă, dar descoperit în direcţia depozitului de cărţi. Şi totuşi îmi aduc foarte bine aminte că, din instinct, m-am gîndit în acel moment că în refugiu mă aflam în siguranţă : ca şi cum aş fi ştiut că dinspre depozitul de cărţi nu aveam de ce mă teme.

— Stînd astfel ascuns, aţi putut vedea ceva ?

— Am rămas cîteva secunde lungit în praf, în timp ce auzul îmi revenea. Am auzit motoarele automobilelor care accelerau, huruitul motocicletelor de escortă şi urletul unei sirene. M-am întors la loc deschis, la timp pentru a vedea maşina Serviciului secret, care se îndepărta în mare grabă în urma maşinii preşedintelui rănit. Lumea alerga şi ţipa ca înnebunită. Mulţi priveau spre colina ierboasă. Un poliţist, abandonîndu-şi motocicleta, alergă spre colină, dînd cu pistolul la o parte totul şi dispărînd din raza noastră vizuală. Dar, imediat după aceea, l-am zărit întorcîndu-se : prea repede, m-am gîndit, pentru a fi putut întreprinde o cercetare atentă.

— Dumneavoastră nu vă dăduseraţi încă seama că sînteţi rănit ?

— Un poliţist în civil, care răscolea prin iarbă pentru a găsi resturile de gloanţe, m-a privit şi mi-a spus că eram rănit. Abia atunci mi-am trecut mîna peste obrazul care ardea şi am văzut că era însîngerată. Poliţistul — viceşeriful Eddy Raymond Walthers — m-a examinat şi mi-a spus: „Eşti norocos. Te-a atins un glonte ricoşat, dar numai la suprafaţă. Unde te găseai cînd au tras ?" L-am dus pe trotuar, deasupra canalului de scurgere. Am căutat în zadar glontele. Apoi am observat că marginea trotuarului prezenta o adîncitură şi viceşeriful spuse : „Probabil că glontele a lovit aici, s-a desfăcut în bucăţele şi o asemenea bucată te-a lovit prin ricoşare". Apoi m-a fixat întrebător : „Eşti sigur că stăteai aici, lîngă canal ?" Am răspuns că da, deoarece îmi aminteam foarte bine că m-am lovit cu piciorul de capacul canalului îndată după a doua împuşcătură. El nu a spus nimic, dar a urmărit cu privirea o traiectorie imaginară care ducea de la marginea trotuarului pînă la colina acoperită cu iarbă. Era limpede că, în calitatea lui de persoană priceputâ în materie de arme, se încredinţase repede că lovitura pornise din direcţia aceea. Mă aşteptam să-l văd ţîşnind spre colină. Dar tocmai atunci s-a iscat o agitaţie absurdă şi de necrezut. Cineva strigă că, potrivit comunicării unui radiotelefon, asasinul trebuia să se afle la al şaselea etaj al depozitului de cărţi. Ca urmare, toţi poliţiştii, printre care şi viceşeriful, au renunţat să mai acorde atenţie colinei cu iarbă şi s-au repezit spre depozit.

— Dumneavoastră ce-aţi făcut ?

— Mi-am dat seama numaidecît că mărturia mea şi-ar fi pierdut orice valoare în viitor dacă nu aş fi strîns imediat toate datele necesare pentru a o confirma. Am rugat un poliţist pe motocicletă să mă ajute să stabilesc locul împuşcăturilor. El însă mi-a răspuns că nu se va mişca din loc fără instrucţiunile şefului său. Telefonă şi îmi spuse : „Sînteţi aşteptat la Secţia de omucideri pentru a da o declaraţie. Duceţi-vă acolo imediat !" Şi alergă şi el spre depozitul de cărţi.

— Această indiferenţă a poliţiştilor v-a demoralizat cumva ?

— O clipă m-am gîndit să merg şi să răscolesc colina ierboasă. Dar am ezitat. Poate îmi era teamă. Îmi ajunse la urechi un cor de claxoane : trebuia să-mi mut maşina fiindcă bloca traficul care, între timp, se reluase. Au prevalat şi raţiuni egoiste : m-am îndepărtat de acolo şi m-am dus să-mi liniştesc logodnica. Văzîndu-mă cu hainele mototolite şi cu faţa însîngerată, se sperie. Am liniştit-o şi am alergat la Secţia de omucideri.

— Şi acolo ce-aţi găsit ?

— O confuzie de nedescris. Am prins frînturi de exclamaţii : „Au omorît pe unul dintre ai noştri, pe Tippit !" În sfîrşit, mi-au arătat un birou cu indicaţia : căpitan. Căpitanul era înăuntru şi a început să ia note cu creionul despre cele povestite de mine. Mă întrebă : „Aţi văzut pe cineva aplecîndu-se la fereastra depozitului de cărţi ?" Am replicat că nu mi-ar fi fost posibil, dată fiind distanţa la care mă găseam, şi că-mi pare improbabil ca depozitul de cărţi să fi fost sursa împuşcăturilor. După părerea mea, împuşcăturile proveneau de pe colina ierboasă, din faţa cortegiului prezidenţial. Atunci mi-am dat seama că poliţistul încetase să-mi mai acorde atenţie ; cu o indiferenţă parcă ostentativă, începuse să privească în altă parte. I-am strigat că eram sigur că glontele care mă rănise fusese tras de pe colină, că se lovise probabil de marginea trotuarului şi ricoşase pe obrazul meu. I-am sugerat : „Luaţi o bucată din trotuarul zgîriat de glonte şi daţi-o experţilor să o examineze". În acel moment s-a auzit un zgomot în spatele meu. Căpitanul sări în picioare şi urlă : „E el ! E asasinul lui Tippit !". M-am întors şi am zărit un tînăr purtînd cătuşe, cu faţa tumefiată de pumnii primiţi şi cu hainele rupte. Am aflat apoi că era vorba de Lee Harvey Oswald.

Ofiţerul mă lăsă singur. Am aflat mai tîrziu că, din acel prim interogatoriu al meu, nu a rămas nici urmă în procesele verbale ale poliţiei din Dallas. Evident, mărturia mea îi punea în încurcătură. Ea nu se potrivea cu reconstituirea, imediat „pusă pe picioare", de către poliţie. După mine, lovitura provenea de pe colina cu iarbă, în timp ce teza oficială era că Oswald trăsese din depozitul de cărţi în urma şi nu în faţa cortegiului prezidenţial. Pe de altă parte, glontele care m-a rănit ar fi fost „al patrulea", în timp ce poliţia susţinea că a găsit în depozit numai trei cartuşe goale. Iată pentru ce am fost atîta vreme un martor necunoscut.

— De ani de zile se dezbate această problemă a numărului de gloanţe. După dumneavoastră, cîte au fost ?

— Rezultatele diferitelor anchete desfăşurate pînă acum par să probeze că : un prim glonte l-a rănit pe Kennedy în spate ; un al doilea l-a lovit în cap, un al treilea l-a lovit pe guvernatorul Connally ; un al patrulea a mers în gol ; un al cincilea a mers tot în gol dar m-a lovit pe mine prin ricoşare. Ar fi deci cinci gloanţe. E absurd să se creadă că le-ar fi tras un singur trăgător, într-un răstimp de cinci secunde şi şase zecimi (timp stabilit de filmul făcut de martorul Zapruder) şi ochind tot de atîtea ori. E imposibil. Şi totuşi, raportul Warren susţine teza că a fost un singur asasin. Pentru ca această „versiune oficială" să pară veridică, era nevoie să se elimine cel puţin unul din prea multele gloanţe; şi s-a eliminat acela care m-a rănit pe mine. Iată pentru ce am devenit „oaia neagră" a reconstituirilor oficiale : ei nu ştiu unde să mă situeze.

— Ce există astăzi în sprijinul tezei dumneavoastră ?

— Există fotografia din ziarul „Dallas News", făcută de şeful serviciilor fotografice, Tom Dillard, la 23 noiembrie, o zi după asasinat, care arată semnul glontelui pe trotuar.

— Dv. nu aţi mai încercat să vorbiţi cu poliţia ?

— În decembrie am citit într-un ziar că la Dallas trăia un individ „misterios", care a fost rănit în ziua asasinării lui Kennedy dar că se sustrage cercetărilor. Mi-am spus : cum oare am devenit eu „misterios" de vreme ce m-am prezentat la poliţie după o jumătate de oră de la cele întîmplate ? Şi, cum ştiam că F.B.I. cerceta cazul, am telefonat la F.B.I.

— Şi F.B.I. ce-a făcut ?

— Au venit să mă interogheze acasă doi agenţi. Păreau plictisiţi de relatările pe care le făceam, aceleaşi pe care le făcusem anterior poliţiei. Au spus că nu coincid cu rezultatele anchetei oficiale şi că era absurd să se deschidă noi piste de cercetări, acum cînd moartea lui Oswald elucidase cazul.

— Deci, agenţii păreau plictisiţi de declaraţiile dv. ?

— Interesul lor a părut să se deştepte numai în momentul cînd le-am povestit că-l cunoscusem pe Jack Ruby. Fusesem de cîteva ori în localul său. Tovarăşul meu de cameră de atunci, chitaristul Jody Daniel, era prieten cu una din balerinele de la barul lui Ruby, o oarecare Tanny True.

— Ce-au spus oamenii de la F.B.I. cînd şi-au luat rămas bun de la dv. ?

— Mi-au mulţumit şi mi-au promis că mă vor ţine la curent. M-au asigurat că vor da să se examineze în laborator portiunea de trotuar zgîriată de glonte. După aceea eu mi-am văzut de treburile mele, m-am căsătorit şi nu m-am mai gîndit la cele petrecute. Totuşi, de cîte ori mă găseam în trecere prin Dealey Plaza, mă duceam să privesc trotuarul şi mă miram că bucata de trotuar cu semnul proiectilului rămăsese tot timpul acolo.

— Nimeni nu a mai pomenit ulterior de portiunea aceea de trotuar ?

— Ba da. A fost menţionată chiar şi în raportul Warren. Dar raportul conţine în această privinţă o greşeală. El afirmă : „Agentul de poliţie din Dallas, J. W. Forster, a declarat că o împuşcătură a lovit zona apropiată de capacul canalului. Din examinarea acestei zone,

→

însă, nu a rezultat nimic care să probeze că un glonte a lovit locul indicat de Foster.

— Cum e posibil? Nu existau fotografiile apărute în ziarul din Dallas, mărturiile dv. şi semnele de pe trotuar?

— Se ştie că cercetările comisiei Warren s-au desfăşurat cu o grabă teribilă, în aşa fel încît raportul să poată fi publicat înainte de alegerile prezidenţiale din noiembrie 1964. Numita comisie avea sarcina de a stabili dacă trotuarul în apropierea căruia mă găseam eu în acea zi conţinea urme de glonte. A fost cerut avizul secţiei „Serviciului secret" din Dallas. Un agent, Forrest Soorels, a fost trimis să cerceteze. S-a dus în piaţă, a examinat trotuarele şi s-a întors spunînd că trotuarul respectiv nu prezenta urme de gloanţe. Dar agentul nu a cerut informaţii, nici mie, nici altor martori oculari. Aşa se şi explică faptul că a cercetat un alt trotuar.

— S-a mai vorbit ulterior despre dumneavoastră?

— În iulie 1964, „Associated Press" a difuzat un articol despre mine. Mă numea „victima misterioasă". Atunci comisia Warren a cerut la „Associated Press" să-i trimită adresa mea, care de fapt era cunoscută de luni de zile şi F.B.I.-ului şi poliţiei din Dallas.

— Şi aţi fost interogat din nou?

— Da. M-a interogat avocatul Wesley Liebeler, din partea comisiei Warren, la 23 iulie 1964. Depoziţia mea este inclusă în documentele privind interogatoriile comisiei (volumul VII). Înainte de interogatoriu am fost supus la un fel de repetiţie generală, în care avocatul îmi sugera răspunsurile pe care ar fi trebuit să le dau, ca şi cum ar fi fost vorba de un spectacol la televiziune. El şi-a formulat întrebările într-o formă vagă, urmînd ca eu să sfîrşesc prin a spune că gloanţele puteau să fi pornit şi din direcţia depozitului de cărţi.

— Depoziţia dv. figura deci în volumele de interogatorii ale raportului Warren. Dar în raportul propriu-zis a rămas vreo urmă din ea?

— Da, într-o formă vagă. Se spune că, după unele mărturii, un fragment de glonte a lovit strada „într-un alt punct din Dealey Plaza". Se menţionează că am fost rănit la obraz de un „obiect" în timpul împuşcăturilor şi că şeriful Walthers, căruia mă adresasem, a localizat pe trotuarul din sudul Main Street-ului un punct unde se vedea clar că un glonte a zgîriat caldarîmul. Raportul Warren arată că, după Tague, adică după mine, pe trotuar era o zgîrietură foarte proaspătă, produsă, evident, de un glonte. Se spunea de asemenea că, după părerea lui Tague, a fost cel de-al doilea în ordinea împuşcăturilor care a provocat zgîrietura „deoarece el îşi aduce aminte că a auzit a treia împuşcătură după ce fusese rănit la faţă". Incidentul, adaugă raportul, a fost transmis prin radio la 12,40 de poliţistul L. L. Hill cu aceste cuvinte: „Este aici cineva care probabil a fost rănit de ricoşeul unui glonte pe trotuar".

— Ce sfîrşit a avut acea faimoasă bucată de trotuar, domnule Tague?

— A fost în sfîrşit ridicată în august 1964, nouă luni după atentat, şi dusă spre examinare în laboratoarele F.B.I. În raportul Warren se spune: „Examenul spectrografic al zgîrieturii pe trotuar relevă urme metalice de plumb şi antimoniu. Zgîrietura ar fi putut fi provocată de nucleul de plumb al unui glonte, dar absenţa urmelor de cupru exclude ipoteza unui glonte de tip militar, în întregime îmbrăcat în metal, ca acela găsit pe targa guvernatorului Connally la spital. E posibil ca trotuarul şi însuşi Tague să fi fost loviţi de un fragment al glontelui care a nimerit capul lui Kennedy sau de un fragment al celui de al treilea glonte, care a mers însă în gol. Tague nu l-a văzut pe Kennedy în momentele în care acesta a fost lovit. Aşadar, mărturia sa că ar fi fost rănit de al doilea şi nu de al treilea glonte nu prezintă un mare interes". Aşa se spune în raport.

UNDE SE PRESUPUNE CĂ AR DUCE FIRELE MISTERIOSULUI COMPLOT

Un martor ca James Thomas Tague, care a consimţit să vorbească cu noi pentru prima oară de la evenimentele petrecute în acea zi, pune într-o serioasă dificultate teza oficială a raportului Warren. Se ştie că numeroşi critici ai raportului — printre care Jay Epstein şi avocatul Mark Lane — au susţinut că la Dallas au fost nu unul ci mai mulţi asasini şi că unele împuşcături, dacă nu toate, au pornit de pe colina ierboasă din faţa cortegiului prezidenţial. Este ceea ce susţine acum cu toată fermitatea şi Tague.

Şi James Tague nu e singurul martor care susţine aceasta.

Croitorul Zapruder, cineastul amator care a turnat unicele imagini filmate ale asasinatului, a declarat de mai multe ori că proiectilele proveneau din spatele său, adică de pe colină. S. M. Holland, supraveghetor al semnalelor de cale ferată aflate în apropiere, a zărit imediat după împuşcături un fum alb care se ridica în vîrful colinei. Şi alte persoane care erau cu el pe pod au zărit fumul. Cu cîteva secunde înainte de a exploda primul foc, Lee Bowers, un muncitor de la căile ferate, a observat doi oameni ghemuiţi în spatele gardului de lemn. Astăzi Lee Bowers nu mai poate vorbi: a pierit într-un accident de maşină, avînd aceeaşi soartă ca şi cei aproximativ 20 de martori, investigatori, ziarişti care s-au interesat prea îndeaproape de cele întîmplate la Dallas. O mortalitate de necrezut...

Există numeroase probe în favoarea tezei potrivit căreia gloanţele proveneau din direcţia colinei ierboase. Agentul Martin, care escorta cu motocicleta „Lincoln"-ul lui Kennedy pe partea stîngă, a fost lovit în plină faţă de stropi de sînge şi de creierul sfărîmat al preşedintelui, ca şi cum împuşcătura ar fi pornit din dreapta, adică de pe colină. La cîteva secunde după împuşcături, viceşeriful din Dallas, Rogers Craig, a auzit un fluierat. S-a întors şi a zărit un tînăr îmbrăcat în alb, care cobora în viteză de pe colină. Ajuns pe Elm Street, omul a sărit într-o maşină de culoare deschisă, condusă de un negru. Şeriful nu a avut timp să-l oprească; mai tîrziu s-a convins că albul acela avea trăsăturile lui Oswald. Dar comisia Warren nu a fost de acord pentru că era convinsă că Oswald s-a întors acasă de la locul crimei cu un taxi. Conducătorul acelui taxi, William Whaley, nu a putut da prea multe amănunte despre ciudatul său client pentru că a murit şi el, puţin timp după aceea, într-un accident de automobil.

Viceşeriful Craig, care crede că tînărul ce fugea de pe colină era Oswald, se mai află prin minune în viaţă: la 3 noiembrie 1967, pe o stradă din Dallas, s-a tras în el cu o mitralieră. Însă Craig s-a aruncat la pămînt şi apoi a reuşit să fugă. Un alt poliţist din Dallas, Joe Marshall Smith, năvăleşte imediat după împuşcături în parcajul vecin cu colina ierboasă şi „simte miros de pulbere". Zăreşte un individ suspect şi îndreaptă pistolul către el. Celălalt îi arată insigna de agent secret şi îi spune că a venit şi el pentru cercetări.

Cine era acela?

E posibil ca Jim Garrison, marele încăpăţînat din New Orleans, care continuă să-şi desfăşoare imperturbabil ancheta asupra morţii lui Kennedy, să-l fi identificat. Ar putea fi vorba de acel Gordon Novel, agent al C.I.A., pe care Garrison încearcă de mult să-l aresteze. Novel s-a prezentat de bunăvoie la anchetă în martie 1967, dar a fugit după aceea din Louisiana, ascunzîndu-se la Columbus (Ohio). „Ştiu de ce mă caută Garrison", a spus Novel. „Pentru întîmplarea aceea din 1962, cu Sergio Arcacha Smith".

Arcacha e un transfug cuban, în bune legături cu C.I.A. A fost de altfel unul dintre organizatorii expediţiei eşuate de la Playa Gyron. Actualmente trăieşte la Dallas, unde conduce o întreprindere. El refuză să se ducă la New Orleans de teamă să nu-l aresteze Garrison.

Procurorul Jim Garrison este convins că în asasinarea lui Kennedy sînt amestecaţi transfugi cubani şi unii oameni ai C.I.A. Garrison ar fi descoperit că, în timpul celui de al doilea război mondial, C.I.A. a trebuit să încheie un pact ciudat cu gangsterii din portul New York (Lucky Luciano, fraţii Anastasia) şi cu cei din New Orleans (fraţii Marcello), pentru că numai aceştia erau capabili să furnizeze date asupra rutelor şi mişcărilor submarinelor naziste. După război, aceiaşi gangsteri au fost însărcinaţi să „dea o mînă de ajutor" pentru procurarea de ştiri despre Cuba şi despre Fidel Castro. Cu trecerea anilor s-a creat astfel o reţea prin care diverşi indivizi au fost remorcaţi în serviciul C.I.A. După părerea lui Garrison, Oswald era şi el un agent al F.B.I. cu numărul de matricolă 5172 şi cu un salariu lunar; ceea ce ar rezulta şi din raportul agentului Alonzo Hudkins. Chiar şi Ruby ar fi fost un om al C.I.A. Ruby, supranumit „Strălucitorul", era un ruinat al bandelor de gangsteri, dat ulterior la o parte. Ruby însă cunoştea ca nimeni altul mafia din Chicago şi de pe coasta orientală. El ar fi fost ales pentru a face „joncţiunea" între această mafie şi bandele de pe coasta orientală, legată de marii petrolişti din Texas şi de asociaţia de extremă dreaptă „Minutemen", din care făcea parte şi Tippit. Această mafie îl ura pe Kennedy.

Gianni BISIACH

(Va urma)

În numărul viitor:
DOCUMENTE SECRETE PRIVITOARE LA ASASINAREA PREŞEDINTELUI KENNEDY

LE SOIR
BRUXELLES

ECONOMIA FRANȚEI DUPĂ ZECE ANI

LA 13 MAI 1958, răscoala de la Alger dezlănțuia procesul care, în cîteva zile, îl readucea pe generalul de Gaulle la putere. A zecea aniversare a acestei zile a fost sărbătorită altfel decît ar fi dorit guvernul. Mișcările studențești, o grevă generală, o uriașă manifestație de stradă — iată evenimente care ar putea să dea de gîndit unui șef de stat mai puțin sigur de sine. Oare în Franța lucrurile nu merg atît de bine cum încearcă propaganda oficială să convingă opinia ? În urmă cu cîteva luni, președintele republicii anunța, în cadrul unei conferințe de presă, că Franța este a treia țară din lume în ce privește producția totală și a doua în ce privește venitul pe cap de locuitor. Afirmația avea de ce să surprindă. În textul său, generalul omisese un element : comparația nu se referea decît la marile țări din Occident. Astfel, în ce privește producția globală, nu erau luate în considerare nici U.R.S.S., nici Japonia. În ce privește nivelul de trai, erau lăsate deoparte Australia, Noua Zeelandă, Scandinavia, Elveția sau Canada, țări prea mici sau prea îndepărtate.

Se impun două reflecții. Ritmul de progres din ultimii zece ani a fost acceptabil, fără a fi excepțional. Era deci necesar ca baza de plecare să fie remarcabil de ridicată. Generalul aducea fără să vrea un omagiu, poate excesiv, celei de-a IV-a Republici : preluînd o țară care nu avea înainte de război decît cîteva industrii mici și care fusese distrusă de război, ea reușise oare dintr-o dată s-o aducă atît de departe ? Dar comparațiile între țări se bazează pe estimații în monede naționale, exprimate în dolar la cursul de schimb. Oare Franța nu pare să se situeze pe un loc atît de bun decît sub efectul unor prețuri ridicate și al unei părți disproporționate a industriei serviciilor ? Ne dăm seama de consecința paradoxală : această prosperitate aparentă ar fi legată de o pierdere a capacității de concurență și de o industrializare care bate pasul pe loc.

O demonstrație pentru drepturi civile la Washington. În fruntea coloanei (a doua din dreapta), văduva lui Martin Luther King

Imaginea favorabilă din ultimii zece ani este cea a unei țări care a știut să îmbine expansiunea cu un excedent exterior însoțit de menținerea echilibrului. Desigur, celelalte țări din Piața comună au făcut același lucru. Dar cea de-a IV-a Republică epuizase rezervele și trebuia să împrumute din străinătate. Trebuie să examinăm mai îndeaproape ce s-a întîmplat din punct de vedere al dezvoltării producției, al structurii ei, al mișcărilor de prețuri și al relațiilor cu străinătatea.

Considerînd creșterea globală a produsului național brut, procentul anual se menține la peste 4 la sută, trecînd printr-o încetinire inițială, o accelerare la începutul deceniului și o nouă încetinire începînd din 1963, întreruptă de redresări slabe și de scurtă durată. Ceea ce surprinde mai mult este compoziția producției. În special în ce privește anul 1967 trebuie să credem că produsul a reușit să crească cu peste 4 la sută, față de numai 2 la sută în ce privește industria. Această divergență dezvăluie o slăbiciune crescîndă de structură. Franța este singura țară europeană în care partea folosirii brațelor de muncă în industria prelucrătoare a scăzut ; ea este azi țara în care industria în general — inclusiv cea extractivă, a construcțiilor și energetică — absoarbe cea mai mică parte a brațelor de muncă. O scădere a investițiilor productive, începînd de la planul de stabilizare din 1963 explică în parte această evoluție. Ca urmare, Franța se situează pe ultimele locuri în ce privește dezvoltarea industriei și în special a industriei construcțiilor, adică a locuințelor. Industria construcțiilor nu și-a sporit activitatea decît cu 20 la sută față de peste 50 la sută pentru ansamblul industriei.

Aceste tendințe explică de ce, pentru prima oară în ultimii 15 ani, în Franța există un șomaj serios : 450 000—500 000 de persoane, ceea ce, exceptînd Italia, reprezintă procentul cel mai ridicat din Europa occidentală, în comparație cu folosirea brațelor de muncă neagricole. O politică financiară care, în fața unei inflații provocate de un exces de consum, a redus creditele și a frînat investițiile, poartă o răspundere certă pentru această situație. Politica industrială, călăuzită de considerente de diplomație sau de prestigiu, a limitat debușeele comerciale. Astfel, energia nucleară, subordonată producției de plutoniu pentru armament, riscă să fie mai costisitoare decît în alte țări. Avionul „Super-Caravelle", care ar fi găsit o piață, nu a fost construit, guvernul trecînd direct la proiectul costisitor al aparatului „Concorde".

Politica agricolă nu a împiedicat o scădere relativă a venitului agricultori-

→

reflector

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ...

...Johnson a declarat unor prieteni că nu a avut niciodată în viața sa o perioadă mai bună decît cea începînd de la 31 martie, cînd a anunțat că nu va candida pentru un nou mandat.

...Se afirmă în continuare că, în ultimă instanță, Johnson va „accepta" să fie desemnat de Convenția partidului și să fie ales pentru un al doilea mandat, pentru a se evita o înfruntare între Kennedy și Humphrey. Aceasta, cu toate că președintele hotărîse încă în urmă cu 18 luni să renunțe la funcția sa după 1968, dojenind pe ziariști pentru că nu au sesizat aluziile sale.

...Președintele le-a declarat de asemenea unor prieteni că Abraham Lincoln nu ar fi ajuns niciodată la Casa Albă dacă ar fi existat televiziunea în 1860. Înfățișarea lui Lincoln, felul lui simplu de a se exprima și lipsa lui de avere ar fi acționat azi împotriva lui. Johnson consideră că televiziunea a constituit și pentru el o mare problemă.

...Dacă va deveni președinte, există toate indiciile că, la instaurarea sa, la 20 ianuarie, Robert Kennedy se va afla în fața unui Congres mult mai „conservator" decît cel actual care aproape că a frînat activitatea președintelui Johnson. Pe cînd era președinte, John Kennedy nu a reușit să obțină aprobarea de către Congres a unei mari părți a programului său.

(După U.S. News and World Report)

■

...Anumiți adepți de la Casa Albă ai lui Hubert Humphrey sînt oarecum îngrijorați de optimismul pe care îl manifestă el, închipuindu-și că poate ralia un număr de delegați suficient pentru a obține desemnarea la președinție din partea partidului democrat și că-i poate menține angajați față de el. Un simpatizant declară : „Optimismul este un lucru firesc pentru el, dar nu se potrivește în momentul de față". Kennedy, continuă acest observator, „are o mașină electorală bine finanțată, datorită căreia angajamentele delegaților pot deveni lipsite de semnificație".

...Dacă vicepreședintele Humphrey va fi ales în noiembrie, secretarul său de stat ar putea fi George Ball, care l-a înlocuit recent pe Arthur Goldberg în funcția de ambasador la O.N.U. Ball, care fusese subsecretar de stat timp de cinci ani, a refuzat întîi funcția la O.N.U. pînă cînd secretarul de stat Rusk i-a promis că-l va recomanda ca succesor al său într-o Administrație Humphrey.

...Delegații democrați din Alabama au fost surprinși cînd au fost abordați de reprezentanți ai lui Robert Kennedy — deși Kennedy și-a exprimat părerea că Sudul va fi pierdut pentru el la Convenția de la Chicago. Unul din strategii sudiști ai lui Kennedy declară că el urmărește : 1) să facă vizite protocolare în statele favorabile lui Humphrey pentru a pregăti calea în vederea unității de după Convenția partidului, în cazul în care Robert Kennedy va obține desemnarea ; 2) să înființeze grupuri de cetățeni în statele favorabile lui Wallace pentru a-i mobiliza pe liberali în vederea unor zile mai bune ; 3) să cultive delegațiile care ar putea trece de partea lui Kennedy la al doilea tur de scrutin cu prilejul Convenției.

(După Newsweek)

lor, în ciuda exodului de la sate şi a progresului productivităţii legat de el. În ultimii doi ani se înregistrează o anumită redresare a venitului agricol datorită majorărilor de preţuri stabilite în cadrul Pieţei comune. Dar, întrucît ele se referă în special la marile produse vegetale, care concurează producţia fermelor familiale, situaţia micii agriculturi, departe de a fi uşurată, a fost agravată în mod artificial.

Stabilitatea preţurilor, comparată cu inflaţia atribuită în mod generos celei de-a IV-a Republici, este în mare parte o legendă. Preţurile de consum sînt cu aproape 45 la sută mai mari decît în 1958. Majorarea este în mod clar cea mai mare înregistrată într-o ţară a Pieţei comune. În 1951—1952 şi în 1958, cea de-a IV-a Republică înregistrase majorări cu 12—15 la sută, dar între cele două date a existat o stabilitate aproape perfectă. Cea de-a IV-a Republică a realizat o anumită constanţă a ritmului de creştere, care nu a depăşit 6 la sută, dar care nu a coborît niciodată sub 3 la sută.

Această evoluţie ridică întrebări asupra condiţiilor în care au putut exista excedente succesive şi s-a putut menţine ulterior un echilibru al balanţei de plăţi. Cea de-a IV-a Republică efectuase cu succes o devalorizare care însoţea pe cea a lirei sterline din 1949. În 1951, majorări masive de preţuri, stabilite fără devalorizarea corespunzătoare, au dus la un dezechilibru pe care nici un expedient nu reuşea să-l remedieze. Devalorizarea din 1958, însoţită de o politică financiară energică şi de o politică comercială de liberalizare, a creat o marjă şi a dus la repatrierea unor capitaluri. Se cuvin relevate cele două elemente hotărîtoare ale rezultatului economic cel mai spectaculos al regimului. Unul este dezvoltarea deosebit de rapidă a vînzărilor spre ţările Pieţei comune ; de la 22 la sută din exporturi, ele au trecut la 41 la sută, iar la produsele agricole — de la 8 la sută la peste 50 la sută. Celălalt îl constituie afluxul foarte mare de investiţii americane. Este o ironie să constatăm că excedentele balanţei franceze s-au bazat pe o construcţie europeană, pe care generalul de Gaulle o condamna înainte de a se înapoia la putere, şi pe o expansiune americană în Europa pe care, o dată revenit la putere, a încercat s-o frîneze. În schimb, dintre toate ţările Pieţei comune, cu excepţia Belgiei, Franţa este aceea care şi-a dezvoltat cel mai puţin exporturile spre restul lumii. Şi se poate pune întrebarea dacă, de cîţiva ani, exporturile nu s-au menţinut datorită unei conjuncturi interne slăbite, întreprinderile căutînd debuşee, fie chiar şi în pierdere.

Astfel, aprecierea asupra unei perioade de 10 ani de conducere a economiei devine nuanţată şi interpretările asupra viitorului imediat sînt tot mai numeroase. Cît despre nivelul de trai, se relevă o creştere foarte rapidă a numărului automobilelor şi în ultimul timp a televizoarelor, dar o întîrziere în ce priveşte echiparea spitalelor, şcolilor, construcţia de drumuri şi în special dezvoltarea telefonului, care guvernează mersul afacerilor şi posibilităţile de descentralizare a industriei. Eşecul cel mai grav este că Franţa, dintre toate ţările occidentale, este singura care nu a rezolvat problema locuinţelor. Creşterea preţurilor la terenuri a fost foarte rapidă, fără să se ia vreo măsură eficace împotriva ei ; această creştere nu încetează decît în perioadele în care încetinirea activităţii economice opreşte înseşi construcţiile de imobile. Pe de o parte, există cei ce beneficiază de avantaje dobîndite şi de chirii scăzute ; pe de altă parte, tineri care îşi fac un cămin sau muncitori care-şi schimbă slujba, nevoiţi să plătească chirii foarte mari sau să se îndatoreze din greu pentru a-şi cumpăra o locuinţă.

În mod mai general — şi fără să putem prezenta în cifre modificările intervenite — există riscul ca inegalităţile să fi sporit între categoriile sociale, între ramurile de activitate, între regiuni. Această situaţie explică tensiunea care a apărut, reacţiile muncitorilor, manifestaţiile agricultorilor, protestele studenţilor.

Pierre URI

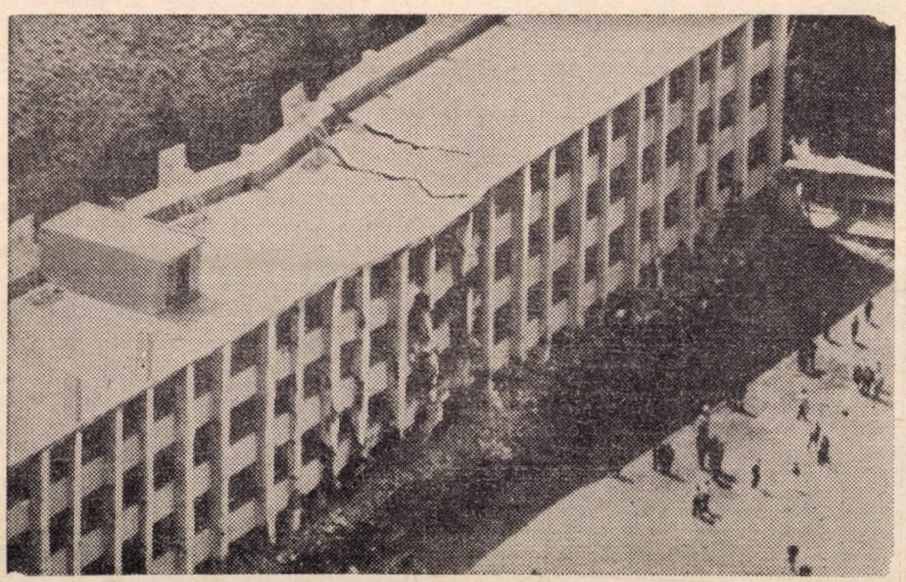

Un puternic cutremur s-a abătut recent asupra nordului Japoniei. Imaginea înfăţişează o mare clădire ruinată de seism în localitatea Hokkaido

THE TIMES
LONDRA

PERSPECTIVELE ALEGERILOR PRELIMINARE DIN CALIFORNIA

VICTORIA senatorului McCarthy în alegerea preliminară din Oregon zdruncină în mod serios şansele electorale ale lui Kennedy, fără însă a le răsturna complet. Principalul beneficiar este vicepreşedintele Humphrey. El este astăzi în situaţia de a pretinde că senatorul Kennedy nu a reuşit să demonstreze că se bucură de o asemenea popularitate încît boss-ii partidului, deşi înclină în mod serios spre Humphrey, ar fi obligaţi să-l desemneze pe senatorul Kennedy, ca reprezentînd alegerea poporului.

În consecinţă, rezultatul din Oregon corespunde planului său de a obţine sprijinul delegaţilor din statele care nu ţin alegeri preliminare, în timp ce cei doi rivali ai săi se distrug reciproc în statele care ţin asemenea alegeri. Revista „Newsweek" calculează că numărul delegaţilor angajaţi în favoarea lui Humphrey, sau care sînt pentru acesta, se ridică acum la 1 280 din totalul de 1 312 necesari pentru obţinerea desemnării. Ultimul sondaj Harris îi acordă lui Humphrey 36 la sută din voturile democrate faţă de 32 la sută pentru senatorul Kennedy şi 24 la sută pentru senatorul McCarthy.

În consecinţă, toate indiciile sînt astăzi masiv în favoarea lui Humphrey pentru desemnarea democrată, după cum ele îl arată pe Nixon ca fiind favoritul republicanilor. Anul acesta este însă un an al surprizelor şi mai sînt peste două luni pînă la ţinerea Convenţiilor celor două partide. Senatorul Kennedy nu va ceda cu uşurinţă. Este clar că Oregonul indică forţa sentimentelor anti-Kennedy, de care senatorul McCarthy s-a folosit fără cruţare.

Muncitorimea organizată, în special sindicatul transporturilor rutiere, a fost împotriva lui. În Oregon lipsesc minorităţile, în special negrii şi portoricanii, în rîndurile cărora el se bucură de mare succes. În acest stat există amintirea unor conflicte politice cu regimul Kennedy. Statul este prosper, populaţia sa făcînd parte îndeosebi din clasa mijlocie, dar timpul la radio şi televiziune în acest stat este ieftin, astfel încît organizaţia McCarthy a putut lupta cu şanse egale cu organizaţia profesionistă a lui Kennedy. Dar aceste avantaje nu se vor mai repeta în alegerile preliminare din California.

Acum, în California, senatorul Kennedy este obligat să-şi refacă prestigiul zdruncinat. În acest stat poliglot dar capricios, în care se bucură de un sprijin masiv în rîndurile delegaţilor

partidului, el ar putea obține rezultate bune în cazul în care ar putea face să se uite afrontul suferit în Oregon. Senatorul McCarthy este și el obligat să facă o impresie bună în California, în cazul în care dorește să justifice propria sa declarație că luptă pentru el însuși și pentru propriile sale idei și nu reprezintă doar un paravan pentru Humphrey. Dacă într-adevăr eforturile lui McCarthy ar avea drept efect transmiterea către Humphrey a desemnării partidului, aceasta ar avea drept rezultat negarea tocmai a acelor principii pentru care afirmă că luptă.

California ar urma să hotărască în cele din urmă între cei doi pretendenți anti-Humphrey. De data aceasta, șansele sînt împotriva lui McCarthy, deși trebuie subliniat că presa, sondajele și comentatorii politici au subestimat în permanență șansele sale în toate alegerile preliminare de pînă acum.

Dacă Kennedy obține un rezultat nu prea convingător în timp ce McCarthy va fi obligat să admită că a atins limita posibilităților sale, vicepreședintele Humphrey va păși în arenă. El are însă un călcîi al lui Ahile. Este vorba de felul în care vor evolua convorbirile de la Paris și felul în care se va desfășura războiul din Vietnam. Dacă ambele iau o întorsătură proastă pînă în august cînd se va ține Convenția, senatorul McCarthy și senatorul Kennedy ar putea vedea șansele lor sporind, pe temeiul că partidul, pentru a cîștiga alegerea prezidențială, trebuie să ofere o conducere vădit nouă. O asemenea evoluție a situației ar da senatorului McCarthy o ultimă șansă de a fi desemnat, dar o asemenea desfășurare a situației l-ar favoriza mai degrabă pe Kennedy.

Nixon, care a obținut din nou cu ușurință victoria în rîndul republicanilor, cu 73 la sută din voturile partidului său, poate urmări aceste posibilități cu satisfacție. Comparat cu Humphrey, el poate pretinde că este un administrator la fel de bun, dar, lucru destul de curios, trecerea sa prin alegerile preliminare l-ar putea învești în mantia de „ales al poporului" în contrast cu situația de „desemnat de către boss-ii partidului" din partea unui regim și a unui partid ale căror eșecuri el le poate condamna cu tărie. Realizările Administrației și propriul mesaj al lui Humphrey ar trebui să obțină o uriașă popularitate pentru ca delegații republicani să considere că este necesar să se îndrepte spre Rockefeller ale cărui rezultate în Oregon au rămas în urma acelora înregistrate de guvernatorul Reagan. Perspectiva tot mai vădită că ambele partide vor folosi pentru președinție candidații cei mai puțin atractivi și cei mai vulnerabili, deși dispun de o alegere de talente reale, nu este un lucru prea încurajator.

Süddeutsche Zeitung

ÎMPOTRIVA „LEGISLAȚIEI DE URGENȚĂ"

INIȚIAL trebuiau să se întrunească în biserica Sf. Pavel profesori, poeți, ziariști și editori, la chemarea comitetului de acțiune „Democrația în stare de urgență", constituit săptămîna trecută, în scopul de a protesta împotriva adoptării legislației excepționale. Fosta biserică ar fi oferit un cadru potrivit, ea fusese însă ocupată de o expoziție Theodor Heuss. Din această cauză s-au întîlnit în fața auditoriului studențesc din sala mare a Radiodifuziunii din Hessa.

Timp de două ore au luat cuvîntul douăzeci de vorbitori, printre care personalități ale vieții literare ca Unseld, directorul editurii Suhrkamp, scriitorii Böll, Hochhuth, Enzensberger, redactorul șef al revistei „Der Spiegel", Rudolf Augstein, precum și o serie de profesori. „Nimeni nu poate să spună că nu a fost avertizat" — a declarat profesorul Jens. Cunoscutul sociolog Theodor W. Adorno a atras atenția asupra pericolului unei anume „euforii a stării de urgență" ; Alexander Mitscherlich a denunțat încercarea autorităților de a „înșela și induce în eroare", de a instaura o „ordine aparent legală". Analiza cea mai pătrunzătoare au făcut-o juriștii, în special pasionatul luptător pentru drepturi democratice, Helmut Ridder. „Nu este vorba de o modificare a Constituției — a declarat el — ci de crearea unei Constituții noi, de o lentă lovitură de stat".

Juristul Oskar Klug definea astfel noua legislație : „Dreptul la rezistență — așa cum este el formulat în legislația de urgență — ar avea un singur scop : ai dreptul să te aperi, dar numai dacă puterea de stat e de partea ta". La rîndul său, juristul Rudolf Wiedhölter declara : „Puterea legislativă care aduce schimbări constituției noastre nu-și dă, pur și simplu, seama de ceea ce face : doar cine nu-și pierde astăzi, din anumite motive, rațiunea, nu va mai avea ce pierde în viitor. Cine, în această situație, nu se pronunță pentru o grevă generală, nu va mai avea pentru ce să se pronunțe".

Într-adevăr, profesorii și, în general, intelectualii se angajează din ce în ce mai mult în politică. Ei protestează, demonstrează împotriva legislației de urgență ; se solidarizează cu studenții și cu muncitorii. Împotrivirea față de proiectul legislației de urgență a luat o mare amploare începînd din februarie, anul trecut. Încercările guvernului de a aproba proiectul constituțional datează însă de acum zece ani. La Frankfurt a luat ființă „Curatoriul starea de urgență în cadrul democrației", cu participarea a numeroși profesori, care s-au remarcat printr-o largă acțiune de lămurire a populației. Printre ei se numără Helmut Ridder (din Giessen), sociologul Werner Hofmann din Marburg și profesorul de științe politice Wolfgang Abendroth ; din cercurile intelectualității din München — Ernesto Grassi, Alfred von Martin și Hans Rheinfelder ; din alte orașe — Mitscherlich, Habermas, von Friedeburg, Fetscher, Flechtheim.

La 16 martie, înaintea celei de-a doua lecturi în Bundestag a legilor de urgență, 160 de profesori de la toate universitățile au expus, într-un document apărut apoi în presă, primejdiile pe care le implică aprobarea lor ; în document se spunea printre altele : „După părerea multor experți și după experiențele din ultimii 15 ani, Constituția este suficientă chiar și pentru stări excepționale. În spiritul și înțelegerea istoriei poporului nostru, autorii Constituției au renunțat în mod conștient la măsuri dictatoriale chiar și pentru situații excepționale. În această privință nu ne sînt permise compromisuri. Dictatura aceasta nu poate constitui apărarea unui stat democratic".

Legislația de urgență — în prezent aprobată după a treia lectură în fața parlamentului din Bonn — nu a oprit însă protestul profesorilor, studenților și muncitorilor. Nemulțumirea ia amploare.

O partidă de șah în spital nu e un lucru neobișnuit. In cazul de față este însă neobișnuit partenerul care joacă cu albele. E vorba de Frederic West (în vîrstă de 45 de ani), primul pacient căruia i s-a efectuat în Marea Britanie un transplant cardiac. Inima care bate astăzi în pieptul lui West aparținea lui Patrick Ryan, un tînăr tîmplar de 26 de ani, mort într-un accident de muncă

EXCELSIOR
EL PERIÓDICO DE LA VIDA NACIONAL
CIUDAD DE MEXICO

DIFICULTĂȚILE EXPORTURILOR LATINO-AMERICANE

DEȘI în America Latină se fac auzite voci tot mai numeroase care cer reforme în structurile economice și sociale ale continentului pentru a stimula dezvoltarea regiunii și a asigura populației un nivel de viață corespunzător, multe din eforturile actuale în acest sens pot fi subminate de un fenomen care, pentru marea majoritate, trece neobservat și anume : strangularea economică progresivă și, deocamdată, implacabilă, a Americii Latine din exterior.

În această privință, raportul C.E.P.A.L. (Comisia Economică O.N.U. pentru America Latină), prezentat la cea de-a II-a Conferință mondială pentru comerț și dezvoltare de la New Delhi, subliniază că imobilismul relațiilor Americii Latine cu țările de pe alte continente și evoluția lentă a exporturilor latino-americane pot zădărnici eforturile acestor popoare în vederea sporirii avuției naționale și în vederea ridicării capacității de producție.

Simplificînd lucrurile, am putea afirma că America Latină exportă prea puțin (mai exact, nu este lăsată să exporte suficient). De aceea, pentru a nu-și dezechilibra balanța lor comercială, țările Americii Latine nu pot spori importurile și, în cele din urmă, nu pot obține mijloacele de producție atît de necesare. În aceste condiții, dezvoltarea economică a țărilor continentului riscă să fie compromisă chiar dacă se vor realiza reformele structurale preconizate.

Exporturile latino-americane au sporit cu 5 la sută anual, dar această creștere nu este rezultatul unei îmbunătățiri a mijloacelor de producție pe scară continentală, ci mai degrabă al unor situații conjuncturale care pot dispărea în orice moment, așa cum este cazul în prezent. Un oarecare timp a existat o cerere mare din partea țărilor industrializate pentru produsele de bază ale continentului ; ulterior, această cerere s-a redus, ceea ce a avut ca rezultat scăderea prețurilor la principalele produse de bază. Această involuție a început în anul 1966 și s-a accentuat în 1967, în special în ce privește cafeaua, carnea, porumbul, făina de pește, lîna, cuprul, staniul, plumbul și zincul. Ca atare, cifrele privind venitul obținut în anul 1967 de către țările latino-americane pentru mărfurile exportate sînt inferioare sumei de 10,7 miliarde, obținută în anul 1966.

Exporturile latino-americane în perioada 1960—1966 (șapte ani) au crescut cu 35 la sută dar, în aceeași perioadă, scurgerea de devize, constînd din beneficiile scoase din țară de investitorii străini, dobînzile pentru împrumuturile contractate din exterior etc. au crescut cu 67 la sută. În aceeași ordine de idei, în perioada sus-menționată, amortizările pentru împrumuturile private din străinătate au crescut cu 41 la sută. Rezultă deci că suma globală a obligațiilor financiare față de exterior a absorbit în 1966 o treime din valoarea totală a veniturilor obținute din exportul de bunuri.

Deși, din punct de vedere valoric, exporturile au înregistrat o anumită creștere în cursul ultimilor ani, volumul fizic al acestor exporturi a crescut în mod mult mai substanțial. În anumite cazuri se poate constata că valoarea exporturilor este inferioară celor obținute în anii anteriori. Un exemplu în acest sens îl constituie Argentina, ale cărei exporturi, în anul 1966, s-au ridicat abia la valoarea celor din anii 1947 și 1948, în timp ce volumul acestora a crescut cu 15 la sută. Cazuri similare sînt cele ale Braziliei, Columbiei și Venezuelei, Uruguayului, unde volumul fizic al exporturilor a crescut cu 20 la sută, în timp ce, din punct de vedere valoric, acestea se situează la nivelul anilor 1954 (Brazilia), 1957 (Venezuela, Columbia), 1963 (Uruguay).

E drept că exporturile țărilor Americii Latine au crescut cu 5 la sută dar, în aceeași perioadă, exporturile mondiale au sporit cu 9 la sută, cele ale ansamblului țărilor în curs de dezvoltare cu 6 la sută, iar ale Africii cu 8 la sută. Ca urmare, ponderea Americii Latine în comerțul mondial s-a redus în mod constant. În anul 1966, America Latină participa cu numai 6,4 la sută în comerțul mondial, față de 10,3 la sută în anul 1953. Statisticile anului 1967 confirmă această tendință de stagnare și chiar o anumită reducere a participării unor țări latino-americane în comerțul mondial. Se poate afirma că, pe ansamblul continentului, în anul 1967 situația s-a înrăutățit.

Ceea ce preocupă în mod deosebit țările latino-americane este scăderea accentuată a exporturilor lor către principalii clienți : Statele Unite și țările Pieței comune. Astfel, de la intrarea în vigoare a tratatului de la Roma și pînă în prezent, reprezentanții țărilor latino-americane în Europa au protestat în mod constant împotriva urmărilor restrictive și discriminatorii ale politicii agricole a „celor șase" și a preferințelor acordate de țările C.E.E. statelor asociate, în detrimentul intereselor latino-americane.

Descreșterea participării țărilor latino-americane pe piața Statelor Unite este de asemenea evidentă și îngrijorătoare, dat fiind că această țară absoarbe o treime din exporturile totale ale Americii Latine.

În sfîrșit, trebuie să menționăm și două elemente pozitive : pe de o parte, o sporire a schimburilor interne între țările Americii Latine ; pe de altă parte, o creștere sensibilă a exporturilor către țările socialiste, deși de acest avantaj nu beneficiază decît anumite țări ale continentului.

Din cele expuse mai sus se poate deduce că, în ansamblu, perspectivele comerțului exterior al Americii Latine, și deci ale dezvoltării continentului, nu sînt de loc încurajatoare.

profil

Mohamed Arshad HUSAIN

ministrul afacerilor externe al Pakistanului

La 24 aprilie, președintele Ayub Khan a acceptat demisia ministrului afacerilor externe Sharifudin Pirzada. Succedînd lui A. Zhutto în 1966, Sharifudin Pirzada și-a cerut retragerea din funcție încă din ianuarie trecut, retragere care a fost însă amînată din cauza bolii președintelui Khan. Portofoliul afacerilor externe a fost preluat de Arshad Husain, înaltul comisar al Pakistanului în India.

Noul ministru al afacerilor externe aparține unei vechi familii din Punjab. Născut la 9 ianuarie 1910, și-a făcut studiile la Colegiul St. Catherine din Cambridge și la Middle Temple din Londra. După terminarea studiilor ocupă un post important în domeniul propagandei. Husain părăsește India la cîțiva ani după formarea Republicii Islamice Pakistan, unde se și stabilește, ocupînd înalte funcții în aparatul de stat. Astfel, între 1950-1954 este numit secretar adjunct în Ministerul Afacerilor Externe.

În 1965, Mohamed Arshad Husain a fost semnatarul armistițiului care a pus capăt conflictului armat din deșertul Kutch dintre India și Pakistan. Din partea indiană, acordul a fost semnat de vărul său Azim Husain, pe atunci secretar în Ministerul Afacerilor Externe din New Delhi.

După instalarea sa în postul de ministru al afacerilor externe, Arshad Husain a declarat că unul din factorii importanți pentru dezvoltarea țării este menținerea și dezvoltarea relațiilor prietenești cu toate statele. (Observatorii politici consideră numirea lui Arshad Husain în postul de ministru al afacerilor externe ca o manifestare a dorinței Pakistanului de a normaliza relațiile cu țara vecină, India.)

În ce privește unele probleme ale situației politice internaționale, ministrul de externe al Pakistanului și-a exprimat satisfacția în legătură cu începerea tratativelor de la Paris între R. D. Vietnam și S.U.A., manifestîndu-și speranța în apropiata soluționare a problemei vietnameze în conformitate cu acordurile de la Geneva. În legătură cu relațiile dintre S.U.A. și Pakistan, Arshad Husain a declarat în fața Adunării Naționale că, la 6 aprilie, Pakistanul a trimis Statelor Unite o notă în care cere închiderea bazei militare americane, situată în apropiere de Peshawar.

A. M.

poșta redacției

CURIOZITĂȚI ARHEOLOGICE

În legătură cu extrem de interesanta dv. informație asupra rarisimei descoperiri făcute în munții Antarcticei de paleontologul american Edwin Colbert, de la Muzeul de istorie naturală din New York („Lumea" nr. 19) — un fragment osos de amfibie fosilă, aparținînd paleozoicului, — îmi permit a vă transmite două relatări din același domeniu, cu privire la două nedezlegate enigme ale științelor naturale și anume :

Resturi din blana unui megatherium. *La începutul secolului al XX-lea a făcut o enormă senzație în lumea oamenilor de știință faptul că, la explorarea sistematică a unei imense grote situată într-o regiune sălbatică și izolată din Patagonia (ținutul Santa Cruz), au fost descoperite resturi din blana unui megatherium, animal ierbivor și insectivor, cu un trup care depășea dimensiunile celui mai mare elefant african din zilele noastre. Acest megatherium era contemporan cu alți coloși ai epocii sale — phenaseodiis, paleomastodontos titanatherium, dinotherium gigantissimum, aparținînd cu toții erei terțiare, perioadei renozoice, cu circa 40 milioane de ani în urmă. Naturalistul german Wilhelm Bölsche — care a studiat prin 1920 aceste resturi de blană — ni le descrie ca fiind alcătuite dintr-o lînă destul de pufoasă, de culoare gălbuie, avînd pe dedesubt un fel de platoșă, alcătuită din mici ghinturi tari ca oțelul. Cu alte cuvinte, animalul purta, peste carapacea lui pachidermică, o frumoasă blană galbenă. Nici pînă acum specialiștii nu au reușit să dea un răspuns mulțumitor asupra modului cum a supraviețuit această blană timp de milioane de ani în peștera din Santa Cruz. S-a emis ipoteza că exemplare izolate din acești megatherium au reușit să-și perpetueze specia pînă în timpurile apropiate erei noastre !*

Blana unei foci de milioane de ani. *La Muzeul de istorie naturală din Cracovia se putea vedea cu ani în urmă blana perfect conservată, împreună cu întreg corpul animalului, a unei foci descoperite în niște straturi imense de nisip, resturi geologice ale unor potmoluri marine din era terțiară, pe cînd bazinul Europei era încă fund de mare. Această miraculoasă și cu adevărat uluitoare conservare a unui animal marin — timp de 30—40 milioane de ani — a fost atribuită de oamenii de știință învelișului de potmol pietrificat ce închisese trupul focii în mod ermetic, izolîndu-l perfect de aerul din afară. Ipoteza e valabilă numai din momentul pietrificării potmolului, lăsînd nelămurită prima fază, aceea a conservării animalului în timpul cît învelitoarea de lut era plină de umiditate.*

Eugen POPOVICI
București

VAGONUL DE LA COMPIÈGNE

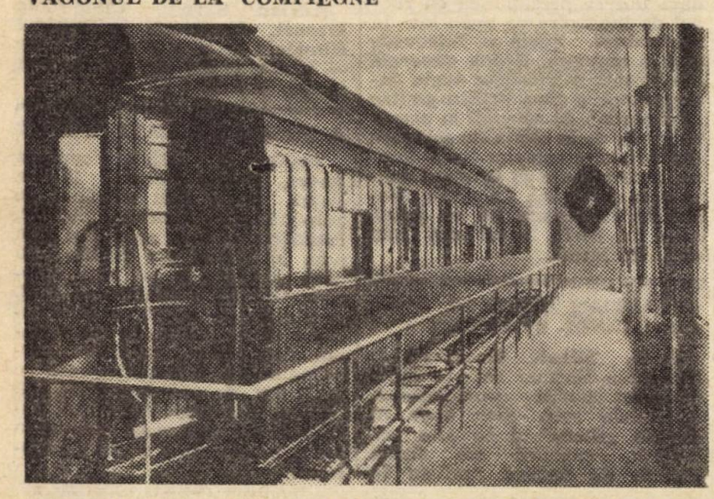

Am citit în numărul 17/1968 al revistei că tov. Ion C. Burdușel se interesează de soarta „vagonului de la Compiègne". Sînt în măsură să dau cîteva amănunte despre acest vagon, pe care l-am văzut în vara anului trecut în Pădurea Compiègne, în locul numit „Clairière de l'Armistice" (Poiana Armistițiului). Din acest loc, unde se află monumentala statuie a mareșalului Foch și piatra funerară închinată eroilor căzuți în primul război mondial, două șine de cale ferată conduc spre muzeu. În interiorul muzeului se află vagonul unde a fost semnat armistițiul la 11 noiembrie 1918. Așezat pe șinele sale în mijlocul muzeului, vagonul poate fi examinat îndeaproape — interiorul său este aranjat așa cum fusese în ziua semnării armistițiului : masa unde au stat șefii militari, cu cartea de vizită în dreptul fiecărui scaun, scrumiera cu havana neterminată a mareșalului Foch, Carta armistițiului cu semnăturile reprezentanților părților beligerante. Mi s-a spus că hitleriștii au vrut să ducă acest vagon în Germania în timpul celui de-al doilea război mondial dar, spre surprinderea Gestapoului, într-o noapte vagonul a dispărut. El fusese demontat piesă cu piesă și ascuns de luptătorii din Rezistență. După terminarea celui de-al doilea război mondial, vagonul a fost refăcut și reașezat în Pădurea Compiègne.

Michaela IONESCU
studentă, Cluj

CITITORII SESIZEAZĂ

În „Lumea" nr. 22/1968, la rubrica „Reflector", se afirmă că Arnulfo Arias, principalul candidat al opoziției în alegerile prezidențiale din Panama, ar fi soțul cunoscutei balerine Margot Fonteyn. În realitate, soțul dansatoarei este Roberto Arias, nepotul celui de mai sus, care a fost împușcat acum cîțiva ani de un adversar politic și a rămas de atunci paralizat.

Maria PANA
București

Nad Nicolau, Cluj. Cifra publicată la „Cronica secundară" în nr. 13/1968 (300 cmc) este corectă. Anul acesta, cursa automobilistică de 24 de ore de la Le Mans era programată pentru zilele de 15—16 iunie. Din cauza actualelor evenimente din Franța, a fost amînată. Se crede că va fi disputată la 28—29 septembrie.

Simion Zilbermann, București. Omul politic francez despre care este vorba în articolul publicat în nr. 20/1968 nu este una și aceeași persoană cu Charles Maurice Talleyrand de Périgord, care a murit într-adevăr în 1838, fără a lăsa urmași.

CĂDEREA LUI PERON

Valentin Munteanu, București. Regimul peronist, care a durat în Argentina din 1945—1946 pînă în 1955, a fost răsturnat printr-o lovitură de stat militară. Aceasta a izbucnit la 16 septembrie 1955, sub conducerea generalului Eduardo Lonardi. La 19 septembrie, Peron a fost nevoit să demisioneze și să se refugieze pe un vas de război paraguayan. A părăsit țara și în cele din urmă s-a stabilit în Spania. Pînă la instaurarea regimului constituțional în 1958, Argentina a fost guvernată de o juntă militară reprezentînd cele trei genuri de forțe armate, condusă de generalul Lonardi pînă în noiembrie 1955 și de generalul Pedro Aramburu, după aceea.

Romulus Stănescu, Craiova ; Vasile Popescu, comuna Apateu, județul Satu-Mare. Revista noastră nu are posibilitatea de a face asemenea servicii.

M. Stănescu, București. Dacă prietenul dv. ar fi urmărit cu atenție revista „Lumea", ar fi fost edificat asupra faptului că, la Convențiile partidelor democrat și republican, este desemnat cîte un singur candidat pentru funcția de președinte al Statelor Unite.

Dan Lucian Picu, București. Generalul Massu este în prezent comandantul trupelor franceze staționate în Republica Federală a Germaniei.

Elisei Pantelimon, comuna Iacobeni, județul Suceava. Pentru participarea la războiul antifascist, ostașii și ofițerii români au fost distinși, pentru actele lor de vitejie, cu aproximativ 300 000 de ordine și medalii românești, sovietice, cehoslovace și ungare.

Marin Tăslică, Galați. 1) Manolis Glezos este internat într-un lagăr pentru deținuții politici. 2) În timpul războiului de independență, George Cosbuc, născut în 1866, avea numai 11 ani.

Pavel C. Motea, Craiova. 1) După cum desigur ați văzut, revista noastră a oglindit pe larg toate aspectele problemei. 2) Crearea unui nou bloc nu ar putea fi considerată în nici un caz drept un act îndreptat împotriva împărțirii lumii în blocuri opuse.

G. Dumitrescu, București. Deși etnologii descriu ca arabi numai pe descendenții triburilor semitice din Peninsula Arabică, sînt considerate popoare arabe toate popoarele din Orientul Apropiat și Mijlociu care vorbesc limba arabă.

Iov Volănescu, comuna Agrișu Mic, județul Arad. 1) Răspunsuri cuprinzătoare la prima dv. întrebare, referitoare la calitățile morale ale omului nou, comunist, veți găsi în culegerea de eseuri „Biletul la control" de Dumitru Popescu. 2) Domeniul științific care vă interesează este încă atît de năpădit de mistificatori, încît ne ferim să vă dăm indicațiile bibliografice solicitate.

A. Moldoveanu, Iași. Răspunsul nostru din nr. 13/1968 s-a referit exclusiv la țările arabe din Orientul Apropiat.

Ionel Bob, comuna Cehăluț, județul Satu-Mare. 1) Datele care vă interesează în legătură cu Guineea spaniolă au fost incluse în articolul „Guineea-Bissau" de Basil Davidson și în interviul cu Amilcar Cabral publicate în „Lumea". 2) Cealaltă problemă nu este de competența noastră.

poșta redacției

CE PREVEDE CONSTITUȚIA FRANCEZĂ ?

Virgil Rădulescu, Iași. 1) Posibilitatea dizolvării Adunării Naționale este prevăzută de articolul 12 din Constituția Franței, care stipulează : „Președintele republicii poate, după consultări cu primul ministru și cu președinții adunărilor, să pronunțe dizolvarea Adunării Naționale. Alegerile generale au loc la cel puțin 20 de zile și cel mult 40 de zile după dizolvare. Adunarea Națională se întrunește de drept în cea de-a doua joi care urmează alegerii sale. Dacă această întrunire are loc în afara perioadelor prevăzute pentru sesiunile ordinare, se deschide de drept o sesiune cu o durată de 15 zile. În anul care urmează acestor alegeri, nu se poate proceda la o nouă dizolvare". 2) Președintele de Gaulle nu a declarat că-și va asuma împuterniciri speciale pe baza articolului 16 al Constituției, dar a lăsat să se înțeleagă că ar putea să recurgă la acest articol, care are următorul conținut : „Ori de cîte ori instituțiile republicii, independența națiunii, integritatea teritoriului său sau executarea angajamentelor sale internaționale sînt amenințate într-un mod grav și imediat, iar funcționarea normală a prerogativelor publice constituționale este întreruptă, președintele republicii adoptă măsurile prevăzute în vederea acestei funcționări, după consultări oficiale cu primul ministru, cu președintele Adunării Naționale, precum și cu Consiliul constituțional. Apoi, el informează națiunea printr-un mesaj. Aceste măsuri urmează să se inspire din voința de a asigura fără întîrziere puterilor publice constituționale mijloacele de a-și îndeplini misiunea. Consiliul constituțional este consultat în această problemă. Parlamentul se întrunește conform legii. Adunarea Națională nu poate fi dizolvată atîta timp cît se exercită împuternicirile excepționale". Începînd din 1958, cînd a intrat în vigoare noua Constituție, s-a recurs la articolul 16 o singură dată, și anume în cursul revoltei generalilor care au încercat să acapareze puterea la Alger, la 21 aprilie 1961. Totodată, începînd din 1958 Adunarea Națională a mai fost dizolvată o singură dată, la 9 octombrie 1962, după ce a răsturnat guvernul condus de Georges Pompidou.

TERITORII COLONIALE

P. Mitulescu, București. Pînă la publicarea unui amplu articol despre geneza colonialismului — care ar putea să formeze eventual tema unui studiu în cadrul rubricii „Sinteze" — iată lista țărilor și a teritoriilor coloniale aflate în atenția „Comitetului celor 24" (Comitetul O.N.U. însărcinat cu aplicarea Declarației privind acordarea independenței teritoriilor coloniale) :

Africa : Ifni, Sahara spaniolă, coloniile portugheze, Rhodesia, Africa de sud-vest, Guineea ecuatorială, Swaziland.

Europa : Gibraltar.

Peninsula arabică : Oman

Oceanul Pacific : Fiji, Brunei (Borneo), Hong Kong, insulele Gilbert, Ellice, Pitcairn, Solomon, Samoa americană, Noile Hebride, Guam, Nine, Tokelau, Papua, Noua Guinee, insulele din Pacific aflate sub tutelă.

Oceanul Atlantic : insulele Falkland, Sfînta Elena.

Oceanul Indian : insulele Seychelles, insulele Cocos.

Marea Caraibilor : Honduras-ul britanic, insulele Virgine, Antiqua, Dominica, Grenada, St. Kitts-Nevis-Anquilla, Sf. Lucia, Sf. Vincent, Montserrat, Cayman, Bermude, Bahamas, Turks și insulele Caicos.

Președintele „Comitetului celor 24", tunisianul Mahmud Mestiri, consideră că, exceptînd sudul Africii, a cărui situație o apreciază ca fiind tragică, se înregistrează progrese încurajatoare. Guineea spaniolă își va dobîndi independența înainte de 15 iulie. Marea Britanie, care administrează marea majoritate a teritoriilor menționate, colaborează cu Comitetul, deși nu permite vizitarea acestor teritorii de către delegații trimise de Comitet. De asemenea, refuză să recunoască competența Comitetului în problema Mascatului și Omanului, pe care îl consideră stat independent. După opinia majorității Comitetului, statutul acestui protectorat se aseamănă însă mai curînd cu cel al unei colonii. În Oceania, Noua Guinee, administrată de Australia, progresează rapid spre independență.

CONDUCEREA ARMATEI INDONEZIENE. OPOZIȚIA ÎN LIBERIA

Cristea Banu, Craiova. 1) Faptul că președintele Suharto a trecut conducerea forțelor armate indoneziene generalului Maraden Paggabean nu reprezintă o schimbare a structurii puterii în această țară. Generalul Paggabean — un ofițer puțin cunoscut înainte de lovitura de stat — a fost, în ultimul an, locțiitorul lui Suharto la comanda forțelor armate. 2) Președintele Liberiei, Tubman, care deține această funcție din 1943, întîmpină o opoziție crescîndă. I se reproșează în special strînsele legături cu Statele Unite. Unul dintre adversarii săi politici, Henry Fahnbulleh, acuzat de a fi răspîndit manifeste anti-Tubman în perioada cînd era ambasador în Kenya, a fost acționat în judecată sub acuzația de înaltă trădare. Fahnbulleh nu face parte dintre familiile care formează casta conducătoare. (E vorba de urmașii sclavilor eliberați care, la începutul secolului trecut, au venit din America pentru a fonda Liberia). Punctul de vedere al lui Fahnbulleh este că Liberia ar trebui să fie condusă de liberienii — mult mai numeroși — ai căror strămoși n-au văzut niciodată o corabie pentru transportul sclavilor.

EXPOZIȚIA DE LA MONTREAL

Mihai Trihonțu, București. Nu este vorba de permanentizarea expoziției internaționale „Expo 67" ci de o acțiune a primarului orașului Montreal, Jean Drapeau, care a hotărît să redeschidă, sub egida municipalității, o parte dintre pavilioane. Acest lucru a fost cu putință deoarece majoritatea statelor participante la „Expo 67" au donat pavilioanele respective orașului Montreal pentru a nu suporta cheltuielile implicate de transportarea lor. Totodată, Jean Drapeau a lansat un fel de loterie a expoziției. Cu un loz care costă 2 dolari, participanții au șanse de a cîștiga pînă la 100 000 de dolari dacă răspund corect la o serie de întrebări privind expoziția. Guvernul statului Quebec consideră loteria ilegală și intenționează să-l dea în judecată pe primar. El nu vrea să renunțe însă la această cale de a aduna fonduri. Ele sînt menite ca, împreună cu cele pe care speră că i le va aduce expoziția, să reducă o parte din deficitul financiar înregistrat de municipalitatea Montreal-ului după cheltuielile exorbitante de anul trecut.

CÎND VA ZBURA CONCORDE ?

Mircea Birtașu, Oradea. Data stabilită inițial pentru primul zbor al prototipului supersonicului anglo-francez „Concorde" — 28 februarie 1968 — nu a putut fi respectată din cauza întîrzierilor în furnizarea unor piese componente. Nu s-a fixat o nouă dată dar se presupunea că zborul de încercare va avea loc în septembrie. Acum se întrevede încă o amînare. Greva generală din Franța a paralizat toate întreprinderile care lucrau pentru „Concorde". Se adaugă la aceasta greva de la secția de motoare din Bristol a uzinelor Rolls Royce, care trebuie să producă motoarele avionului. Ca atare, zborul de încercare nu va putea avea loc decît, în cel mai bun caz, la iarnă.

SEBASTIAN HAFFNER, CONCERNUL SPRINGER

S. G. Mihai, București. 1) Sebastian Haffner este un binecunoscut ziarist vest-german. Articolele sale, care apar în revista „Stern" și în alte publicații, exprimă de obicei puncte de vedere realiste în legătură cu situația internă din R. F. G., cu relațiile intergermane și cu poziția internațională a R. F. a Germaniei. 2) Despre trustul de presă Springer și influența pe care o exercită în R.F.G., revista noastră a scris în repetate rînduri. Vom mai reveni.

STATUTUL PALESTINEI

Prof. I. Bocioacă, Vălenii de Munte. Nu ne este clar la care „statut al Palestinei" vă referiți. În orice caz, la „Poșta redacției" au fost publicate în ultimul an răspunsuri cu referire atît la statutul din perioada mandatului britanic asupra acestui teritoriu (pînă în 1948), cît și la situația intervenită după crearea unor state independente (Izrael și Transiordania, ulterior Iordania).

RELAȚII ECONOMICE ȘI POLITICE

H. Vidrighin, Cisnădie. Sperăm că articolul „România în circuitul economic mondial", publicat în numerele 22 și 23, v-a edificat asupra relațiilor economice ale țării noastre. După cum se arăta în articolul semnat de George Macovescu în nr. 1/1968 al revistei „Lumea", la începutul acestui an țara noastră întreținea relații diplomatice cu 77 de state. Fără îndoială că organizatorii concursului vor comunica prin presă toate răspunsurile exacte.

EVEREST

Adrian Săvoiu, Cîmpulung Muscel. Nu există în masivul Himalaia — și nicăieri în lume — vreun punct mai înalt decît vîrful Everest (8882 m).

A FOST EXTRĂDAT SEJNA ?

Vasile C. Bejan, comuna Borca, județul Neamț. 1) Jan Sejna nu a fost extrădat de autoritățile americane. 2) Dr. Blaiberg a fost spitalizat din nou. 3) Fostul om politic la care vă referiți nu mai îndeplinește nici o funcție de stat. 4) Sîntem de acord că este necesar să se indice, la majoritatea ilustrațiilor, numele persoanelor din fotografie, ceea ce și facem de obicei. Figura lui Nicolae Titulescu este însă suficient de cunoscută pentru a nu fi nevoie de o indicație specială.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

SCAUNUL LOTRU

Vă recomandăm acest produs realizat de Întreprinderile MINISTERULUI ECONOMIEI FORESTIERE.

Comoditatea și rezistența sînt atributele scaunului tapițat LOTRU.

Preț de vînzare
tapițeria pe placaj 188 lei
tapițeria pe chingă 216 lei

TAPITAT COMOD DURABIL

calitatea hîrtiei „ARFO“

PRODUS AL
COMBINATULUI CHIMIC TÎRNĂVENI
asigură fotografii frumoase și de bună calitate

Lei 2

FRANŢA
în ajunul alegerilor

în exclusivitate

Interviu cu ALPHONSE MASSAMBA-DÉBAT

După moartea lui ROBERT KENNEDY

elemente noi în campania prezidenţială

Dallas—Memphis—Los Angeles —asasinatul în viaţa politică americană—

25
joi 13 iunie 1968

lumea

Primirea de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al C.C. al P.C.R., a tovarăşilor Giancarlo Pajetta, membru al Direcţiunii şi al Biroului Politic al C.C. al P.C. Italian, şi Carlo Galuzzi, membru al Direcţiunii, şeful Secţiei Externe a C.C. al P.C. Italian.

Sosirea în Capitală a delegaţiei guvernamentale economice a R.D. Vietnam, condusă de Le Thanh Nghi, membru al Biroului Politic al C.C. al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al R.D. Vietnam

Pierre Lardinois, ministrul agriculturii Olandei, în vizită la uzinele „Tractorul" din Braşov

lumea

Nr. 25 (242) 13 IUNIE 1968

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame

CONVORBIRI CU

4 ALPHONSE MASSAMBA-DEBAT, *secretar general al Mişcării Naţionale a Revoluţiei, preşedintele Republicii Congo (Brazzaville)*: Angajare fermă pe calea progresului. *Ileana Nicolaescu*

12 BUJOR ALMĂŞAN, *ministrul minelor*: Convorbiri la Nairobi, Lusaka, Dar-es-Salaam. *T. Nitescu*

19 ANTHONY WEDGWOOD BENN, *ministrul tehnologiei din Marea Britanie. Mihai Matei*

ARTICOLE ŞI CORESPONDENŢE

6 Cine va prelua obiectivele politice ale lui Robert Kennedy ? *Felicia Antip*

8 Biografia lui Robert Kennedy. Din opiniile sale.

10 *Corespondenţă din Paris:* În ajunul alegerilor. *Georges Dascal*

11 O.N.U.: Încheierea dezbaterii din Comitetul Politic. *Sergiu Verona*

18 *Corespondenţă din New York*: Tapiseria „Cîntare omului" la O.N.U. *Arh. Alex. Budişteanu*

22 De ce a demisionat Restrepo. *Rodica Dumitrescu*

23 *Corespondenţă din New York*: Dallas, Memphis, Los Angeles. „Ce fel de ţară este aceasta?" *Eugen Preda*

SINTEZE

14 Rolul ţărilor mici şi mijlocii în viaţa internaţională. *Mircea Maliţa*

REPORTAJ PE GLOB

16 Jurnal vietnamez. *Corneliu Leu*

PE URMELE ISTORIEI

20 Acţiuni de politică externă ale revoluţionarilor paşoptişti. *Dan Berindei*

SERIAL

25 La Dallas a existat şi o a treia victimă (II) *Gianni Bisiach*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 The Saturday Evening Post, Le Monde, The Christian Science Monitor, L'Espresso

PROFIL

30 JOSÉ MARIA VELASCO IBARRA, preşedintele Republicii Ecuador

POŞTA REDACŢIEI (31—32)

In acest număr

Interviu cu

ALPHONSE MASSAMBA – DEBAT

secretarul general al Mişcării Naţionale a Revoluţiei, preşedintele Republicii Congo

pag. 4

CINE VA PRELUA OBIECTIVELE POLITICE ALE LUI ROBERT KENNEDY?

pag. 6

Dallas Memphis Los-Angeles

ASASINATUL ÎN VIAŢA POLITICĂ AMERICANĂ

pag. 23

BUJOR ALMĂŞAN

ministrul minelor

CONVORBIRI LA NAIROBI, LUSAKA ŞI DAR-ES-SALAAM

pag.12

SINTEZE

MIRCEA MALIŢA

Rolul ţărilor mici şi mijlocii în viaţa internaţională

pag. 14

Reportaj pe glob

Jurnal vietnamez

pag.16

săptămîna

în telegrame

Paris

RELUAREA CONVORBIRILOR DE PE AVENUE KLÉBER

Nici un progres — aceasta este concluzia pe care au tras-o cei doi purtători de cuvînt ai delegațiilor nord-vietnameză și americană la tratativele de la Paris în urma ultimei întîlniri. Răspunderea pentru această situație revine în întregime S.U.A. Absurditatea menținerii de către delegația americană a ideii „reciprocității", cît și încercarea americană de a discuta la Paris problemele Laosului și Cambodgiei, urmărind astfel să abată atenția de la subiectul central al discuțiilor, au fost dezvăluite de Xuan Thuy, conducătorul delegației nord-vietnameze.

„Lucrul cel mai înțelept pe care îl pot face Statele Unite, a declarat Xuan Thuy, este să pună capăt politicii lor de agresiune și război în Vietnam și să se conformeze cererii guvernului R.D. Vietnam și a opiniei publice americane și mondiale, încetînd imediat și necondiționat bombardamentele și orice alte acțiuni de război împotriva R.D. Vietnam, astfel încît convorbirile asupra altor probleme interesînd cele două părți să poată începe în termenul cel mai scurt".

Plecați la Washington pentru a asista la funeraliile senatorului Robert Kennedy, A. Harriman și Cyrus Vance au sosit din nou la Paris. Pe aeroport, Harriman și-a exprimat speranța în obținerea păcii. Această declarație este însă contrazisă de afirmația făcută cu aceeași ocazie : „Nu este nimic nou în poziția noastră". Unii observatori politici amintesc, în legătură cu ritmul lent al negocierilor, că nici tratativele de la Geneva din 1954 n-ar fi dat semne de progres mai repede. Ieri s-au reluat convorbirile. Rezultatul lor depinde în totalitate de poziția pe care o vor adopta S.U.A., de renunțarea la echivocul și încercările de presiuni asupra unui popor ce luptă pentru independența și suveranitatea sa.

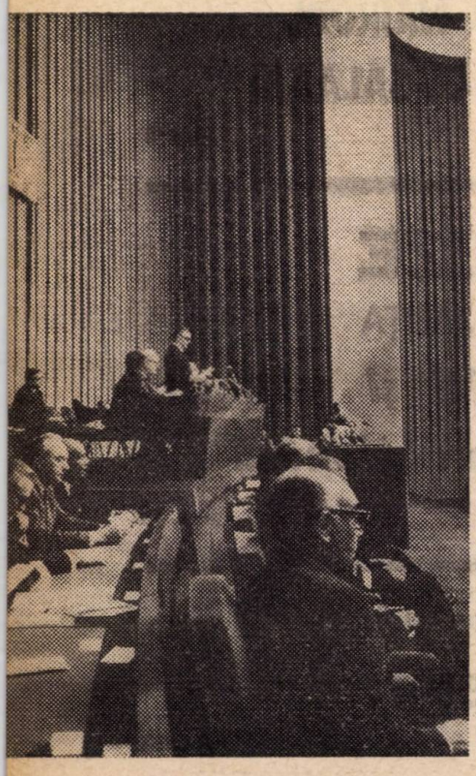

Geneva. Lucrările celei de-a 52-a sesiuni a Conferinței generale a Organizației Internaționale a Muncii (O.I.M.). La tribună, în picioare, Roberto Ago, președintele Consiliului de administrație al Biroului Internațional al Muncii

Rawalpindi

DIN MEMBRU, DOAR OBSERVATOR

Falimentarul război dus de S.U.A. în Vietnam ilustrează cel mai bine eșecul strategiei de pe poziții de forță americane. Continuu se adaugă elemente noi, tot atît de importante, fenomenul dovedindu-se a fi ireversibil. Politicii Pakistanului, S.U.A. i-au răspuns, în aprilie anul trecut, prin suprimarea ajutorului militar acordat acestei țări. Efectul scontat nu numai că nu s-a produs dar a luat caracterul unui bumerang. „Pakistanul, a declarat zilele trecute ministrul de externe Arshad Husain, nu va mai lua parte la activitățile militare ale pactelor C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O", blocuri militare create de S.U.A. pentru realizarea politicii lor expansioniste în Extremul Orient și Asia de sud-est. De aici încolo, Pakistanul se va rezuma doar la o participare de simplu observator la reuniunile militare ale acestor pacte.

Washington

SE RIDICĂ CORTINA UNEI NOI CRIZE

Săptămîna trecută, Franța, în vederea susținerii francului — a cărui stabilitate a fost afectată de tendințele inflaționiste și de recesiunea economică generală înregistrată în ultima lună — a decis să-și retragă 745 milioane dolari din cota sa de participare la Fondul Monetar Internațional (F.M.I.). Știrea a produs îngrijorare în cercurile financiare occidentale și în primul rînd la Londra, întrucît se aflau în stadiu avansat tratativele cu F.M.I. pentru utilizarea împrumutului de 1,4 miliarde dolari, contractat de Marea Britanie în vederea redresării lirei sterline, încă din decembrie 1967, și absolut necesar acoperirii datoriilor pe termen scurt ajunse la scadență în prezent. Presată de situație, Anglia a cerut F.M.I. să folosească creditul acordat. Aceste trageri succesive făcute la F.M.I. de către Franța și Anglia au diminuat simțitor rezervele curente ale acestuia (în teorie F.M.I. deține 21 miliarde dolari din subscripții ale țărilor membre, dar în realitate stocul curent totalizează numai 2,3 miliarde dolari) punîndu-l în dificultate.

A ieșit, astfel, din nou, în evidență penuria de lichidități internaționale. S-ar putea ridica cortina unui nou act al crizei sistemului monetar interoccidental. De altfel, prețul aurului pe piața liberă a atins la începutul acestei săptămîni recordul de 45 dolari uncia (față de prețul oficial, de 35 dolari). Problema creșterii prețului aurului s-ar putea pune și mai acut. Dar S.U.A., adversare ale acestei alternative care lovește dolarul, vor avansa din nou ideea „demonetizării" aurului, adică a separării relațiilor monetare de aur sau vor viza activizarea compromisurilor de genul „drepturilor speciale de tragere", menite, după cum se știe, să suplinească rezervele deficitare de aur și devize ; aceste drepturi speciale de tragere nu constituie, de fapt, decît o monedă de cont, ce se va acorda țărilor membre ale F.M.I. cu o situație monetară instabilă printr-o simplă înscriere a sumei într-un cont deschis la F.M.I. și neavînd deci nici o acoperire materială.

Primele discuții s-au purtat deja la Basel în cadrul întîlnirii guvernatorilor băncilor centrale occidentale, pe a căror ordine de zi au figurat : situația sistemului monetar occidental după tragerile făcute la F.M.I. de către Franța și Anglia, situația lirei sterline, perspectivele pieței duble a aurului. Întrevederile vor continua în cadrul așa-numitului „Club al celor zece", căruia F.M.I. îi va solicita se pare un împrumut în vederea reconstituirii rezervelor sale precum și în cadrul sesiunii Comitetului monetar al Organizației Europene de cooperare și dezvoltare.

Roma

MISIUNE DIFICILĂ

În urma alegerilor de la 19—20 mai, guvernul Moro trebuia oricum să-și depună mandatul. Chestiunea putea avea numai un aspect de procedură. A intervenit, însă, un element de natură să lovească în însăși coaliția de centru-stînga care a guvernat în ultimii cinci ani : Partidul socialist italian a adoptat rezoluția cu privire la neparticiparea la un nou guvern alături de democrația creștină. În acest fel, s-a declanșat o criză în viața politică italiană ale cărei perspective nu sînt prea lesne de prevăzut. În încercările de a-i scurta pe cît posibil durata, președintele Italiei, Giuseppe Saragat, a realizat un adevărat record în întrevederile avute cu diferiți oameni politici pentru formarea noului guvern : în trei zile, el a primit peste 30 de politicieni. Observatorii menționau, printre cei ce ar fi putut primi însărcinarea, pe Amintore Fantani, fost ministru de externe, Emilio Colombo, fost ministru de finanțe, Emilio Taviani, fost ministru de interne, consensul fiind însă în favoarea secretarului politic al partidului democrat-creștin, Mariano Rumor. Președintele a cerut lui Rumor să procedeze la contactele necesare cu diferite forțe parlamentare pentru a rezolva cît mai grabnic criza. Alegerea lui Rumor era interpretată ca fiind urmarea faptului că acesta deține controlul asupra partidului, iar socialiștii, care — după cum se știe — condiționează eventualul sprijin ce l-ar acorda democrat-creștinilor de efectuarea unui program de reforme economice și sociale, s-ar simți mai în siguranță dacă ar primi promisiuni ferme din partea lui Rumor. Sarcina acestuia era însă dificilă. După 45 de minute de convorbiri cu președintele Saragat, Rumor a afirmat : „Eu nu ascund existența obiectivă a dificultăților pe care am să le întîmpin, dar sper că sarcina încredințată poate aduce rezultate pozitive". Dar după patru ore de discuții cu socialiștii, în vederea restabilirii coaliției de centru-stînga, Rumor a eșuat în misiunea sa. Alternativa : un guvern „monocolor" democrat-creștin, eventual susținut de socialiști în parlament, în schimbul unor largi reforme economice și sociale.

La Belgrad se desfășoară convorbirile oficiale între delegația indiană, condusă de președintele Zakir Hussain (stînga) și delegația iugoslavă, condusă de președintele Tito (dreapta)

Tokio

ZGÎRIETURA „PEȘTELUI-SPADĂ"

Vizita submarinului nuclear american „Swordfish" (pește-spadă) în portul japonez Sasebo a avut un deznodămînt neprevăzut și extrem de neplăcut pentru strategia americană. In urma acestei vizite s-a observat o radioactivitate ridicată în apele portului respectiv. Departe de aspectul său tehnico-sanitar, chestiunea a căpătat implicații politice deosebite. Pentru completare, un „F-4 Phantom" s-a prăbușit peste clădirea Universității tehnice din Fukuoka. Un val nemaiîntîlnit de protest s-a ridicat în întreaga țară. Demonstrații în 57 de orașe importante din Japonia, printre care Tokio, Osaka, Kyoto, Kobe, Sapporo. 10 000 de persoane au protestat în fața consulatului american din Fukuoka. Controversatele probleme privind interzicerea armelor nucleare, sistarea vizitelor submarinelor americane în porturile japoneze, retrocedarea Okinawei, desființarea bazelor S.U.A. de pe teritoriul japonez au fost din nou puse pe tapet.

Japonia fiind în plină campanie electorală — la 7 iulie se va reînnoi o parte importantă a mandatelor din Dietă — chestiunea a căpătat un caracter și mai acut. Noul guvern care se va forma, în funcție de alegerile din iulie și cele de la sfîrșitul anului, își va interfera legislatura cu termenul de expirare al tratatului de securitate japono-american (1970). Guvernul Sato, al cărui partid și-a înscris în programul său — spre deosebire de alte partide — reînnoirea acestui tratat, s-a văzut nevoit, în fața protestelor opiniei publice japoneze și a perspectivelor electorale, să ceară Statelor Unite să suspende temporar vizitele submarinelor atomice americane în porturile japoneze și să înceapă tratative în vederea retrocedării insulei Okinawa. În fața situației create, S.U.A. au acceptat, chemîndu-și însă de urgență ambasadorul la Washington pentru consultări, test al îngrijorării pe care au produs-o aceste evenimente la Casa Albă. „Spada" lui „Swordfish" a făcut cel puțin o zgîrietură în strategia americană.

ACTIVITATEA DIPLOMATICĂ CONSACRATĂ LEGĂTURILOR BILATERALE

În ultimele zile s-a evidențiat o importantă activitate diplomatică pe linia extinderii relațiilor între țări cu sisteme sociale diferite. Vizita președintelui Prezidiului Adunării Populare a Republicii Populare Bulgaria, Gheorghi Traikov, în Finlanda, la invitația președintelui Urho Kekkonen, vizita președintelui Indiei, Zakir Hussain la Budapesta și Belgrad, vizita premierului Josef Cyrankiewicz la Copenhaga și vizita ministrului de externe britanic la Belgrad nu sînt decît cîteva exemple.

Aceste vizite au relevat în primul rînd importanța și utilitatea schimburilor de vederi bilaterale pentru îmbunătățirea și lărgirea relațiilor între țările respective și, în context mai larg, contribuția pe care acestea o pot aduce la rezolvarea problemelor internaționale.

Colaborarea între Republica Populară Ungară și India, se subliniază în comunicatul comun dat publicității, s-a dezvoltat într-un ritm accelerat în toate domeniile pe baza avantajului reciproc. Părțile vor încuraja inițiativele îndreptate spre dezvoltarea unor noi forme de colaborare tehnică și comercială, spre dezvoltarea comerțului dintre ele, spre extinderea relațiilor științifice și culturale.

Aceleași concluzii se desprind și din comunicatul dat publicității la Helsinki, în care se arată dorința comună a celor două părți de a extinde și aprofunda relațiile dintre Finlanda și Bulgaria precum și că pozițiile celor două țări în multe din problemele internaționale importante discutate coincid sau sînt foarte apropiate.

În cadrul convorbirilor ce au avut loc la Copenhaga între primul ministru danez Hilmar Baunsgaard și premierul Cyrankiewicz, a cărui vizită este de altfel prima vizită pe care o face un prim-ministru polonez în Danemarca, s-au evocat între altele posibilitățile de lărgire a relațiilor dintre cele două țări cît și posibilitatea unei eventuale contribuții pe care cele două părți ar putea-o aduce la convocarea unei conferințe internaționale asupra securității europene.

Cu prilejul convorbirilor purtate la Belgrad de Michael Stewart — s-a relevat, pe lîngă aprecierea favorabilă a evoluției relațiilor bilaterale între R.S.F.I. și Marea Britanie, și existența unei concordanțe de păreri a celor două părți asupra necesității de a extinde eforturile în vederea reglementării problemelor internaționale importante pe calea negocierilor, de a slăbi tensiunea internațională și de a găsi soluții politice pentru problemele care pun în primejdie pacea lumii.

Principalele probleme internaționale au fost abordate și în cadrul convorbirilor dintre președintele Tito și președintele Indiei Hussain. Incetarea imediată a bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam ar deschide calea spre încheierea războiului, iar criza din Orientul Apropiat nu poate fi soluționată decît prin aplicarea prevederilor rezoluției O.N.U. adoptată în acest sens, arăta președintele Tito cu acest prilej. S-a subliniat, pe de altă parte, contribuția pe care o pot aduce cele două țări în rezolvarea principalelor probleme internaționale. „Împreună cu alte țări iubitoare de pace, India și Iugoslavia — arăta președintele Tito — nu numai că au depus eforturi pentru lichidarea politicii de pe poziții de forță, dar și pentru lichidarea focarelor de război în vederea dezvoltării libere și nestînjenite a diferitelor țări".

Gheorghi Traikov, președintele Prezidiului Adunării Populare a R. P. Bulgaria, a făcut o vizită oficială în Finlanda. În fotografie : oaspetele bulgar este întîmpinat pe aeroportul din Helsinki de președintele Finlandei, Urho Kekkonen (stînga), de premierul Mauno Koivisto (în mijloc) și de ministrul de externe Ahti Karjalainen

Interviu în exclusivitate pentru revista „Lumea"

Alphonse MASSAMBA-DÉBAT

secretarul general
al Mişcării Naţionale
a Revoluţiei,
preşedintele Republicii Congo

Angajare fermă pe calea progresului

Au trecut cinci ani de la memorabilele zile ale lui august 1963, cînd masele populare din Republica Congo au impus sfîrşitul detestabilei guvernări a abatelui Youlou. În tot acest răstimp, momentele principale ale noului proces de dezvoltare independentă a statului congolez s-au aflat deseori în atenţia opiniei publice. Încă vii în memoria patrioţilor congolezi, evenimentele care au deschis drumul spre construirea unei societăţi moderne au constituit şi primul subiect în discuţia cu preşedintele Massamba-Débat, în cadrul întrevederii pe care domnia-sa a avut amabilitatea să mi-o acorde la solicitarea revistei „Lumea".

Evocînd cîteva din semnificaţiile revoluţiei, între conducătorii căreia s-a numărat, şeful statului congolez a ţinut să sublinieze caracterul profund popular şi trăsăturile ei specifice :

„Ceea ce ţinem să se ştie în primul rînd despre revoluţia din 13, 14 şi 15 august 1963 — mi-a declarat secretarul general al Mişcării Naţionale a Revoluţiei — este adeziunea deplină şi integrală a poporului nostru la obiectivele înlăturării regimului neocolonialist care se stabilise în ţară. Transformarea totală a caracterului puterii de stat într-o putere populară nu a fost opera unui grup sau a unor cercuri, ci a întregului popor care, participînd activ la această luptă, şi-a demonstrat maturitatea, capacitatea şi voinţa ca patria noastră să se angajeze ferm în direcţia progresului". *Massamba-Débat evocă desfăşurarea „revoluţiei de trei zile" (care prin fulgerătorul şi victoriosul ei deznodămînt a surprins pe atîţia din comentatorii occidentali la vremea respectivă), organizarea şi forţele sale motrice.* „A fost o revoluţie în întregime paşnică. Atunci cînd masele au invadat literalmente străzile din Brazzaville pentru a cere să se termine cu politica de înfeudare neocolonialistă, practicată de grupul egoist de la cîrma ţării, nici unul dintre noi nu purtam nici un fel de arme, nici măcar un baston. Forţa populară copleşitoare a impus prin însăşi coeziunea ei desăvîrşită înlăturarea vechiului regim, în ciuda prezenţei unor importante forţe armate străine şi a trupelor guvernamentale. Masele şi-au demonstrat puterea şi voinţa, oferind imaginea inedită a mii şi mii de braţe ridicate, neînarmate, dar neclintite, acţionînd într-un spirit de autodisciplină perfectă".

Etapele formării Mişcării Naţionale a Revoluţiei sînt descrise de secretarul ei general urmînd însăşi schema evenimentelor. „În momentul revoluţiei, poporul nostru nu avea o organizaţie politică constituită. Am chemat, deci, masele din toate colţurile republicii să-şi desemneze într-un congres naţional forţa conducătoare. Consacrînd opţiunea fundamentală a poporului nostru pentru socialismul ştiinţific, Congresul constitutiv de acum patru ani a încredinţat Mişcării Naţionale a Revoluţiei îndatorirea de partid naţional — organ suprem al naţiunii. Am păstrat partidului nostru denumirea de «Mişcare», fideli izvoarelor de masă din care s-a născut ; i-am atribuit denumirea de «Naţională» întrucît reprezintă marea adunare a întregului popor congolez a cărui unitate armonioasă o exprimă ; l-am definit «al Revoluţiei» întrucît este investit cu misiunea de a construi o societate socialistă. Reunind în cadrul partidului naţional unic toate categoriile active ale populaţiei, M.N.R. se preocupă, totodată, de organizarea şi mobilizarea politică a femeilor, a tineretului şi copiilor".

Deseori, în timpul convorbirii, Massamba-Débat a accentuat importanţa deosebită a condiţiilor specifice în care au loc revoluţiile în diferite ţări, contribuţia originală cu care fiecare popor îmbogăţeşte mersul înainte al omenirii. Citîndu-l pe Lenin, liderul congolez a remarcat că în condiţiile social-istorice contemporane este mai necesar ca oricînd să fie întru totul respectate particularităţile şi experienţa fiecărui partid revoluţionar mare sau mic — care, indiferent de vechimea sa, este singurul în măsură să aprecieze în cunoştinţă de cauză condiţiile trecerii la socialism în ţara respectivă, necesitatea de a fi respectată voinţa popoarelor care au păşit pe calea unei vieţi noi. „Am constatat cu bucurie — *mi-a spus secretarul general al M.N.R.* — că împărtăşim aceleaşi vederi cu conducătorii partidului şi statului român. Congo ca şi România îşi afirmă deplina independenţă, respinge orice imixtiune externă în treburile sale interne şi recunoaşte scrupulos dreptul sacru al fiecărui popor de a hotărî el însuşi asupra destinului său". *Abordînd şi alte aspecte ale revoluţiei congoleze, înaltul oaspete relevă necesitatea apărării atît a idealurilor revoluţiei cît şi a întăptuirilor ei.* „Deşi revoluţia congoleză nu a fost săvîrşită pe calea insurecţiei armate, violenţa nefiind o condiţie obligatorie pentru transformarea revoluţionară, ci depinzînd de împrejurările concret istorice, noi am avut de făcut faţă unei serii de comploturi tinzînd să stăvilească mersul nostru înainte. Credem că la originea acestor comploturi stau interese străine, contrarii dezvoltării independente a Congoului. În scopul apărării revoluţiei, am organizat deci, pe lîngă armata naţională, şi «La défense civile», cuprinzînd organele de miliţie, formaţii muncitoreşti şi grupuri de activişti de partid".

Deoarece cititorii noştri sînt la curent cu datele situaţiei economice a Republicii

Congo, l-am rugat pe conducătorul statului să precizeze direcția principală de dezvoltare a țării. „Reflectînd la propriile experiențe și la nevoia de a ne adapta secolului nostru, am ales calea construirii unei economii independente bazată pe principiile socialismului științific. Am înscris în program înfăptuirea unei economii naționale independente, conștienți de limitele stadiului de la care porneam, conștienți de imensele resurse și bogății ale solului și subsolului nostru, conștienți că tentația acaparării acestor bogății, sursa atîtor nenorociri în trecut, va continua să genereze și în viitor pericole pentru libertatea noastră. Dar am pornit la construirea acestei economii a noastre, conștienți că poporul congolez va face dovada capacității și energiei sale entuziaste. Încet, prin măsuri chibzuite, dar în mod sigur și neabătut, noi mergem în prezent pe drumul propus. Îmbinăm pentru dezvoltarea noastră economică activitatea sectoarelor de stat, privat și mixt. Construind independența țării, sîntem, în același timp, dornici să dezvoltăm o politică de înțelegere cu toată lumea care manifestă bunăvoință și respect față de drepturile noastre". *Din nou este subliniată identitatea de vederi dintre România și Republica Congo privind importanța colaborării pentru cauza păcii și progresului. Este cunoscută orientarea Republicii Socialiste România în sprijinul prefacerilor înnoitoare care au loc pe continentul african, pentru promovarea legăturilor de colaborare și prietenie cu tinerele state independente, antrenate cu toate eforturile spre afirmarea nestingherită a ființei lor naționale.* „După cum am avut ocazia să declar secretarului general al C.C. al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, la a cărui amabilă invitație ne aflăm în țara dumneavoastră, considerăm vizita noastră în România de o importanță excepțională, punct de plecare al cooperării efective a popoarelor noastre în toate domeniile. Am avut prilejul în cîteva rînduri să insist asupra similitudinii în numeroase momente ale istoriilor noastre, ca și asupra solidarității manifeste în trecutul și prezentul nostru. Hotărîrea noastră fără echivoc este de a dezvolta bunele relații de prietenie, stimă și încredere reciprocă ce s-au creat între cele două țări. Sîntem la fel de decișI de a întări și mai mult relațiile dintre țările și partidele noastre. Iată de ce acordăm o importanță excepțională schimburilor de vederi la nivelul cel mai înalt cu conducerea de partid și de stat a țării dumneavoastră, cu privire la experiența partidelor noastre, la perspectivele colaborării dintre Republica Congo și România, precum și în privința evoluției situației internaționale. Rezultatele convorbirilor noastre vor fi oglindite în comunicatul comun, dar de pe acum pot să vă încredințez că avem sentimentul că ne aflăm între prieteni buni, care sînt alături de noi pe drumul progresului".

Întîlnirea cu președintele Massamba-Débat avea loc în seara zilei în care oaspeții congolezi vizitaseră județele Prahova și Brașov. Aprecierile înaltului oaspete s-au vădit entuziaste față de obectivele văzute, căldura întîlnirilor cu oamenii, frumusețea locurilor românești: „Admirația mea pentru imensele progrese realizate de oamenii muncii din România sub luminoasa conducere a Partidului Comunist Romă".

In contextul african, eforturile guvernului congolez se îndreaptă stăruitor spre cimentarea unității și promovarea personalității acestui continent. Massamba-Débat îmi confirmă această linie în relațiile interafricane. Desigur, esențială pentru viața multilaterală a continentului african este întîi de toate unitatea sa. „La prima vedere, unitatea africană poate părea o utopie, întrucît unitatea presupune o înțelegere, iar înțelegerea presupune o identitate de vederi. Or, privind Africa, vedem că ea este formată dintr-un conglomerat de state independente, avînd regimuri foarte diferite, de la monarhie feudală pînă la state revoluționare. E poate greu de văzut cum state monarhice pot conviețui într-o aceeași organizație — O.U.A. — cu state care au ales calea dezvoltării socialiste. Și, totuși, cu toate aceste deosebiri de structură, mai întotdeauna se stabilește o înțelegere relativă care permite Organizației Unității Africane să existe și să meargă înainte. Și în realizarea acestui echilibru își spun cuvîntul străvechile concepții africane de toleranță și respect mutual față de opțiunile omului și ale popoarelor. Aș vrea să adaug că o caracteristică a Africii este imposibilitatea de a face să prevaleze un punct de vedere prin forță. Pentru Africa contemporană, exemplul este cel care convinge; realitatea concretă generează puterea exemplului iar nu simpla proclamare a teoriilor. Coexistența statelor africane le permite acestora aprecierea reciprocă, acomodarea pozițiilor fără a copia mecanic sau a abandona propriul punct de vedere. Numai astfel, în ciuda seriozității problemelor și gravelor crize care au confruntat Organizația Unității Africane, aproape întotdeauna a intervenit în cele din urmă o unanimitate. Rupturile brutale în relațiile dintre unele state africane sînt, de regulă, urmarea manevrelor exterioare intereselor africane. Consecutiv acestei stări de fapt, cînd dispar aceste manevre, diferendele se atenuează, se ivesc posibilitățile firești de soluționare". *Președintele congolez a subliniat un adevăr, de altfel recunoscut pe plan continental, acela al contribuției active a Republicii Congo la consolidarea unității africane prin respectarea scrupuloasă a principiilor Cartei O.U.A., prin ajutorul efectiv acordat mișcărilor de eliberare națională, prin sprijinirea luptei pentru întărirea independenței politice și economice a statelor africane. Trecînd în revistă diferitele forme de cooperare interafricană fie în cadrul O.U.A., fie prin intermediul comisiei economice O.N.U., fie prin alte organisme regionale, Massamba-Débat a menționat că fiecare țară trebuie să aibă libertatea de a-și alege acele forme de cooperare care corespund cel mai bine intereselor sale naționale. Am reținut, drept o concluzie definitorie a convorbirii avute cu președintele acestui stat african prieten, credința sa că numai independența reală și totală a Africii va permite popoarelor africane să-și afirme întreaga personalitate și demnitate, aducîndu-și, implicit, contribuția la destinderea și înțelegerea internațională.*

Ileana NICOLAESCU

reflector

O FUNCȚIE DE NEINVIDIAT

Preluarea de către Galo Plaza a conducerii O.S.A. a atras din nou atenția asupra acestui organism. Din declarațiile noului secretar general se degajă două intenții: refuzul acestuia de a accepta ca și în viitor O.S.A. să fie un instrument de intervenție — cum a fost în trecut — și dorința ca O.S.A. să corespundă aspirațiilor popoarelor și nu unor interese politice în contradicție cu aceste aspirații.

Normal ar fi fost ca un asemenea discurs să provoace o adevărată senzație în America Latină. Dar nu s-a întîmplat așa, dat fiind scepticismul cu care este privit tot ceea ce se referă la O.S.A. care, de-a lungul istoriei sale, s-a transformat într-un focar de neajunsuri pentru țările Americii Latine. Din presa latino-americană se degajă lipsa de încredere în metodele și justețea acțiunilor O.S.A.

„Oricum, Galo Plaza nu are o funcție de invidiat, scrie publicația «Excelsior» din Ciudad de Mexico; el se află în fruntea unei instituții dezagregate, în special ca urmare a dependenței care a dovedit-o față de Departamentul de Stat al S.U.A. Există în America Latină convingerea că O.S.A. nu poate face nimic care să nu convină Statelor Unite. Dacă Galo Plaza va demonstra contrariul, numai atunci va obține încrederea națiunilor din sudul continentului".

TRIENALUL BRAZILIAN

Guvernul brazilian a aprobat de curînd un plan trienal de dezvoltare economică a țării. Planul are ca principale obiective politice stabilitatea monedei naționale, reducerea prețului de cost al producției, crearea de noi locuri de muncă pentru absorbirea forței de muncă nefolosite, extinderea pieței interne ca bază a dezvoltării industriale, activizarea exportului produselor industriale și înlocuirea unor produse la import. Planul trienal urmărește totodată consolidarea ramurilor industriale producătoare de mijloace de bază, siderurgia, metale neferoase, industria chimică și a minereului de fier precum și reorganizarea ramurilor industriale tradiționale; creșterea productivității agricole și modernizarea sistemului de aprovizionare; dezvoltarea surselor de energie, a transporturilor și comunicațiilor; continuarea politicii în sectorul sănătății și construirii de locuințe.

Planul trienal prevede o creștere a producției cu un ritm de 13,7 la sută în 1968 și de 16 la sută în 1970. Investițiile particulare vor avea un rol tot mai important: de la 6,6 milioane cruzeiros noi în 1966, la 8,9 milioane în 1970. 13 la sută din totalul investițiilor vor fi alocate sectorului construcții. În trienal se prevede o creștere medie a produsului brut intern cu 6 la sută anual.

Cercurile industriale, financiare și comerciale din Brazilia au primit cu optimism indicatorii planului trienal adoptat de guvern, el fiind apreciat ca avînd un „caracter realist și constructiv".

Cine va prelua obiectivele politice ale lui Robert Kennedy?

America pare a fi paralizată de oroare. Asasinarea lui Robert Kennedy este privită de americani ca un act care le neagă toate certitudinile, care zdruncină tot ceea ce presupuneau a fi fundament solid în societatea lor. Constituționalitatea, mecanismele politice tradiționale, regularitatea de ceasornic a sistemului electoral care prevede din patru în patru ani alegeri prezidențiale precedate de un ceremonial precis stabilit, toate aceste permanențe le-au apărut ca un castel de cărți de joc, susceptibil de a fi dărîmat cu un singur gest. Înscriem cîteva prime reacții la vestea atentatului de la Los Angeles care reflectă starea de spirit generală: „Doamne, ce este oare țara noastră ? E groaznic, e de neconceput" (John McCormack, speakerul Camerei Reprezentanților) ; „Mă întreb ce se întîmplă cu această țară. Sînt șocat de rolul predominant pe care-l capătă violența" (Mike Mansfield, liderul democrat al Camerei Reprezentanților) ; „E un dezastru de proporții naționale" (Everett Dirksen, liderul republican al Camerei Reprezentanților) ; „Lumea a înnebunit" (senatorul democrat Henry Jackson) ; „Oroarea constă în faptul că în Statele Unite asasinatul politic a devenit un lucru atît de obișnuit. America trebuie să capete conștiința faptului că în viața noastră publică asasinatul a ajuns ceva obișnuit" (Ralph Yarborough, senator democrat).

Crezînd probabil că pot liniști pe această cale opinia publică și că, totodată, redresează prestigiul Statelor Unite peste hotare, autoritățile americane repetă neobosit : „Nu a fost o conspirație, nu avem dovada că ar fi fost vreo conspirație". Într-un interviu televizat pentru întreaga țară, ministrul justiției, Ramsey Clark, a ținut să sublinieze din nou că nici una dintre cele trei crime politice majore — asasinarea lui John Kennedy, a lui Martin Luther King și a lui Robert Kennedy — nu a fost rezultatul unei conspirații. „Există dovezi copleșitor de limpezi că fiecare dintre aceste trei crime a fost opera unui singur om". De notat că această declarație a fost făcută după arestarea presupusului ucigaș al lui Martin Luther King, James Earl Ray, despre care însuși Clark a admis că nu poate fi decît un asasin plătit : „Este, după cum rezultă din antecedentele sale, o persoană care a dus o viață criminală, care a cîștigat bani comițînd crime".

Evident, bănuiala larg răspîndită în Statele Unite că acest șir de asasinate odioase a fost pus la cale de o misterioasă mafie politică, urmărind anumite scopuri precis definite, e de natură să provoace cea mai mare îngrijorare. „Cine va fi victima următoare ?" se întreabă cei ce o împărtășesc. În sprijinul tezei conspirației pledează existența în Statele Unite a unui mare număr de societăți secrete cu obiective criminale. Unele, ca Mafia sau Ku-Klux-Klanul, își desfășoară nefasta activitate într-un mod aproape deschis. Despre altele — poate mai bogate și mai puternice — nu se știe aproape nimic. Printr-o coincidență, chiar în ziua asasinării lui Robert Kennedy, un polițist, care izbutise să se infiltreze într-un grup terorist, a relatat despre intențiile acestui grup de a ucide pe doi lideri ai populației de culoare — Roy Wilkins și Whitney Young. „După ce îl vom omorî pe Wilkins, s-ar putea să ne decidem să-l doborîm și pe președintele Lyndon Johnson" — ar fi declarat unul dintre complotiștii aflați în prezent sub stare de arest.

Dar încercările ministrului justiției și ale celorlalte oficialități de a respinge din principiu ideea conspirațiilor, a comploturilor ucigașe, reprezintă o armă cu dublu tăiș. Oricît ar fi de înfricoșătoare teza unei sau unor conjurații criminale, alternativa este și mai teribilă. În cazul unui complot există oricînd perspectiva descoperirii și curmării lui. Dar în eventualitatea unui șir de crime întîmplătoare, a transformării asasinatului politic în forma uzuală de răbufnire a unor frustrări sau resentimente personale, nu se mai poate întrevedea de loc capătul șirului. Nu vom reține, nici din această categorie de fapte, decît pe cele petrecute în ziua uciderii lui Robert Kennedy : în statul Alabama, în trei incidente separate, trei albi au împușcat trei negri. Pentru Statele Unite — unde în decursul întregii istorii s-a tras asupra fiecărui al treilea președinte — violența teroristă este o maladie și cronică și endemică. Mulți americani se tem însă că actuala criză ar putea reprezenta lovitura de grație.

Procesul politic uzual a fost oprit în loc într-un mod absurd, aproape gratuit. Robert nu era, ca fratele său, John, președinte al Statelor Unite și, privind lucrurile în mod obiectiv, nici nu prea avea șanse să devină. Victoriile sale în alegerile preliminare au fost succese de prestigiu și totodată probe evidente ale popularității poziției sale în problema războiului din Vietnam. Dar sistemul electoral american și inerția birocratică din partidul democrat concurau la asigurarea desemnării lui Hubert Humphrey (după alegerile preliminare din California, voturile electorilor democrați erau angajate după cum urmează : pentru Humphrey — 561,1/2, pentru Kennedy 393,1/2, pentru McCarthy — 255, pentru Wallace — 2 pentru „fiii favoriți" — 310, neangajate — 99. Pentru desemnarea candidatului democrat sînt necesare 1 312 asemenea voturi).

Șocul a fost cu atît mai puternic cu cît o dată cu al doilea frate Kennedy a fost atins mortal, doborît, unul dintre miturile moderne ale Americii. Acești oameni politici tineri, dîrji, cu înfățișarea unor vedete de cinema, sportivi, cu idei liberale, prezentați ca purtători ai unor idealuri generoase, cărora li se puteau consacra cu atît mai deplin cu cît, în momentul majoratului, primiseră cîte un milion de dolari din fondul familiei pentru a fi scutiți de orice preocupări financiare, întruchipau noul vis american pentru aproape fiecare cetățean al Statelor Unite, bogat sau sărac, alb sau negru, cărturar sau semianalfabet.

O stare de dezorientare, de năuceală, a cuprins America. Oamenii par pentru moment prea dezorientați pentru a mai face planuri, pentru a întocmi programe de acțiune. La ce bun să te străduiești cînd nici măcar apartenența la o familie cu aureola dinastiei Kennedy nu garantează cea mai elementară securitate, siguranța zilei de mîine ?

A vorbi în aceste condiții de perspectivele politice, de viitoarea orientare a campaniei electorale, li se pare nu numai prematur, ci și superflu. Cursul firesc al marșului către Casa Albă a fost dereglat : îndeobște pornesc la drum un număr oarecare de candidați dintre care se detașează la un moment dat cei doi finaliști. Dar înlăturarea celorlalți are loc prin procedee electorale consacrate, nu prin arme de foc. Actuala campanie prezidențială a fost chiar de la început plină de surprize, de lovituri de teatru. În tabăra republicană, retragerea lui Romney și amînarea pînă în ultima clipă a anunțării candidaturii lui Rockefeller, iar în tabăra democrată, faptul că președintele Johnson a renunțat la solicitarea unui nou mandat și că Robert Kennedy a revenit asupra hotărîrii lui inițiale de a nu candida, au determinat dramatice și imprevizibile modificări ale constelației electorale. Explicînd aceste perturbații prin instabilitatea și lipsa de securitate politică a unei Americi sfîșiate între războiul fără perspective din Vietnam și cvasirăzboiul civil de acasă, comentatorii deveniseră foarte rezervați în pronosticurile lor. Acum, zguduiți de tragedia care a încheiat și anihilat seria alegerilor preliminare, nu mai izbutesc să se aplece cu adevărat asupra viitorului. Doar reflexele profesionale îi mai determină să emită timide presupuneri pe care nici ei nu le iau în serios. Cine poate ști ce se va mai întîmpla în Statele Unite pînă în luna noiembrie ?

Cu ochii ațintiți spre atît de încercata familie Kennedy, unii își reamintesc cuvintele președintelui asasinat la Dallas: „Am devenit președinte al Statelor Unite pentru că așa a vrut tatăl meu atunci cînd fratele meu mai mare, Joe, care era destinat acestei cariere politice, a murit în război. Dacă mie mi s-ar întîmpla ceva, ar candida fratele meu Bobby, și dacă Bobby ar muri și el, Teddy ar fi cel care ar prelua ștafeta". Joseph, John, Robert, primii trei născuți, au pierit. Va încerca ultimul frate rămas în viață, Teddy, adică senatorul Edward Kennedy, în vîrstă de 36 de ani, „să ducă mai departe torța atît de tragic smulsă din mîinile celor trei frați mai mari ?" se întreabă acum un ziarist american. Dacă ar face-o, s-ar conforma voinței tatălui său (care, paralizat din 1961, supraviețuiește celor trei fii), ar respecta amintitul testament al lui John Kennedy și totodată pe cel al lui Robert Kennedy care, într-un interviu televizat cu puțin înainte de

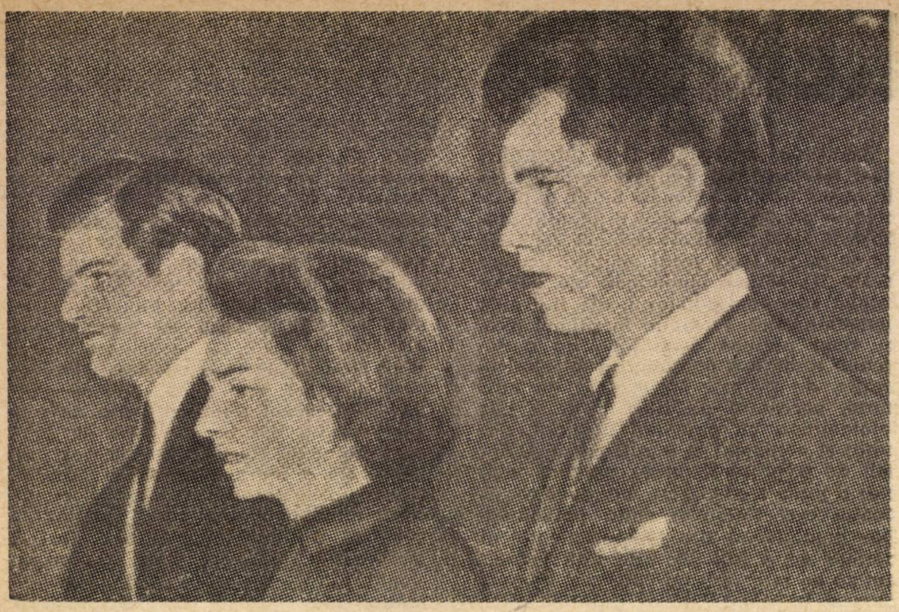

Ethel Kennedy, avînd în dreapta pe senatorul Edward Kennedy, iar în stînga pe Joseph Kennedy, fiul cel mai mare al defunctului. Cine va prelua oare ștafeta ?

moartea sa, a spus : „Dacă mi se va întîmpla ceva, fratele meu Teddy va face un pas înainte și îmi va lua locul".

La funeraliile lui Robert Kennedy a vorbit Edward Kennedy și vocea lui avea un timbru atît de asemănător cu cel al vocii fostului președinte, încît auditoriul a fost răscolit. Va conjura el oare blestemul care pare a apăsa asupra familiei și se va avînta pe urmele fraților săi ? Combativitatea, voința ambițioasă, temeritatea, comune membrilor ei, îl vor determina poate să nu dea înapoi. Conținînd pe aceste trăsături de caracter, un ziar din Oklahoma și doi politicieni democrați au avansat, încă înainte de funeraliile lui Robert, o nouă formulă prezidențială : Hubert Humphrey președinte și Edward Kennedy vicepreședinte. Clarence Long, membru al Camerei Reprezentanților și partizan al candidaturii lui Humphrey, i-a trimis acestuia o telegramă prin care îi sugerează să-l aleagă pe senatorul de Massachussetts ca tovarăș de listă electorală. Pe de altă parte, Armstead Boothe, organizatorul campaniei lui Robert Kennedy în statul Virginia, a declarat : „E posibil ca apariția numelui Kennedy pe listă să aibă asupra țării un efect unificator cum n-ar fi putut avea în alte împrejurări". În sfîrșit, „Chicago Daily News" propune ca Humphrey și McCarthy să se angajeze să-l aleagă drept candidat la vicepreședinție pe Edward Kennedy, în cazul în care vor obține investitura Convenției, întrucît „acest tînăr înțelept ar aduce listei electorale un stil și o vigoare pe care nici Humphrey, nici McCarthy nu le pot furniza personal sau descoperi în altă parte".

Toți cei ce preconizează o asemenea combinație electorală nutresc aceeași speranță, mărturisită sau secretă : că ea ar duce la vindecarea dezbinării din partidul democrat și din țară. Două argumente pledează aparent în favoarea acestui punct de vedere : 1) noua tragedie a conferit numelui Kennedy o forță de atracție aproape mistică și 2) personalitatea lui Edward Kennedy, biografia lui, îl indică drept omul cel mai potrivit pentru a face să dispară vechile animozități dintre prietenii politici ai familiei sale și actuala Administrație. Într-adevăr, Edward, care a devenit senator în 1962, la vîrsta de 30 de ani, a fost reales în 1964 și este și astăzi cel mai tînăr dintre cei 100 de membri ai Senatului, nu s-a angajat niciodată în controverse publice zgomotoase și, spre deosebire de frații săi mai mari, nu și-a prea făcut dușmani. El conduce subcomitete senatoriale pentru problemele oamenilor în vîrstă și ale refugiaților, preocupîndu-se în special de soarta populației silite să se refugieze ca urmare a războiului din Vietnam. Deși energic și activ, el s-a străduit întotdeauna să rămînă în umbră, să nu facă obiectul comentariilor presei.

Dar aceste date nu atestă că ar ajunge ca Hubert Humphrey să-i întindă mîna lui Edward Kennedy pentru ca prăpastia neîncrederii americane să dispară. Ea a fost săpată nu de feude personale, nu de manifestările unor temperamente colerice, ci de profundul, ireductibilul dezacord al unor mase importante față de războiul dus de Statele Unite în Vietnam. Dispariția unuia dintre adversarii politicii vietnameze a Statelor Unite nu schimbă cu nimic datele problemei. De altfel, Edward Kennedy are în această privință o poziție nu mai puțin fermă decît a avut Robert. Într-un interviu acordat la sfîrșitul anului trecut trimisului revistei „Lumea" la Washington, Edward Kennedy spunea că Vietnamul este „cea mai complexă, mai costisitoare și cu siguranță cea mai dureroasă confruntare din istoria națiunii americane. Este un război care amenință pacea lumii, a provocat frămîntări și adversități, inclusiv în rîndul aliaților S.U.A. Într-un discurs ținut în martie, spuneam că sînt necesare convorbiri pentru pace, că a sosit timpul păcii. Orice s-ar putea face pentru crearea unor condiții preliminarii și pentru o atmosferă mai favorabilă ar putea exercita o influență utilă. Orice ar putea netezi un teren plin de obstacole ar fi salutar". Pornind de la incompatibilitatea de fond dintre atitudinile lui Humphrey și Edward Kennedy față de războiul din Vietnam, unii prokennediști avansează ideea intrării directe a lui Teddy în cursa din care Robert a fost înlăturat în mod brutal. Toate astea nu sînt, desigur, decît speculații. Edward Kennedy nu și-a anunțat intențiile. Mankiewicz, fostul secretar al fratelui său, a făcut cunoscut că lichidează cartierul general al campaniei „Kennedy la președinție" și caută slujbe pentru funcționarii care îl deserveau.

Dacă Edward Kennedy va rămîne de o parte, cine dintre actualii candidați prezumtivi va moșteni voturile cîștigate de Robert Kennedy ? Ne aflăm, firește, și aici, în domeniul presupunerilor. „Se vor împărți egal între Humphrey și McCarthy", afirmă unii. „Ba îi vor reveni lui McCarthy", „Ba lui Humphrey". Se pot aduce și se aduc argumente în favoarea fiecăreia dintre aceste ipoteze. Evident, cei ce contează pe o consolidare a poziției lui McCarthy au în vedere faptul că partizanii lui Robert Kennedy vor ține seama că în ceea ce privește politica vietnameză precum și majoritatea problemelor interne, cei doi senatori se aflau de aceeași parte a baricadei. O dezbatere televizată cu participarea celor doi candidați, cu două zile înainte de asasinat, demonstrase că, în fond, între ei aproape că nu existau puncte de divergență. Studenții și intelectualii din „tabăra Kennedy" ar fi poate cei mai tentați să se alăture colegilor lor din preajma lui McCarthy. În ultima etapă a campaniei electorale însă, relațiile dintre Kennedy și McCarthy, și mai ales cele dintre statele lor majore, se răciseră considerabil. Iar refuzul categoric cu care a întîmpinat McCarthy propunerea lui Robert Kennedy de a-și uni forțele după testul din California (urmînd ca învingătorul să fie ajutat în continuarea campaniei de cel care ar fi pierdut) face și mai dificilă o reconciliere a sprijinitorilor ambilor candidați astăzi. E greu de crezut că oameni ca Pierre Salinger, Ted Sorrensen sau Lawrence O'Brien vor trece cu arme și bagaje de partea lui Eugene McCarthy pe care nu l-au simpatizat niciodată. Istoricul Arthur Schlesinger a și făcut cunoscut într-un interviu televizat că nu-și poate transfera loialitatea către McCarthy, dar nu-l va sprijini nici pe Hubert Humphrey, în timp ce Richard Godwin, colaborator apropiat atît a lui John cît și al lui Robert Kennedy, a declarat : „McCarthy este omul către care trebuie să se întoarcă în mod logic sprijinitorii lui Kennedy".

Pentru moment, cert este doar faptul că toți candidații, afară de George Wallace, au întrerupt orice activitate electorală și că McCarthy a afirmat că nu va abandona cursa (curmînd, astfel, speculațiile asupra unei liste Humphrey-McCarthy, preconizate de alți adepți ai „reunificării" partidului democrat prin escamotarea divergențelor).

Nu cumva schimbarea majoră se va produce dincolo, în partidul republican ? Poate că desemnarea lui Nixon va fi mai puțin sigură acum, cînd dispariția lui Robert Kennedy ar fi în măsură să determine polarizarea simpatiilor unor alegători democrați în jurul lui Nelson Rockefeller, personalitate mai asemănătoare cu senatorul defunct decît oricare dintre ceilalți candidați.

E prea devreme pentru ca americanii să se pasioneze din nou pentru acest joc al supozițiilor, al cîntăririi șanselor candidaților care, în vremuri obișnuite, constituie o adevărată distracție națională. America încearcă deocamdată să-și scruteze conștiința, întunecată de coșmarul crimelor. Și în conștiința Americii, numele Kennedy va rămîne ca un avertisment, indiferent dacă Edward sau vreunul dintre copiii celor trei frați va fi sau nu cîndva președinte al Statelor Unite.

Felicia ANTIP

ROBERT KENNEDY

Schițarea post-mortem a biografiei unei personalități politice — mai ales în cazul unei asemenea morți năpraznice — ocolește cu greu primejdia idealizării. Despre Robert Francis Kennedy nu se poate însă vorbi omițînd fie umbrele, fie zonele luminoase ale caracterului său contradictoriu, ale firii sale neastîmpărate. Proiectat în primul plan al vieții politice americane de ambițioasa tradiție a familiei, de destinul ei tragic, de propria sa dorință de afirmare, senatorul de New York a fost întotdeauna un personaj discutat, admirat și contestat în egală măsură. Era atît de angajat în viața publică încît s-ar fi putut crede că nu mai avea răgaz pentru a-și organiza viața personală. Dar dinamismul său temperamental și dorința de a trăi din plin l-au îndemnat să se realizeze pe cele mai diverse planuri. În prima tinerețe, puternic atras de religie, avea intenția să se călugărească. A renunțat însă la această idee, iar la vîrsta de 25 de ani s-a căsătorit pentru a deveni șeful „celei mai frumoase echipe Kennedy", cum a fost denumită numeroasa sa familie, căreia îi consacra cea mai mare parte a timpului.

Pe arena politică a adus energia și spiritul de competiție dezvoltate în continua și multilaterala sa activitate sportivă. Biografii încearcă să descopere încă din primele sale manifestări cunoscute caracteristicile sale de mai tîrziu. Ei amintesc că în copilărie adora iepurii albi, pe care îi creștea cu dragoste, dar că asta nu-l împiedica să fie foarte interesat și de banii obținuți din vînzarea pieilor lor. Sau că, încercînd să cîștige bani de buzunar din vînzarea de ziare, n-a considerat nepotrivit să utilizeze în acest scop RollsRoyce-ul familiei. Primul său succes politic — succesul campaniei pe care a desfășurat-o pentru alegerea lui John ca senator de Massachussetts — a fost urmat de o mare greșeală a carierei sale: participarea la activitatea de tristă amintire a comisiei inchizitoriale conduse de defunctul senator Joseph McCarthy. Tinerețea, lipsa de experiență, influența ideilor reacționare ale tatălui său, Joseph Kennedy, explică poate această alunecare spre dreapta, pe care cercurile liberale din America nu i-au iertat-o niciodată pe deplin.

În schimb, conducînd comisia senatorială anti-raket, și mai tîrziu, ca ministru al justiției în guvernul fratelui său, Robert Kennedy a desfășurat o activitate extrem de utilă și de eficace de combatere a gangsterilor și a rețelei crimei organizate. După ce a izbutit să pună sub acuzare conducerea coruptă

din opiniile senatorului

„Nu trebuie să fim polițiștii lumii intregi"

„Avem responsabilități în lume, dar nu trebuie să ne asumăm sarcina de a fi polițiștii lumii întregi. Nu putem și nu trebuie să ne arogăm misiunea de a reprima dezordinile și răscoalele interne, pretutindeni unde se produc. Nu putem să trimitem trupe americane pentru a-și asuma sarcina de a susține guverne corupte, represive și incapabile de a obține sprijinul popoarelor lor. Statele Unite trebuie să se îngrijească de necesitățile propriului lor popor, nu să cheltuiască miliarde în numele libertății altora". *(Din discursul rostit în fața sindicatului muncitorilor din industria de automobile — Atlantic City — mai 1967.)*

„S.U.A. se află prinse în capcană"

„Statele Unite, prin politica pe care o promovează în ultima vreme, se lasă antrenate într-o dublă criză — una internă și alta externă. Tulburările rasiale au demonstrat o nepăsare totală față de situația populației de culoare din S.U.A. Noi am construit orașe, dar am și distrus întregi cartiere locuite de săraci, lăsîndu-i pe aceștia închiși în ghetouri. Ne irosim talentele, resursele și energia, la 13 mii de mile de țara noastră. În fiecare oră, Statele Unite cheltuiesc în Vietnam 3 milioane dolari, aproximativ o jumătate de milion de oameni luptă în această țară. Probabil că nu știm cum să punem capăt acestui război. S.U.A. se află prinse în capcană în Vietnam. Ne-am aventurat și acum nu ne dăm seama că sîntem angajați pe un drum fără ieșire. În fața noastră stau două Americi, iar prăpastia dintre ele se adîncește din ce în ce mai mult". *(Din discursul la conferința sindicatului muncitorilor din industria petrolieră, chimică și atomică — august, 1967.)*

„Războiul din Vietnam ne-a înstrăinat de prieteni"

„Războiul ne-a înstrăinat de prietenii cei mai apropiați din alianța occidentală. Nici unul dintre ei nu a considerat că trebuie să ne ajute în Vietnam; ei continuă să aibă legături comerciale atît cu Vietnamul de nord cît și cu China; unele organizații religioase din Europa sporesc ajutorul acordat atît Vietnamului de nord cît și Sudului — lucru de neconceput în cel de-al doilea război mondial sau în timpul conflictului din Coreea. Printre națiunile și locuitorii Europei care nu nutresc decît bune intenții față de S.U.A., am sesizat un sentiment profund de îngrijorare, o dezaprobare categorică față de politica noastră; ei cred că America își pierde în mod periculos rațiunea.

Dincolo de Europa, în Orientul Apropiat, America Latină, Africa și în subcontinentul indian, deplasarea atenției, resurselor și energiei noastre ne-a limitat în mod considerabil capacitatea de a influența evoluția evenimentelor și de a proteja interese naționale mai importante". *(Din volumul „În căutarea unei lumi înnoite".)*

„Avem oare autoritatea să ucidem zeci de mii de oameni?"

„Ori de cîte ori am întîmpinat dificultăți s-a cerut escaladarea conflictului... S-a spus că am putea zări lumina la capătul tunelului, că victoria este în fața noastră. În realitate, ea nu a fost în fața noastră nici în anul 1961, nici în anii 1962, 1963, 1964, 1965 și 1966 și ea nu este nici acum. Putem noi oare să hotărîm ce orașe și cătune vietnameze vom distruge? Avem noi autoritatea să ucidem zeci de mii de oameni, afirmînd că facem aceasta pe baza unui angajament?... Aș dori să cunosc obiectivul pentru care ar trebui să fie trimise noi trupe și motivul pentru care trupele aflate acolo nu pot să realizeze acest obiectiv". *(Dintr-un discurs în Senat — martie 1968.)*

„Cea mai presantă problemă"

„Cea mai presantă problemă este încetarea războiului din Vietnam. Ar trebui

a sindicatului camionagiilor, în 1963, a dat o lovitură puternică mafiei convingîndu-l pe Joe Valacchi, un important șef al organizației Cosa Nostra, să treacă la mărturisiri publice. E de la sine înțeles că și-a făcut mulți dușmani în lumea interlopă a Americii. În momentul asasinării fratelui său, John Kennedy, s-a avansat între altele ipoteza că ar fi o răzbunare a crimei organizate împotriva ministrului justiției. Contribuția sa la promovarea legislației drepturilor civile i-a atras totodată animozitatea segregaționiștilor și a tuturor cercurilor ultrareacționare.

Robert Kennedy n-a întreținut niciodată relații cordiale cu Lyndon Johnson. Acesta nu-i putea ierta faptul că îl sfătuise pe fratele său să nu-i acorde funcția de vicepreședinte. La rîndul său, Robert nu s-a împăcat niciodată cu ideea de a-l vedea la Casa Albă în locul lui John pe fostul vicepreședinte. Propriul său rol în guvern fusese mult diminuat în 1964, cînd s-a decis să-l părăsească pentru a încerca să devină senator al statului New York. Noua platformă astfel dobîndită avea să-i dea dreptul la o mai mare libertate de opinie și de acțiune. Treptat, a ajuns să se opună deschis Administrației, în special în problema războiului din Vietnam. Sesizînd pulsul opiniei publice, a devenit campionul celor mai stringente dintre cererile ei : reglementarea pașnică a războiului din Vietnam și rezolvarea eficientă a problemelor drepturilor civile. Abia la 12 martie se hotărăște să întreprindă pasul decisiv : va înfrunta deschis Administrația pe terenul electoral, va încerca să obțină investitura partidului democrat pentru candidatura la președinție. A fost o campanie frenetică, neobosită, o campanie stil Kennedy. Mii de mîini strînse, o continuă prezență în mijlocul maselor, în disprețul celor mai elementare măsuri de securitate. Între altele, faptul că poliția din Los Angeles nu se afla la hotelul Ambasador în momentul asasinatului se datorește interdicției categorice a victimei însă, care nu voia nici o protecție oficială.

Robert Kennedy a căzut victima aceleiași psihoze ucigașe care, cu patru ani și jumătate mai înainte, a răpit viața fratelui său, președintele Statelor Unite.

F. A.

---

să ne îndreptăm eforturile spre rezolvarea problemelor noastre interne: lupta cu inflația și cu sărăcia din orașele noastre. Ajutorul social este insuficient. Singura soluție este asigurarea unui loc de muncă pentru fiecare cetățean american. Avem nevoie nu numai de încăperi pentru clase, ci și de un sistem adecvat de învățămînt în aceste clase. Dacă ar fi cazul să punem note sistemului de învățămînt așa cum punem elevilor, nu cred că acesta ar primi notele cele mai mari, mai ales în unele regiuni din țara noastră". *(Dintr-un interviu acordat revistei „Time" — mai, 1968.)*

„Satisfacerea nevoilor urgente ale poporului"

„Pacea în Vietnam va duce la o îmbunătățire a situației economice, dar trebuie să fim pregătiți să operăm schimbările necesare în politica noastră economică. Marile resurse publice sau particulare pe care le-am dedicat Vietnamului trebuie să fie îndreptate în direcția satisfacerii nevoilor urgente ale poporului nostru în ce privește locurile de muncă, o educație de înaltă calitate, locuințe și hrană corespunzătoare". *(Dintr-o declarație — mai, 1968.)*

„Violența, o pată asupra țării noastre"

„Nici o cauză, a nici unui martir, nu a fost vreodată stinsă de gloanțele asasinului său. Victimele violenței sînt negri sau albi, bogați și săraci, tineri și bătrîni, celebri sau necunoscuți. Mai important este că ei sînt cu toții făpturi omenești pe care alte făpturi omenești le îndrăgesc și le iubesc. Ce a înfăptuit vreodată violența ? Un trăgător izolat nu este decît un laș, nu un erou, iar o mulțime necontrolată și necontrolabilă nu reprezintă decît vocea nebuniei și nu vocea poporului... Această nebunească amenințare de violență în America reprezintă o pată asupra țării noastre și asupra fiecăreia dintre viețile noastre. Țara suferă de fiecare dată cînd viața unui american este suprimată în mod inutil de către un alt american, fie că acest lucru se face în numele legii sau împotriva legii, de către un singur om sau de către un grup, cu sînge rece sau în focul pasiunii, în cursul violenței sau ca răspuns la violență, de fiecare dată cînd distrugem firul vieții pe care un alt om l-a țesut cu greutate și neîndemînare, pentru el însuși și copiii săi". *(Din cuvîntarea rostită după asasinarea lui Martin Luther King — aprilie, 1968.)*

Ultimele cuvinte

„Datorez victoria mea în alegerile preliminare din California prietenilor mei din comunitatea neagră, americanilor de origine mexicană, sindicatelor și muncitorilor agricoli. Cred că din toate alegerile preliminare se desprinde concluzia clară că în ultima analiză putem acționa împreună și că ceea ce s-a întîmplat în ultimii trei ani — dezbinările, violența, nemulțumirea existentă în societate între negri și albi, între săraci și bogați — pot fi vindecate".

reflector

APA — O PROBLEMĂ COMPLEXĂ

Ce cantități de apă există în lume ? Sînt ele suficiente ? Unde se află localizate și sub ce formă se prezintă ? Ce legi naturale guvernează inundațiile, taifunurile, seceta, pluviozitatea etc. ? Ciclul apei este oare perturbat de acțiunea omului (urbanism, irigare, industrializare, poluare) ? Iată cîteva dintre problemele care au figurat pe ordinea de zi a celei de a 4-a sesiuni a Consiliului de coordonare al Deceniului hidrologic internațional, reunită recent la Palatul U.N.E.S.C.O. din Paris.

Lansat în 1965 și patronat de U.N.E.S.C.O., Deceniul hidrologic internațional, la care participă peste 100 de state, are ca scop de a acumula, în decursul a zece ani, „cunoștințele științifice necesare organizării raționale a resurselor mondiale de apă". 10 grupuri de lucru și 22 comitete de experți au fost constituite de Secretariatul Deceniului pentru a asigura aplicarea recomandărilor adoptate de Consiliu. Două publicații — „Principalele cursuri de apă din lume" (care cuprinde date referitoare la caracteristicile a circa 200 de fluvii sau rîuri) și „Bazine reprezentative și bazine experimentale" — sînt în curs de apariție. Ele vor fi completate cu ghiduri, monografii și un glosar.

RANDOLPH CHURCHILL

Ca și celebrul său părinte, Randolph Churchill, care a încetat din viață săptămîna trecută, a fost activ atît în coloanele presei cît și pe scena politică. Cariera sa politică nu se compară cu aceea a lui Sir Wiston Churchill : singurul fiu al ex-premierului nu a reușit să dețină un mandat în parlament decît în perioada 1940—1945, după trei candidaturi lipsite de succes — ca și încercările sale din 1950 și 1951. În schimb activitatea sa jurnalistică nu a cunoscut întreruperi ; Randolph Churchill a scris în diferie perioade, pentru „The Guardian", „Evening Standard", „News of the World", „Spectator". În „The Times" a avut, cu un an și jumătate în urmă, o intervenție violentă împotriva lui William Manchester (autorul cărții „Moartea unui președinte") și în favoarea dnei Kennedy. În ultimii ani s-a consacrat unei ample biografii a tatălui său : editase două volume, dintre care unul apărut (cuprinzînd perioada 1874—1900).

De un oarecare nonconformism în existența cotidiană, Randolph Churchill era totuși, în esență, un produs al ambianței conservatoare, precum și al educației pe care o presupun numele unor instituții ca Eton și Oxford. A murit la 57 de ani.

„COADA" PĂMÎNTULUI

Analiza informațiilor furnizate de satelitul sovietic „Luna-10" a dus la constatarea că Pămîntul are o „coadă" magnetică lungă de aproape o jumătate de milion de kilometri. Această „coadă" este formată din particule încărcate cu electricitate, care exercită o influență permanentă asupra atmosferei din regiunile polare ale planetei noastre. Luna, în rotația sa în jurul Pămîntului, traversează zona acestor particule, fapt care, probabil, determină anumite modificări în relațiile ei magnetice cu globul terestru.

Corespondență din Paris de la Georges Dascal

În ajunul alegerilor

Situația politică pe care Franța a trăit-o în cursul lunii mai a intrat acum într-o fază marcată pe de o parte de revenirea la normal în principalele sectoare ale activității economice, pe de alta de intensificarea pregătirilor și de deschiderea oficială a campaniei electorale. În același timp însă, ultimele două nopți au înregistrat, în special în Cartierul Latin, o reizbucnire a ciocnirilor dintre studenți și forțele polițienești. Violența înfruntărilor îngrijorează cercuri politice de orientări foarte variate.

Organizațiile sindicale consideră că greva dusă în cadrul unității de zece milioane de greviști a constituit un succes apreciabil, ei obținînd în aceste săptămîni mai mult decît în cursul ultimilor zece ani. Sindicatele au scos în evidență rezultatele esențiale ale acestei mișcări, în mod indiscutabil fără precedent în Franța. Ele se definesc pe planul unor majorări generale a salariilor și al majorării salariului minimal garantat, al sporirii concediilor, al lărgirii drepturilor sindicale.

Totuși, în majoritatea întreprinderilor metalurgice, în marina comercială, greva continuă ; de asemenea, în universitate, în învățămîntul secundar, precum și la Oficiul Radioteleviziunii Franceze (O.R.T.F.). În completarea recomandării ei de a se relua lucrul pretutindeni unde revendicările esențiale au fost satisfăcute, C. G. M. a lansat o mare campanie de solidaritate materială și financiară în favoarea oamenilor muncii care, a declarat această centrală sindicală, „sînt nevoiți să continue lupta din cauza intransigenței patronale și guvernamentale". S-au strîns sute de mii de franci și colecta este în curs.

Continuă greva mai cu seamă acele sectoare de unde a pornit mișcarea revendicativă — în primul rînd industria automobilelor. Ca urmare a atitudinii deosebit de rigide adoptate de patronat în aceste sectoare, în principalele uzine interesate tratativele s-au întrerupt în mai multe rînduri. La Renault, la Citroën, acțiunea grevistă a intrat în cea de-a cincea săptămînă. La uzinele Peugeot din localitatea Sochaux ocupate de muncitori, poliția a încercat în cursul nopții de luni spre marți o acțiune de evacuare, care s-a soldat cu moartea unui muncitor, lovit de un glonte, și cu 13 răniți. Confederația Generală a Muncii a adresat premierului Pompidou o scrisoare în care se spune între altele : „Cerem stăruitor ca forțele de poliție să fie retrase imediat din toate locurile de muncă. În plus, dacă guvernul înțelege într-adevăr să pună capăt conflictului, el trebuie nu numai să înceteze de a incita patronatul din metalurgie să reziste unei adevărate negocieri, dar înainte de toate să dea el însuși exemplu, acordînd salariaților (e vorba îndeosebi despre salariații uzinelor Renault) ceea ce a trebuit să acorde personalului celorlalte întreprinderi naționale".

În același timp, organizațiile sindicale își dezvoltă acum activitatea pe următoarea idee : „Oamenii muncii trebuie să mențină unitatea lor de luptă pentru a cîștiga a doua etapă, cea a alegerilor legislative de la 23 iunie, folosind cărțile lor de alegător". Într-adevăr, după părerea tuturor observatorilor, principalul accent al luptei s-a deplasat acum în planul dezbaterii electorale. De altfel, acest lucru a reieșit în mod izbitor în cursul discuției radiotelevizate a generalului de Gaulle cu ziaristul Michel Droit. Toată lumea este de acord cel puțin asupra unei observații a președintelui republicii : „Niciodată, niciodată din punct de vedere național, o consultare n-a avut o asemenea importanță deoarece, de fapt, totul depinde de ea, totul este în cauză". Nu au surprins atacurile îndreptate de el împotriva comuniștilor : și la 30 mai, cînd a anunțat dizolvarea Adunării Naționale și apropiatele alegeri, observatorii au consemnat accente asemănătoare. Ele exprimă preocuparea electorală de a smulge voturi comuniștilor, nu din rîndurile alegătorilor lor constanți, ci din sectoarele fluctuante ale opiniei publice. A suscitat însă comentarii numeroase declarația președintelui de Gaulle că „din punct de vedere al omului, capitalismul nu oferă o soluție satisfăcătoare". El propune, se știe, „o a treia soluție : participarea..." Nu în sensul unei participări a muncitorilor la conducerea și administrarea întreprinderilor (de altfel, o asemenea idee este respinsă categoric de către patronatul francez), ci în acela al dreptului lor de a fi informați asupra activității acestor întreprinderi, de a avea posibilitatea să-și susțină interesele, punctele de vedere și propunerile, precum și de a obține o parte din cîștiguri și din reinvestiții. Sindicatele au respins în unanimitate aceste propuneri, deoarece, arată ele, „clasa muncitoare știe de multă vreme ce trebuie să creadă despre teoriile cu privire la asocierea capital-muncă".

În orice caz, campania electorală a început. Un număr de 2 281 candidați s-au lansat în bătălia pentru cele 487 circumscripții electorale, din care 470 în metropolă. Numai partidul comunist și majoritatea — sub noua ei denumire, U.D.R. (Union pour la Défense de la République — Uniunea pentru Apărarea Republicii) — prezintă candidați în aproape toate circumscripțiile. Înainte de a trece mai departe, să precizăm că U.D.R. nu este tot una cu partidul gaullist „Uniunea Democraților pentru Republica a V-a" ; nou înființata U.D.R. își propune să cuprindă o arie mai largă, acordînd investitura sa nu numai candidaților U.D. pentru Republica a V-a, dar și celor ai Republicanilor Independenți, precum și oricăror candidați centriști, moderați sau independenți, care s-au asociat ori s-ar asocia liniei politice a generalului de Gaulle. Cu toate acestea, în afară de cîteva excepții, Republicanii Independenți („giscardienii") au refuzat pînă acum girul propriuzis al U.D.R. Ei prezintă aproximativ 100 de candidați, dintre care vreo 30 vor fi în competiție la primul tur cu candidații U.D. pentru Republica a V-a. Totuși, președintele grupării, Giscard d'Estaing, s-a declarat în cadrul unei conferințe de presă partizan al unei majorități lărgite, al unei majorități însă în care să existe „spiritul dialogului și al discuției". El a adăugat că intenționează, în viitoarea Adunare Națională, să propună o „nouă formă" a majorității, o formă în care membrii ei să se poată situa fie în „grupul gaullist ortodox", fie în „grupul liberal". S-au raliat de asemenea principalelor teme ale campaniei electorale guvernamentale centriștii, care au 260 de candidați. Federația stîngii este prezentă în 450 de circumscripții ; P.S.U. în aproximativ 100, în loc de cele 360 prevăzute ; recent creata „Mișcare pentru Reformă" a lui Edgard Pisani, fost deputat și fost ministru al majorității, în aproximativ 30. Toți miniștrii și foștii miniștri, cu excepția lui André Malraux, candidează.

Pentru primul tur de scrutin, în care F.G.D.S. și Partidul Comunist prezintă fiecare candidați proprii, cea dintîi și-a axat campania pe ideea unei căi de mijloc, François Mitterrand declarînd că Federația este singura formație politică oferind o a treia posibilitate între gaullism și comunism. Potrivit lui Mitterrand, Federația este singura mare organizație politică în stare să însănătoșească climatul și să-i împace între ei pe francezi.

Dimpotrivă, Partidul Comunist respinge energic formula celei de-a treia căi, indiferent de inițiatorii săi, și propune un guvern de uniune democratică.

La mitingul care a deschis oficial, luni, campania electorală a P.C.F., și la care au participat peste 10 000 de persoane, Waldeck-Rochet, secretarul general al partidului, a spus : „În aceste momente grele, atitudinea partidului nostru a permis să se evite înfruntarea violentă... Conștienți de răspunderile pe care le avem față de clasa muncitoare și de țară, noi am acționat în toate împrejurările cu hotărîre și sînge rece, avînd o singură grijă : de a proceda în așa fel încît lupta să fie încununată de succes... Pentru aceasta, noi am denunțat și combătut demagogia, supralicitarea și provocările..." Pe planul problemelor electorale, Waldeck-Rochet a declarat că „alegerea pe care trebuie s-o facă țara este clară", preconizînd o „democrație nouă, bazată pe unirea tuturor forțelor muncitorești, democratice și progresiste, din care fac parte comuniștii". „Noi spunem, a arătat el, că construcția unei societăți cu adevărat democratice în Franța nu este sarcina unui singur om, nici a unui singur partid, fie el chiar al nostru, ci sarcina întregului popor. Iată pentru ce depunem noi atîtea eforturi pentru realizarea celei mai largi uniri a tuturor forțelor stîngii democratice și progresiste. Noi sîntem pentru un guvern popular și de uniune democratică, bazată pe toate partidele stîngii și pe voința poporului, un guvern în care noi vom avea locul ce ne revine. Francezii, a încheiat Waldeck-Rochet, știu bine că nu poate exista în țara noastră o politică de stînga cu adevărat de progres social, fără sprijinul activ al comuniștilor".

Deschisă oficial la 10 iunie, actuala campanie electorală se caracterizează prin intensitatea pe care i-o imprimă atît originea ei — „evenimentele din mai" — cît și durata neobișnuit de scurtă : două săptămîni, plus normala săptămînă dintre cele două tururi de scrutin. Majoritatea observatorilor se feresc pentru moment să facă pronosticuri precise.

Paris, 11 iunie

O.N.U.: Incheierea dezbaterii din Comitetul Politic

Comitetul Politic — luni (Adunarea Generală urmînd să se pronunțe) a încheiat, prin votul intervenit, în mod oficial dezbaterea asupra punctului 28 de pe ordinea de zi a celei de-a XXII-a sesiuni : „Neproliferarea armelor nucleare : raportul conferinței Comitetului celor 18 state pentru dezarmare". A fost votat un proiect de rezoluție care, pe de o parte, recomandă adoptarea proiectului tratatului de neproliferare a armelor nucleare, iar pe de altă parte conține o serie de modificări îndreptate spre îmbunătățirea textului tratatului, de așa natură încît el să corespundă în cea mai mare parte scopurilor pe care și le propune. Rezultatul votului din Comitetul Politic — 92 state pentru, 4 contra și 22 abțineri — este elocvent, constituind o consacrare a năzuințelor statelor spre înfăptuirea dezarmării generale și totale.

România — după cum se știe — a votat în favoarea rezoluției supuse examinării. Explicînd acest vot, reprezentantul țării noastre, Nicolae Ecobescu, declara că el reflectă dorința nestrămutată a României de a se pune neîntîrziat capăt cursei înarmărilor nucleare, de a se întreprinde noi pași concreți în direcția dezarmării. Votul delegației române în favoarea rezoluției exprimă, de asemenea, speranța că acest important acord va fi urmat, fără întîrziere, de alte măsuri eficiente îndreptate spre lichidarea pericolului nuclear, către realizarea dezarmării generale.

Este bine cunoscută poziția țării noastre în problema neproliferării armelor nucleare. Guvernul român s-a pronunțat în mod constant în favoarea încheierii tratatului de interzicere a proliferării armelor nucleare. În repetate rînduri, România și-a expus, în spirit constructiv, punctul său de vedere atît asupra textului concret al tratatului cît și asupra evoluției negocierilor. Țara noastră a considerat și consideră că, în esența sa, tratatul de nediseminare trebuie conceput, pe de o parte, ca o barieră în calea răspîndirii armelor nucleare, iar pe de altă parte, ca un mijloc de a asigura realizarea unor pași concreți în direcția dezarmării nucleare, de a oferi garanții de securitate statelor ce renunță la fabricarea și achiziționarea armelor atomice și de a permite accesul nestînjenit al tuturor părților la cuceririle științei și tehnologiei nucleare pașnice. Aceste criterii definesc valoarea de instrument internațional — în raport cu pericolul atomic și cu interesele destinderii — a tratatului.

Se știe că în baza unei hotărîri a Adunării Generale, Comitetul celor 18 state a primit misiunea de a discuta și pune la punct proiectul unui tratat de neproliferare a armei nucleare. La 24 august 1967, Uniunea Sovietică și Statele Unite au prezentat sub forma a două proiecte identice un text inițial al proiectului de tratat care a fost supus dezbaterilor. Discuția care a avut loc la Geneva a dus la îmbunătățirea, în etape, a proiectului de tratat prezentat inițial. Propunerile judicioase făcute de multe state, printre care și de România, au vădit preocuparea de a contribui la elaborarea unui tratat de neproliferare eficient și echitabil, conform intereselor comunității internaționale. La 14 martie 1968, Comitetul celor 18 state și-a întrerupt lucrările, prezentîndu-și raportul Adunării Generale.

În Comitetul Politic dezbaterea a durat aproximativ o lună și jumătate. Seriozitatea ei a fost subliniată încă din primul moment în apelul secretarului general al O.N.U., U Thant, care spunea : „Înțeleg faptul că există unele probleme serioase (în legătură cu proiectul de tratat — n.r.), inclusiv acelea privind garanțiile de securitate care trebuie să fie luate în considerare cu cea mai mare atenție". Delegați ai aproximativ 80 de țări și-au expus în Comitetul Politic pozițiile, însuși acest fapt oglindind importanța pe care popoarele lumii o acordă problemelor dezarmării generale și totale.

Ce idei importante au rezultat din această dezbatere ? În primul rînd, finalitatea dezarmării generale. Numeroase state au subliniat că tratatul de neproliferare nu trebuie să reprezinte un scop în sine, ci o verigă, un moment în direcția înfăptuirii scopului principal și anume încetarea cursei înarmărilor nucleare, dezarmarea nucleară și tratatul de dezarmare generală și totală. Pe de altă parte, s-a relevat necesitatea realizării unui echilibru între drepturile și obligațiile tuturor statelor — nucleare sau nenucleare — și s-a subliniat însemnătatea acordării de garanții statelor nenucleare semnatare ale tratatului. De asemenea, dezbaterea din Comitetul Politic a oglindit dezideratul multor state ca tratatul de neproliferare să nu prevadă numai așa-numita neproliferare orizontală — respectiv nerăspîndirea armelor nucleare în rîndul altor state —, ci și neproliferarea verticală — menită să pună capăt cursei înarmării nucleare în rîndul statelor posesoare de asemenea arme. Intervențiile s-au axat și asupra altei probleme importante — crearea unor condiții care să faciliteze statelor nenucleare folosirea nestînjenită a energiei atomice în scopuri pașnice.

Și astfel, ca rezultat al contribuției multor state pentru elaborarea unui tratat de cît mai mare eficiență, la O.N.U. a fost prezentată o nouă variantă a tratatului de neproliferare, marcînd un anumit grad de ameliorare în raport cu cele precedente.

În legătură cu principala problemă — raportul neproliferare-dezarmare — noul text are înscrise clauze care zăgăzuiesc înarmarea atomică a altor state. În același timp, ca urmare a eforturilor depuse de numeroase țări, printre care și România, în tratat au fost incluse prevederi care se referă la obligația părților — și în primul rînd a puterilor nucleare — de a purta cu bună credință negocieri asupra unor măsuri eficace de dezarmare nucleară. „Înțelegem din acest ansamblu de stipulațiuni — sublinia delegatul român, referindu-se la dispozițiile acordului și ale rezoluției adoptate — că tratatul nu va fi în nici un caz un scop în sine, ci doar o verigă dintr-un lanț de viitoare măsuri de dezarmare, menite să ducă la eliminarea pericolului nuclear". Reprezentantul român a relevat că, în conformitate cu termenii rezoluției adoptate, Comitetul celor 18 state va trebui să se angajeze cu toată hotărîrea și răspunderea în sesiunile sale viitoare în tratative minuțioase privind înfăptuirea unor pași pe linia dezarmării, a reducerii încordării internaționale și a întăririi colaborării dintre state.

Firește, se poate vorbi de o ierarhie a măsurilor din cadrul dezarmării iar în acest sens de primă urgență sînt : interzicerea folosirii armelor nucleare, interzicerea experiențelor nucleare cu arma atomică, încetarea producției de armament nuclear, reducerea și, în ultimă instanță, eliminarea din arsenalele statelor a stocurilor de arme nucleare și a mijloacelor de transportare a acestora la țintă.

O problemă care preocupă în cel mai înalt grad țările neposesoare de arme atomice este cea a garanțiilor de securitate pentru statele care, prin tratatul de neproliferare, se angajează să nu producă și să nu dobîndească asemenea arme. Alături de multe alte state, România a acordat și acordă o mare importanță rezolvării favorabile a acestei probleme. După cum se știe, în noul proiect al tratatului s-a inserat o clauză de o deosebită semnificație, ce reafirmă obligația fundamentală a statelor, consfințită în Carta O.N.U., de a se abține în relațiile lor internaționale de la amenințarea cu forța sau folosirea ei împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat sau în orice alt mod incompatibil cu țelurile O.N.U. „Înțelegem obligația aceasta — sublinia delegatul român — ca vizînd neutilizarea și neamenințarea cu folosirea oricărui gen de forță, inclusiv forța armelor nucleare".

Strîns legată de problema garanțiilor este și o altă prevedere a rezoluției adoptate, potrivit căreia atît puterile nucleare cît și cele nenucleare au răspunderea de a acționa în conformitate cu principiile de bază ale Cartei O.N.U., cu alte cuvinte de a respecta egalitatea suverană a tuturor statelor, de a reglementa diferendele internaționale prin mijloace pașnice, de a se abține de la folosirea sau amenințarea cu folosirea forței în relațiile internaționale. După cum releva în cuvîntul său delegatul român, „s-a realizat astfel un prim pas în întîmpinarea deziderateler legitime ale statelor nenucleare, pe care îl interpretăm ca o recunoaștere a necesității de a depune noi stăruințe în direcția soluționării complete a problemei garanțiilor de securitate".

Ca și numeroase alte state, România a subliniat în permanență importanța asigurării prin tratat a dreptului inalienabil al tuturor părților de a dezvolta nestingherit cercetarea, producția și folosirea pașnică a energiei atomice. „Dispozițiile în materie din tratat și din rezoluție — declara în această ordine de idei delegatul român — întărite prin declarațiile autorizate ale reprezentanților puterilor nucleare, se înscriu pe linia preocupărilor justificate ale țărilor nedeținătoare de arme atomice de a putea beneficia din plin de potențele civile ale energiei nucleare". Așa cum au relevat numeroși participanți la dezbaterile din Comitetul Politic, un rol deosebit de important în această problemă revine viitoarei conferințe a statelor nenucleare. Este vorba tocmai de găsirea formelor celor mai adecvate de aplicare practică a prevederilor tratatului în legătură cu accesul la cuceririle pașnice ale energiei atomice.

În încheierea cuvîntării sale, Nicolae Ecobescu a spus : „În acest spirit, în virtutea unei astfel de înțelegeri a principalelor prevederi ale tratatului, din împuternicirea guvernului Republicii Socialiste România, delegația română a votat în favoarea rezoluției".

Opinia publică mondială își exprimă speranța în începerea, la o dată cît mai apropiată, a unor negocieri de dezarmare, tratatul de neproliferare reprezentînd prefigurarea obiectivului cardinal — dezarmarea nucleară. Realizarea acestui obiectiv impune lichidarea pericolului nuclear, acțiuni eficiente, ferme și mai ales rapide, care să vizeze fondul întregii probleme a dezarmării.

Sergiu VERONA

Bujor Almăşan
ministrul minelor

Convorbiri la NAIROBI, LUSAKA ŞI DAR-ES-SALAAM

O delegaţie economică guvernamentală, condusă de prof. Bujor Almăşan, ministrul minelor, a întreprins recent o călătorie în trei ţări africane : Republica Kenya, Republica Zambia şi Republica Unită Tanzania. În timpul celor peste trei săptămîni cît a durat vizita, membrii delegaţiei au avut o serie de întrevederi şi au purtat discuţii privind modalităţile de stabilire a colaborării economice şi cooperării tehnico-ştiinţifice dintre România şi ţările respective, de găsire a noi posibilităţi legate de dezvoltarea şi diversificarea schimburilor reciproce de mărfuri. După înapoierea delegaţiei, tovarăşul Bujor Almăşan, la solicitarea revistei „Lumea", a avut amabilitatea să răspundă la întrebările puse de colaboratorul nostru T. NIŢESCU.

— Vă rugăm să ne vorbiţi despre scopul vizitelor în cele trei state africane şi să împărtăşiţi cititorilor impresii asupra contactelor şi convorbirilor avute cu personalităţile din aceste ţări.

— În cadrul politicii generale pe care statul român o promovează cu consecvenţă şi dinamism, se înscrie şi stabilirea de relaţii politice, economice, culturale şi de altă natură, bazate pe bună înţelegere şi prietenie reciprocă, cu toate statele, indiferent de orînduirea lor social-politică. Pe această linie se înscriu stabilirea şi dezvoltarea relaţiilor şi cu ţările continentului african, ţări care, în majoritatea lor, şi-au cucerit de curînd independenţa. După cum vă este cunoscut, România acordă o atenţie cu totul specială luptei popoarelor din aceste ţări pentru cucerirea deplină a independenţei politice şi economice, întărirea statelor lor, acordîndu-le, totodată, dezinteresat sprijin politic, economic şi în alte domenii. Din rîndurile acestor ţări fac parte şi cele pe care le-am vizitat — Kenya, Zambia şi Tanzania, ţări care şi-au cucerit nu de mult independenţa, în care s-au instaurat guverne naţionale, cu vederi progresiste, ţări care luptă hotărît pentru obţinerea independenţei şi din punct de vedere economic. În acest context se încadrează şi vizita de bunăvoinţă şi informare a delegaţiei noastre, care a avut ca scop de a face încă o dată cunoscute principiile ce călăuzesc în permanenţă politica generală a statului român, poziţia sa în diferite probleme care preocupă în prezent viaţa politică internaţională. În legătură cu aceasta, sîntem foarte satisfăcuţi să subliniem că, în general, asemenea aspecte erau cunoscute şi apreciate de conducătorii din aceste ţări. De aceea noi am căutat să găsim, de comun acord, căi şi mijloace care să faciliteze o mai bună cunoaştere a nevoilor şi posibilităţilor economice reciproce, o înţelegere şi o apropiere între ţările noastre. Cu alte cuvinte, noi am căutat, în contactele pe care le-am avut, să stabilim, conform cerinţelor şi intereselor fiecărei ţări, componentele de colaborare, a căror realizare ar fi posibilă într-un timp cît mai scurt şi mai ales reciproc avantajoasă. În acest scop, delegaţia noastră, alcătuită din economişti şi specialişti în industrie, a adus la cunoştinţa partenerilor noştri de tratative aspectele cele mai concludente ale dezvoltării economiei naţionale româneşti, potenţialul ei actual şi, bineînţeles, posibilităţile de care dispune în prezent economia României de a furniza pe piaţa externă o gamă tot mai bogată şi mai variată de mărfuri, îndeosebi cele cu un grad ridicat de prelucrare. De asemenea, noi am arătat şi ramurile în care ţara noastră a dobîndit o experienţă valoroasă, cu ajutorul căreia să colaboreze şi să coopereze cu alte ţări : industria constructoare de maşini, industria chimică şi cea petrolieră, minieră, forestieră, industria construcţiilor etc.

Referindu-mă la aceste contacte — care în treacăt fie spus, au fost numeroase, de la conducători de întreprinderi şi guvernatori, pînă la miniştri şi şefi de state — trebuie să remarc atmosfera de înţelegere deplină în care au avut loc, interesul deosebit manifestat de interlocutorii noştri africani faţă de iniţiativa şi intenţiile noastre. Multe dintre aspectele stadiului actual de dezvoltare a ramurilor noastre industriale, disponibilităţile crescînde de care dispunem pentru export etc. nu erau cunoscute, în totalitate, de oficialităţile cu care am avut contacte şi aflîndu-le, acestea au rămas plăcut impresionate. De pildă, în Kenya, prima ţintă a călătoriei noastre, deşi am descins într-o perioadă de intensă activitate politică (în acel timp se desfăşurau la Dar-es-Salaam lucrările Conferinţei conducătorilor statelor africane, ceea ce n-a permis preşedintelui republicii, Jomo Kenyatta, să ne primească iar unii membri ai guvernului erau şi ei tot acolo), am avut totuşi un schimb de opinii foarte util şi interesant cu ministrul de externe, Agwings-Kodhek, şi cu Tom Mboya, ministrul planificării economice şi dezvoltării. Ambii şi-au exprimat dorinţa de a dezvolta şi diversifica relaţiile cu România, ministrul de externe fiind de acord să se stabilească relaţii diplomatice între cele două ţări, operaţie care urmează să se elucideze ulterior. De asemenea, ministrul Tom Mboya, unul din conducătorii proeminenţi ai guvernului kenyan, care a fost semnatarul unui protocol-cadru menit să desemneze domeniile de colaborare şi cooperare între industriile celor două ţări, manifestîndu-şi satisfacţia de a fi semnat acest document, şi-a exprimat convingerea că transpunerea în practică a prevederilor incluse în el

Lusaka. Semnarea unor documente româno—zambiene de către Bujor Almășan, conducătorul delegației guvernamentale economice române, și Reuben Kamanga, ministrul afacerilor externe al Zambiei

←

va aduce avantaje importante ambelor țări.

A doua gazdă a itinerarului nostru a fost Zambia, una din țările cele mai bogate de pe acest continent. Producția ei de cupru, bunăoară, a depășit în 1967 pe cea a statului Chile, cele peste 730 000 tone de cupru-metal situîndu-o pe primele locuri în lume, după S.U.A. și U.R.S.S. Șederea noastră aici s-a bucurat de un interes și o ospitalitate dintre cele mai atente. Am fost primiți, în două rînduri, de șeful statului, dr. Kenneth Kaunda, am avut mai multe întîlniri cu Reuben Kamanga, ministrul afacerilor externe, precum și cu aproape toți membrii guvernului zambian : ministrul minelor și terenurilor, cel al lucrărilor publice, al industriei, al resurselor naturale etc. În cadrul întrevederilor pe care le-am avut cu șeful statului, desfășurate cu deosebită cordialitate, președintele Kaunda reliefa cu multă sinceritate faptul că România poate constitui un exemplu pentru țările africane care s-au eliberat mai recent, datorită promovării politicii sale externe de bună înțelegere și de apropiere, atît cu statele vecine, cît și cu cele îndepărtate, indiferent de orînduirea lor politico-socială, cu respectarea neabătută a principiilor independenței naționale și a integrității teritoriale, a neamestecului în treburile interne, a egalității și avantajului reciproc. La rîndul său, ministrul de externe, cu care am discutat procedura de stabilire a relațiilor diplomatice, semnînd în acest scop și documentele respective, a manifestat multă înțelegere a realităților africane și a politicii pe care aceste țări trebuie s-o ducă, mai ales ținînd cont de faptul că sînt înconjurate de țări care mai depind încă de imperialism, și cu care nu sînt în relații bune — Angola, Africa de Sud, Rhodesia, Mozambic.

În Tanzania, țară care s-a eliberat mai de mult de sub colonialism și unde procesul de formare a statului este mai avansat, am avut discuții interesante cu al doilea vicepreședinte al republicii, Rashidi Kawawa. Cu acest prilej au reieșit de asemenea cu pregnanță stima și simpatia față de România, admirația față de ceea ce a realizat poporul nostru, precum și dorința de a dezvolta și adînci relațiile existente între cele două țări. Întîlniri și discuții aprofundate am avut în această țară cu ministrul finanțelor, Amir Jamal — unul din economiștii de seamă ai continentului african, care joacă un rol de frunte în politica economică a țărilor din Africa de est. Multitudinea problemelor abordate cu această ocazie ne-a dat posibilitatea să desprindem la partenerul nostru același realism în interpretarea fenomenelor concrete, un spirit practic în finalizarea discuțiilor, fapt pentru care am și semnat pînă la urmă o serie de documente.

În concluzie la această întrebare, am dori să subliniem încă o dată că întrevederile și discuțiile pe care le-am avut cu oficialitățile din cele trei țări africane s-au desfășurat într-un spirit de deplină înțelegere reciprocă ; cele trei părți au manifestat o stimă și prietenie sincere față de România și ca atare s-au arătat dornice să colaboreze cu noi în mai multe domenii de activitate.

— După cum s-a mai scris și în presa noastră, multe dintre discuțiile purtate au fost finalizate prin semnarea unor acorduri și protocoale. Care sînt acestea și cum apreciați semnificația lor în contextul relațiilor ulterioare, economice și de altă natură, dintre România și țările respective ?

— Privită și din acest punct de vedere, noi considerăm că vizita întreprinsă în aceste țări africane poate fi calificată ca utilă. Cu fiecare dintre țările unde am fost oaspeți s-au încheiat și s-au stabilit protocoale și înțelegeri. În Kenya, de pildă, s-a discutat problema stabilirii de relații diplomatice, urmînd ca mijloacele procedurale să fie definitivate ulterior. Din punct de vedere economic, după cum se știe, țara noastră are relații cu această țară, existînd aici și o agenție comercială românească. Ca un rezultat favorabil al activității membrilor delegației noastre a fost stabilirea unei game mai largi de mărfuri care să facă obiectul schimburilor comerciale reciproce și care interesează deopotrivă economiile celor două țări. Astfel, Kenya s-a arătat interesată să cumpere din România o mai mare varietate de produse ca : tractoare, mașini și utilaje agricole, produse ale industriei ușoare și alimentare, care sînt tot mai solicitate și apreciate pe piața Kenyei ; România, la rîndul ei, este dornică să achiziționeze o serie de mărfuri specifice economiei acestei țări, printre care cafea, insecticide pentru agricultură, diverse materii prime. Tot în Kenya am semnat și un protocol-cadru de colaborare și cooperare economică, în care am fixat și unele domenii în care partenera noastră este interesată și pe care noi le considerăm realizabile, și anume : în economia forestieră, incluzînd cele două sectoare principale — exploatarea și industrializarea ; în industria minieră ; în domeniul alimentării cu apă, Kenya fiind o țară care are nevoie de irigații, precum și în alte sectoare.

În Zambia, cu care n-am avut pînă acum relații diplomatice, primul rezultat concret a fost acela că am semnat, împreună cu ministrul de externe al acestei țări, documentele adecvate stabilirii legăturilor de această natură, documente care au fost anunțate și în presa noastră. Problemele de ordin economic discutate cu partenerii din această țară, ca și interesele și dorințele celor două părți, au fost cuprinse într-un Comunicat comun purtînd semnătura șefului delegației guvernamentale române și al ministrului de externe al Zambiei, publicat în presa din capitala acestei țări. Documentul include și domeniile posibile de cooperare între cele două țări : industria minieră (Zambia are bogate zăcăminte, mai ales de cupru, unele dintre ele nevalorificate încă) ; organizarea industriei construcțiilor (această țară simțind nevoia construcției de locuințe pentru muncitorii din centrele de exploatare minieră). Un alt domeniu în care partenerii zambieni s-au arătat dornici să coopereze cu noi a fost acela al industriei energetice, Zambia depinzînd deocamdată de sistemul energetic din Rhodesia de sud, care se bazează pe marea hidrocentrală de la Kariba. Datorită dezvoltării industriei, Zambia dorește să-și creeze un sistem energetic propriu, care să satisfacă în întregime cerințele interne. Ajutorul pe care România ar urma să-l acorde în această privință Zambiei constă în întocmirea unui studiu asupra sistemului energetic național pe care intenționează să și-l construiască, iar după aceea să contribuie la ridicarea unor obiective ca termocentrale pe bază de cărbune și hidrocentrale — Zambia posedînd multe căderi de apă pretabile unor astfel de construcții.

În privința Tanzaniei, relații diplomatice, după cum se știe, au și fost stabilite, urmînd să fie acreditați în scurt timp ambasadorii. Tot cu această țară au fost stabilite și unele legături comerciale, însă de proporții reduse. În vederea intensificării acestor schimburi, precum și a colaborării economice reciproce, noi am convenit și, ca atare, am și semnat un Acord comercial care să reglementeze nivelul schimburilor de mărfuri, precum și un Acord de cooperare tehnico-științifică, de natură să creeze cadrul pentru asistența tehnică ce urmează s-o acorde România în diferite domenii de activitate ce vor fi ulterior stabilite, de comun acord, cu experții români rămași în Tanzania. Trebuie să arătăm că și conducătorii Tanzaniei și-au manifestat dorința de a coopera cu România, deoarece s-au convins o dată în plus de posibilitățile și avantajele acestei acțiuni.

Sintetizînd răspunsul la această întrebare, subliniem că vizita noastră a fost marcată de succese, care, sîntem convinși, își vor arăta roadele în viitorul cel mai apropiat. Ea a reușit să creeze un prim cadru de colaborare și cooperare economică între România și țările amintite, care se întrezărește ca deosebit de favorabil. Perspectivele de colaborare și cooperare, după părerea noastră, sînt deschise, ele avînd de pe acum constituită o bază. Cînd afirmăm acest lucru, ne sprijinim pe faptul că vizita noastră a fost doar un început, urmînd ca numeroși experți și specialiști români să se deplaseze în țările respective, la cererea guvernelor lor, și să examineze unele probleme la fața locului, pentru a face ulterior propunerile corespunzătoare. Pe de altă parte, urmează să ne viziteze țara delegații guvernamentale din Zambia și Tanzania, spre a cunoaște concret posibilitățile de care dispune România în diferite domenii de colaborare și cooperare economică.

În încheiere, am dori să evidențiem și un alt aspect pe care-l considerăm semnificativ : vizita delegației guvernamentale române a fost calificată, după cum au afirmat de altfel și unii conducători ai țărilor respective, ca un eveniment așteptat și dorit, menit să deschidă porți largi unei viitoare și trainice colaborări și cooperări economice între România și țările africane. După cum declara președintele Zambiei, dr. Kaunda, vizita delegației române a fost considerată ca o manifestare a politicii de prietenie pe care o duce România față de țările africane.

Mircea Malița
adjunct al ministrului afacerilor externe

SINTEZE

Rolul țărilor mici și mijlocii în viața internațională

Participarea cu drepturi egale a tuturor statelor la viața internațională, exercitarea de către ele a responsabilității ce le incumbă față de marile probleme ale păcii, securității și cooperării internaționale, acțiunea lor ca factori activi ai determinării evenimentelor politice constituie una din temele de cea mai mare actualitate.

Principiul egalității în drepturi este bine definit. El este fructul unei evoluții îndelungate a concepțiilor politice și instituțiilor juridice internaționale. Recunoașterea lui graduală este paralelă cu dezvoltarea societății civilizate umane. El s-a impus odată cu formarea, la capătul unui îndelungat proces de evoluție istorică, a statelor, ca entități independente și suverane indiferent de mărimea, puterea sau gradul lor de dezvoltare. În perioada anterioară instaurării normelor de drept democratic în viața internațională, diferențele de potențial material și uman dintre state au dictat raporturile dintre ele. Relațiile între state s-au desfășurat în detrimentul statelor mici și mijlocii, cărora li s-a negat, ca principiu, participarea egală la viața internațională, iar în numeroase cazuri li s-a impus gravitarea în orbita intereselor celor mari.

Istoria Europei, în special perioada din urma războaielor napoleoniene, ilustrează în modul cel mai semnificativ faptul că marile reglementări din viața politică europeană și internațională au fost efectuate de un număr restrîns de state mari, cunoscute — pe parcursul întregului secol al XIX-lea — sub numele de „Concertul European al Marilor Puteri", „Sistemul european" sau „Pentarhia europeană", în condițiile excluderii statelor mici, așa-numitele „puteri de mina a doua", de la dezbaterile și hotărîrile în problemele politice europene și mondiale. Termenul de „mari puteri" — apărut ca noțiune politico-militară în timpul Congresului de la Viena — a fost consemnat oficial în textul Tratatului de pace de la Paris (1856), care a reglementat problemele legate de încheierea războiului Crimeei.

După cel de-al doilea război mondial, în același timp cu recunoașterea răspunderii deosebit de importante pe care marile puteri o au în menținerea păcii, doctrina statuează și viața confirmă o participare din ce în ce mai activă a tuturor țărilor la treburile internaționale. Fenomenul impetuos al apariției de noi state a dat o nouă vigoare principiului egalității în drepturi.

În zilele noastre, acest principiu este considerat, pe drept cuvînt, în contextul principiilor independenței, suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, drept o piatră unghiulară a sistemului de relații internaționale. El este consemnat de Carta O.N.U., în multe tratate și documente bilaterale și multilaterale, în teoria și doctrina relațiilor internaționale.

În retrospectiva istorică, acesta a fost, însă, unul dintre principiile cele mai des încălcate în relațiile interstatale. Aplicarea lui întîmpină și astăzi rezistențe din partea puterilor imperialiste, care încearcă să mențină în raporturile internaționale principiul perimat al primatului forței, să-și asigure influența și hegemonia asupra statelor mai mici.

Poporul român, în cursul istoriei sale, a cunoscut adeseori consecințele negative ale încălcării intereselor țărilor mici de către marile puteri. Un episod frecvent citat în literatura istorică este semnificativ pentru poziția fermă pe care țara noastră a luat-o față de practica discriminărilor în viața internațională. Este vorba de Conferința de la Londra din 1883, consacrată problemelor regimului Dunării, care ocupă un loc special în reuniunile internaționale de la sfîrșitul secolului trecut. Neinvitată la Conferință, în temeiul concepției marilor state europene despre „dreptul" lor de a reglementa în exclusivitate problemele continentului, România își apără astfel, printr-o telegramă adresată participanților, dreptul de a fi reprezentată la această reuniune, care urma să ia în discuție o chestiune legată direct de interesele sale naționale: „Participarea României la lucrările conferinței, în condițiile celei mai depline egalități cu alte puteri este indicată prin cursul firesc al lucrurilor. Fiind admiși în sînul Comisiei Europene (a Dunării —n. n.) noi nu putem fi excluși de la o Conferință convocată special pentru existența și organizarea acestei instituții. Trebuie avut în vedere că dreptul de participare al României la Conferință este fondat, desigur, pe prevederile vechi și permanente ale dreptului internațional".

Protocolul ședinței, în care a fost citit punctul de vedere al guvernului român, rezumă poziția reprezentantului Germaniei la Conferință — mărturie edificatoare a concepției unor relații interstatale discriminatorii și inechitabile, în termenii următori: „Contele Münster consideră că trebuie să se opună admiterii României pe picior de egalitate cu marile puteri... Dacă s-ar menține principiul unanimității în cadrul Conferinței, acordîndu-se un vot României, s-ar crea o poziție care nu ar fi de loc dezirabilă, aceea ca ea să poată impune liber veto-ul ei. România nu poate deci fi admisă decît în calitate de invitată și nu participantă cu drepturi depline" (Karol Wolfke, Great and Small Powers in International Law from 1814 to 1920, Wroclaw, 1961, p.71). Neacceptînd un tratament inegal, guvernul român a refuzat să participe cu titlul consultativ la Conferință, arătînd că se va opune tuturor deciziilor care vor fi adoptate fără participarea reprezentanților săi.

Istoria relațiilor internaționale, ca și istoria în general, are un caracter procesual, în accepția dialectică a cuvîntului, care implică un mers ascendent, revoluționar. În cadrul procesului ireversibil de constituire și afirmare a națiunilor, intrat într-o fază dinamică îndeosebi în perioada postbelică, harta politică a lumii a cunoscut prefaceri esențiale, prin apariția unui număr impresionant de noi state, în urma destrămării imperiilor coloniale. Saltul de la un număr extrem de redus de parteneri în viața internațională, la actualul tablou al acesteia, care cuprinde peste o sută de protagoniști, a dus la schimbări radicale, calitative, în relațiile internaționale.

Formarea sistemului mondial al socialismului, creșterea rolului și influenței clasei muncitoare, a partidelor comuniste și muncitorești, avîntul mișcării de eliberare națională, lupta tinerelor state pentru consolidarea independenței lor politice și economice, afirmarea națiunii ca forță motrice importantă a dezvoltării social-politice în lume, creșterea conștiinței politice, sociale și naționale sînt tot atîția factori care au contribuit la sporirea ponderii cantitative și calitative în relațiile internaționale a puterilor mici și mijlocii.

Această împrejurare a dus la necesitatea obiectivă de a se opera modificări în conceptul de „rol al statelor în viața internațională" prin așezarea relației „state mari — state mici și mijlocii" pe temeiul solid al principiului egalității în drepturi a statelor. Expunînd această idee fundamentală în fața sesiunii Marii Adunări Naționale din iulie 1967, consacrată problemelor politicii externe a României, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: *„Una din trăsăturile epocii pe care o trăim este participarea tot mai intensă la rezolvarea problemelor vieții internaționale a țărilor mici și mijlocii. Concepția după care soarta omenirii stă exclusiv în mîinile marilor puteri nu mai corespunde noilor condiții ale dezvoltării sociale... Acționînd cu energie și combativitate pentru apărarea intereselor și drepturilor lor legitime, țările mijlocii și mici pot juca un rol remarcabil în viața internațională, pot influența în măsură considerabilă evoluția evenimentelor, contribuind la salvgardarea păcii și securității în lume".*

Datorită potențialului și influenței lor, marile puteri poartă, desigur, o mare răspundere pentru menținerea păcii, ele pot aduce o contribuție

esențială la preîntîmpinarea unui nou război, la dezvoltarea colaborării internaționale. În același timp, nesocotirea sau subaprecierea aportului pe care țările mici și mijlocii îl pot aduce în viața internațională sînt de natură, însă, să dăuneze cauzei păcii și colaborării între popoare.

Din descifrarea științifică a realităților complexe ale vieții internaționale în etapa actuală, partidul și guvernul țării noastre au relevat teza politică de valoare practică și principială că în epoca actuală, fiecare stat, fiecare națiune, mare sau mică, poartă răspunderea pentru soarta păcii, are îndatorirea de a-și aduce contribuția la preîntîmpinarea unui nou război, la destinderea internațională și dezvoltarea cooperării între popoare.

În noile condiții ale dezvoltării sociale, pentru prima dată în istorie rolul unui stat în viața internațională nu mai poate fi privit strict în funcție de dimensiunile teritoriului sau ale populației sale, de gradul de dezvoltare a economiei și a forței militare. În legătură cu aceasta, tovarășul Ion Gheorghe Maurer sublinia într-un discurs rostit cu ocazia vizitei primului ministru al Turciei în România : „Viața însăși arată că nimic, în afară de propria sa voință, nu poate să limiteze aptitudinea unei țări de a contribui la asigurarea unui climat internațional care să permită tuturor popoarelor să-și dezvolte forțele creatoare pe calea progresului material și spiritual... Relații echitabile între state — mari și mici — se pot desfășura numai în cadrul definit de principiile suveranității, egalității în drepturi, avantajului reciproc și neamestecului în treburile interne" (*Scînteia*, 15 septembrie 1967).

Multe din statele mici și mijlocii aduc în viața internațională un suflu tonic, prin acțiunile lor hotărîte în susținerea dreptului la o existență egală și suverană, împotriva imixtiunilor de orice fel în treburile lor interne, pentru promovarea unei colaborări între națiuni pe baze egale și echitabile.

Creșterea ponderii principiilor democratice, de drept internațional, în ansamblul relațiilor care se stabilesc pe plan mondial își are sursa în energia și perseverența cu care țările mici și mijlocii au militat în favoarea aplicării lor riguroase, împotriva încercărilor unor state de a limita sfera de acțiune a acestor principii sau chiar de a le ignora. Stabilirea unui climat internațional guvernat de normele dreptului reprezintă pentru aceste țări garanția sigură a respectării personalității lor naționale, a dezvoltării lor în condiții de pace și securitate.

În marile dezbateri contemporane, de la O.N.U. și din alte organisme internaționale, în probleme cum sînt conflictele generate de amestecul străin în treburile altor state, lichidarea colonialismului și neocolonialismului, respectarea principiilor relațiilor dintre state, excluderea forței și rezolvarea problemelor internaționale pe căi pașnice, mărirea coeficientului de securitate internațională prin măsuri eficiente de dezarmare parțială sau generală — statele mici și mijlocii și-au înscris o participare activă, venind cu propuneri și inițiative constructive.

În problemele dezvoltării economice — temă fundamentală a relațiilor internaționale contemporane, de interes primordial pentru o mare parte din țările mici și mijlocii aflate în curs de dezvoltare — aceste state se pronunță ferm pentru instaurarea unor relații economice echitabile între state, călăuzite de principiile cooperării economice internaționale, acționînd pentru a determina sprijinirea mai eficientă de către comunitatea internațională a imperativelor lor de dezvoltare.

Consolidarea economică, crearea de instituții naționale viabile și stabile, angajarea tinerelor state într-un proces de dezvoltare accelerată constituie o parte integrantă a operei de obținere și întărire a independenței. „Emanciparea politică rămîne fără sens dacă nu conduce la posibilități echivalente de emancipare economică, adică la egalitate reală. Dacă se așteaptă ca statele mici să ușureze tensiunea între marile puteri, ele nu trebuie să fie lipsite de mijloacele de supraviețuire în condițiile unui progres tehnologic și economic rapid. Avansuri ale dimensiunii politice a statutului lor, acompaniate de darea înapoi pe frontul economic, vor conduce la noi dezechilibruri de statut și deci la tensiune și dezamăgire", scria un cercetător. (Jean-Luc Vellut. Smalles states and problem of war and peace. Journal of Peace Research nr. 3 (1961), Oslo, p. 264).

Cea de-a II-a Conferință a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare, încheiată recent la New Delhi, a dezbătut o amplă problematică economică, evidențiind preocuparea noilor state de a-și făuri într-un ritm cît mai accelerat o economie proprie, de a lichida decalajele mari — pe planul dezvoltării, tehnologiei, educației — ce le separă de țările mari, industrializate. Conștiente că aceste decalaje nu trebuie nici să se permanentizeze, nici să se adîncească, statele mici și mijlocii încearcă să determine ca acțiunile organismelor internaționale și ale statelor industrializate să fie îndreptate într-o măsură mai mare în direcția încurajării și sprijinirii eforturilor lor de dezvoltare.

Țările în curs de dezvoltare resping antinomia pe care o susțin teoreticienii legați de „școala puterii" în relațiile internaționale, între independență și dezvoltare economică. Nu există, spune un autor, decît două posibilități de a reduce contradicția „dintre urmărirea independenței politicii și a securității naționale, pe de o parte, și consecințele unor resurse umane și materiale limitate, pe de altă parte : ...una este să decadă valoarea atașată independenței politice și a statului-națiune ca atare ; alta constă în aplicarea de către marile puteri a forței lor copleșitoare împotriva oponenților lor mai slabi și izolați" (David Vidal, The inequality of states, Oxford 1967, p. 189). Țările în curs de dezvoltare au însă o altă opțiune, subliniată în documentele lor politice principale : întreprinderea unui proces de dezvoltare economică, pe baza unei cooperări internaționale multiple, *în condițiile păstrării intacte a valorii pe care o atașează conceptului de stat și principiului de independență, cîștigate de ele cu jertfe mari, într-o luptă istorică.*

Pentru înfăptuirea deziderateloor lor de dezvoltare și progres, statele mici și mijlocii sînt vital interesate în realizarea unui climat internațional de pace și securitate. La O.N.U. ca și în alte ocazii, majoritatea acestor state au adoptat o poziție de condamnare a agresiunii S.U.A. în Vietnam, a amestecului imperialist în treburile interne ale altor popoare, s-au pronunțat pentru reglementarea conflictului din Orientul Apropiat pe calea înțelegerii și găsirii unor soluții conforme cu interesele tuturor țărilor din această regiune.

Numeroase țări mici și mijlocii se află în primele rînduri ale eforturilor pentru realizarea dezarmării generale și, în primul rînd, a dezarmării nucleare. Dezbaterile ultimei sesiuni a Adunării Generale — intrată în șirul de întruniri ale O.N.U., după aprecierile a numeroși comentatori, ca o sesiune a țărilor mici și mijlocii, ca și lucrările Comitetului celor 18 state de la Geneva în problemele neproliferării — noțiune implicată în conceptul dezarmării nucleare — au adus dovada preocupării majorității covîrșitoare a statelor pentru elaborarea unui tratat de neproliferare a armei nucleare conceput ca parte constructivă a unui sistem de măsuri menite să ducă la eliminarea armelor nucleare și la realizarea dezarmării, să ofere garanții egale pentru securitatea tuturor statelor mari și mici, nucleare sau nenucleare, asigurînd drepturi și posibilități nelimitate tuturor statelor, fără nici o descriminare, de a face cercetări și de a folosi cuceririle științei nucleare în scopul dezvoltării pașnice, în condițiile unui sistem de control precis și echitabil.

Pornind de la concepția că în perioada actuală, cînd relațiile dintre state au căpătat mai mult ca oricînd un caracter internațional, soluțiile viabile la marile probleme internaționale pot fi găsite numai printr-o largă colaborare internațională, cu participarea egală a tuturor statelor mari, mici și mijlocii, țara noastră dezvoltă relații de colaborare multilaterală cu toate statele socialiste, cu toate statele lumii, indiferent de sistemul lor social-politic, pe baza principiilor de drept și în spiritul eticii internaționale.

Făcînd ea însăși parte din categoria statelor mici și mijlocii, România socialistă consideră că aceste state, acționînd în deplină conformitate cu normele relațiilor dintre state, dezvoltînd o largă cooperare ca egali în cadrul comunității internaționale, participînd la dezbaterea și soluționarea problemelor multiple cu care este confruntată astăzi omenirea, dispun de atributele și capacitatea necesară pentru a juca un rol important în viața internațională.

Numeroasele contacte stabilite în ultimul an de guvernul român cu factori de cea mai mai înaltă responsabilitate ai unor țări mici și mijlocii — socialiste și nesocialiste — între care amintim pe cele cu conducătorii Bulgariei, Cehoslovaciei, Iugoslaviei, Austriei, Danemarcei, Finlandei, Turciei, Suediei, Somaliei, Republicii Congo și ai altor state — au evidențiat existența unui larg curent de opinie încrezător în vocația și posibilitățile de acțiune ale acestor state pentru dezvoltarea colaborării internaționale, pentru promovarea păcii și securității popoarelor.

Raportul de forțe calitativ nou creat în lume în favoarea păcii, democrației și progresului, întărirea unității statelor socialiste, a țărilor care și-au dobîndit de curînd independența, a tuturor forțelor politice și sociale interesate în promovarea înțelegerii și cooperării internaționale creează un cadru propice ca toate popoarele mici, mijlocii sau mari — să-și dezvolte în condiții de egalitate, personalitatea lor națională, într-o lume călăuzită de regulile dreptului.

reportaj pe glob

Jurnal vietnamez

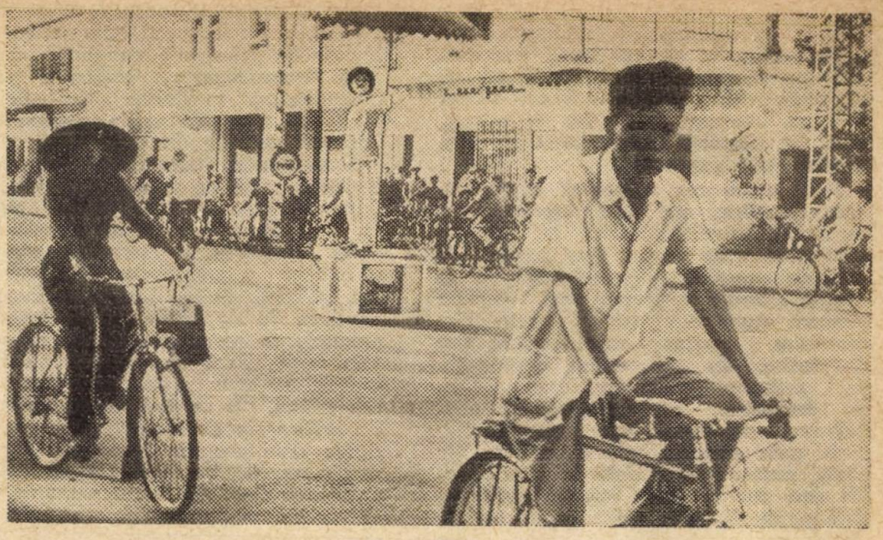

Corneliu Leu

Cînd am ajuns în R.D. Vietnam, tocmai fusese doborît primul F-111 A, acea superbă mașină supersonică în construcția căreia redutabila tehnică aviatică americană a pus tot ceea ce are mai modern. După aceea a căzut și al doilea și mi-a parvenit vestea că, în Senatul american, s-a hotărît să se denunțe contractul cu fabrica producătoare pentru un alt tip, F 111-B, destinat portavioanelor. Dar nu despre dezamăgirea provocată oficialităților americane de către acest tip de avion, cu aripi rabatabile și nebănuite posibilități de planare, vreau să vorbesc, ci despre o dezamăgire mult mai mare, de natură strict omenească : la gîtul aviatorilor care conduceau aceste ultramoderne aparate au fost găsite, drept talisman, măsele de tigru, așa cum poartă cei din triburile ascunse pe undeva prin jungla Indochinei. Și încă un amănunt : cu toate că fuseseră cumpărate cu bună credință de către niște oameni pe care războiul și riscurile lui îi obligaseră la a-și agăța speranțele de orice, aceste măsele erau false. Negustorii thailandezi (am aflat că baza acestor superavioane a fost stabilită în Thailanda cu un spirit de previziune fantastic : pentru ca eventuala derută a piloților lor în urma eșecurilor să nu-i demobilizeze pe ceilalți aviatori de la bazele mai apropiate), așadar, negustorii thailandezi, mult mai formați în a crede în totemuri și talismane decît piloții modernelor mașini americane, au confecționat măselele de tigru din plastic, sau le-au ajustat din măselele altor animale, precum un lăcătuș dinții unei chei la broasca respectivă.

„Portocala" și „ananasul"

„Rănile războiului"... Există în Hanoi un muzeu care demonstrează cu evidență crima de genocid făptuită de agresorii americani prin întrebuințarea bombelor cu bile. Îndreptate direct și cu efect sigur numai asupra populației pașnice, cele două formule de ambalaj — „ananasul" din metal vopsit în galben și „portocala" din același metal vopsit în kaki — stau alături de rămășițele autopsiei victimelor lor. Emailate, ca niște vase pentru laboratoarele farmaceutice, conteinerele — pe care scrie „Dispensar and Bomb Aircraft FT CBU 2 A" — cuprind sau 360 de „ananași" sau 540 de „portocale". Ananasul explodează radiind 280 de bile de 6,3 milimetri ; portocala — 300 de bile cu diametrul de 5,56 milimetri. Dacă facem socoteala fiecărui avion care aruncă patru asemenea bombe, rezultă 648 000 de bile, fiecare fiind în stare să omoare un om. Doctorul care a purtat aceste probe la Copenhaga, la sesiunea „Tribunalului Russell", vorbea calm, precis, exprimînd cuvintele tăios și adînc, asemenea unui bisturiu care procedează la disecție : efecte mortale, efecte parțiale, efecte întîrziate. Prin fața noastră se perindau fotografii cu trupuri ciuruite, radiografii cu oase sfărîmate, borcane în formolul cărora pluteau inimi și plămîni ale căror cangrene trasau drumul antiuman al măruntei bile de cinci virgulă cincizecișișase de milimetri diametru sau de șase virgulă treizeci. Al bilei care a țișnit mortal din bomba în elegantă formă de ananas sau spiralînd în aer, rotundă ca o portocală. Mă obsedează tot timpul acele bile, traversînd, traversînd, traversînd prin materie și distrugînd existența. Mă obsedează atît de mult încît, cînd dau drumul magnetofonului pe care am înregistrat glasul de rigoare științifică al doctorului, simt că nu-l pot asculta, mă cuprinde un sentiment de oroare.

În holul hotelului „Thang Nhat", treizeci-patruzeci de publiciști pe care nu hazardul îi mînase în locul cel mai arzînd, în locul incandescent al lumii noastre contemporane, depănau calcule și gînduri pline de răspundere pentru soarta omenirii. Acele gînduri erau purtate de oameni maturi în pauzele dintre două alarme sau chiar în ecoul crispat al adăpostului, pe fundalul depărtatelor explozii și canonade. Toată lumea se gîndea acolo la nevoia imperioasă de încetare a bombardamentelor piratерești, de înlăturare a pericolului extinderii războiului în lume, pericol care era mai evident acolo, în concretul bombardamentelor modernelor avioane americane, decît oriunde în altă parte.

Batista de nylon

La Haiphong, în clădirea neoclasică a fostei bănci a Indochinei, se află un muzeu în care obiectele expuse ilustrează istoria orașului de la începuturile sale și pînă astăzi. Voi vorbi despre un singur amănunt, dintr-o sală mică din stînga, unde se află resturile unui avion american doborît recent : printre obiectele găsite asupra aviatorului mi-a atras atenția o batistă din nylon de parașută, de dimensiunile unei coli de hîrtie de scris, pe frontispiciul căreia trona steagul Statelor Unite ale Americii. Sub steag, niște versete scurte, paginate asemenea strofelor unei poezii. Se amestecau acolo semnele alfabetului arab și cele chinezești, literele latine ale englezei și francezei cu grupurile de silabe adaptate limbilor indochineze și indoneziene. Era, de fapt, același text, un text destul de scurt, scris în 13 limbi. Un text cu următorul cuprins : *„Sînt cetățean al Statelor Unite ale Americii. Nu vorbesc limba voastră. Din păcate, sînt obligat să vă cer să mă hrăniți și să-mi dați adăpost. Aveți bunăvoința de a mă duce la cineva care va veghea la securitatea mea și care se va ocupa de a mă ajuta să reajung în țara mea. Guvernul țării mele vă va recompensa".*

Nici în zilele celor mai grele bombardamente ale agresorilor, activitatea cotidiană la Haifong n-a putut fi paralizată.

Acesta este conținutul tipărit cu litere albastre de corp 9 în cele 13 limbi vorbite în această zonă a lumii. Mi s-a părut ingenioasă ideea. În primul rînd, pentru a da americanului spulberat în necunoscutul lumii o elementară posibilitate de a se înțelege cu băștinașii. În al doilea rînd, pentru a da cît de cît tărie sufletească unui om care pleacă în necunoscut, riscă să cadă în necunoscut, riscă să ajungă în mîinile unor oameni care îl urăsc pentru agresiunea pe care el o reprezintă. Este și aceasta o formulă de susținere a moralului unui ostaș pe care îl trimiți în cealaltă parte a lumii să lupte lipsit de cauză. Pentru că acea formulare : „Aveți bunăvoința de a mă duce la cineva..." bineînțeles că nu se adresează vietnamezului sau laoțianului căruia avionul căzut îi amenință ființa fizică și ființa națională. Acela știe mai bine care este obligația lui față de acești „pirați ai aerului". Formularea este menită să întărească moralul și să dea o oarecare certitudine aviatorului american care pornește și așa cu destule angoase și cu unica speranță de a putea cumpăra la Bangkok o măsea de tigru. La loc de cinste, pe o batistă, se află numărul de serie care, și el, dă oarecare garanție : nu e o tipăritură oarecare. În sfîrșit, nu am cădere să consemnez prea mult inovațiile specialiștilor în psihologia ostașului american. Voi trece deci să relatez încă un amănunt în le-

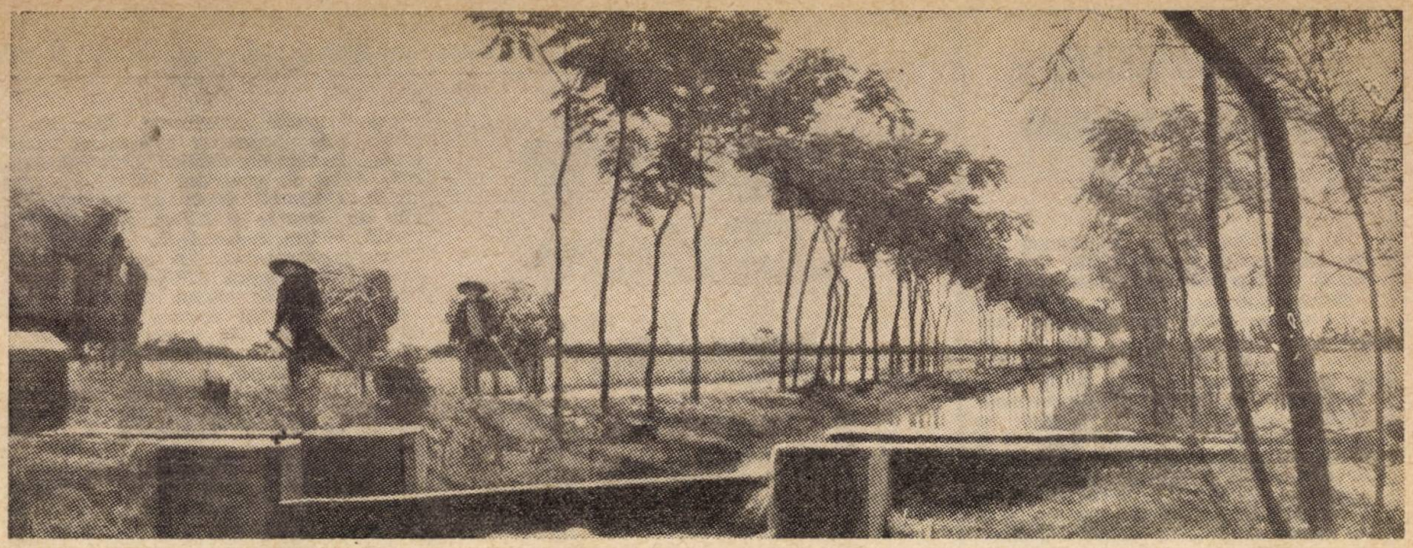

Irigații pe plantațiile de orez

gătură cu aceste batiste de nylon pe care, sub steagul Statelor Unite ale Americii, este tipărită formula magică în 13 limbi.

Am o deformație profesională : cînd iau în mînă o tipăritură, mă uit la caseta plasată undeva discret, la urmă sau sub ultima coloană.

Și iată că acest obicei m-a dus, în cazul de față, la o altă descoperire : în josul batistei, aproape de marginea unde nylonul începe să se destrame, am descoperit, ca o linie mică și abia perceptibilă din pricina unei litere mărunte, mărunte de tot, identitatea tipografică a tipăriturii. Scria acolo : „Published by the Aeronautical Cart and Informations Center U.S. Air Forces, St. Louis, 18 Mo. April 1961". Și alături, încă o precizare, pesemne destinația : „Southeast Asia—West Central Pacific".

Eram în aprilie 1968. Batista pe care o citeam avea seria 30 582 S și fusese tipărită în aprilie 1961. Iar războiul împotriva Republicii Democrate Vietnam începuse în 1964, escaladarea propriu-zisă declanșîndu-se în primăvara lui 1965. 1965 și nu 1961. În 1961, Republica Democrată Vietnam construia pașnic socialismul. Cetățenii ei erau bucuroși că scăpaseră de asuprire, erau bucuroși că scăpaseră de război, erau bucuroși că puteau să-și construiască țara așa cum o visau. În 1961 se construia din plin orașul modern Tanh Hoa. Și nimeni nu știa că, pe cînd încă se mai construia, actul de bombardare și distrugere se tipărea într-o tipografie din St. Louis.

Aceasta este agresiunea, premeditarea ei, pregătirea ei minuțioasă. Ei bine, de unde poate ști omenirea că undeva, la un asemenea „Cart and Informations Center", lumea nu este împărțită în zone bine delimitate și, pentru fiecare, soldaților li se tipărește un apel salvator în limbile respective ? !

Repet, aceasta este agresiunea, pregătirea ei minuțioasă de către forțe antiumane. Și atunci, ce altă concluzie se poate trage decît : efort din partea întregii omeniri pentru a înfrîna forțele agresoare.

Pentru că, dacă dezbraci acel încercat oraș de pe malul Mării Chinei de sud de haina sfîșiată pe care i-a adus-o agresiunea, dacă-i dai la o parte amprentele lăsate de bombele din văzduh și de ghiulelele canonierelor de pe mare, Haiphongul — orașul plin de viață al Extremului Orient — îți apare mai măreț decît în anii lui de liniște și glorie, cînd marinari în haine albe descindeau de pe toate vasele lumii.

În ciuda celor care au vrut să-l distrugă, Haiphongul este astăzi un imens șantier. Fiecare dintre străzile lui — străzile lui de oraș-port, asupra cărora legătura cu restul lumii își pune specifica pecete — a devenit o porțiune dintr-un vast șantier naval. Pe unele se sudează părțile uriașe ale unui vapor, pe altele se încheagă tronsoane de poduri, se lucrează suprastructurile ambarcațiunilor mari și mici, iar pe capre de lemn stau suspendate trupurile ovale ale șlepurilor pe care mîini harnice le vopsesc și le călăfătuiesc. Pe cheiurile portului, animație deosebită. Mari vapoare ale țărilor lumii asigură un trafic intens. Se descarcă baloturi cu produse industriale, mașini, mari agregate. Se simte aici, din plin, ajutorul frățesc al țărilor socialiste, solidaritatea cu Vietnamul a întregii omeniri progresiste.

Fîntînile de mîine

Phon Thuong, sat milenar — ai cărui locuitori s-au mîndrit cu livezile lor generație de generație, livezi distruse, transformate în mari cratere de explozie după un bombardament barbar din august 1966 — a predat pentru export primele două tone de banane. Cei ce vor gusta pe meridianele lumii din carnea lor parfumată poate că nu vor ști aceasta, dar eu am văzut livezile de banani scunzi ; sînt încă tineri, au de-abia doi ani în acest sat căruia i-au fost distruse livezile milenare. Eu am văzut explozia de verdeață a marilor lor frunze : e plină de vigoare, dar mai frumoasă — după cum spun locuitorii — decît înainte de bombardament. Astfel, puternica mișcare în agricultură se petrece sub semnul unor proiecte din ce în ce mai îndrăznețe. În provincia Haiphongului bombardat, lucrătorii ogoarelor au lansat lozincile : „Cîmpul de zece tone cartofi" și „Cîmpul de douăzeci tone legume". Muncitori din Tuyen Quang, Quang Ninh, Lao Cai au defrișat în timpul lor liber peste o mie de hectare, cultivînd orez, porumb, cartofi, arahide. La Quang Ninh se desfășoară mișcarea „Să transformăm munții de piatră în păduri verzi", toate dezideratele economice căpătînd aici formularea încrezătoare a unui vers de poem. Minerii de la minele de apatită din Lao Cai au transformat gropile bombelor într-o ghirlandă de lacuri, unde înflorește piscicultura. Pentru orez se apropia recolta „chiem", adică recolta din mai. Recolta din octombrie se numește „mua". Tradiția a dat nume simbolice acestor două recolte. Există însă și una care nu are nume pentru că tradiția nu a cunoscut-o. Aceasta, a treia obținută în orezăriile R. D. Vietnamului, este rodul progresului agriculturii socialiste.

Îmi amintesc de o discuție pe care am avut-o cu Nguen Doc, unul dintre edilii orașului Hanoi. Vorbea despre adăposturi, despre acele adăposturi individuale ale căror ranforsări din beton, ca niște largi tuburi, se toarnă în cofraje pe multe din străzile orașului. Se toarnă apoi și se implantează în pămînt. Hanoiul are pentru fiecare locuitor cîte două și cîte trei locuri în adăposturile sale. Întreb de curiozitate cît costă și interlocutorul meu dă din cap într-un mod prin care arată că nu costă de loc puțin. „Dar noi nu precupețim nimic pentru viața poporului nostru", precizează el. Gîndindu-mă la volumul uriaș de muncă, îl întreb ce vor face mai tîrziu cu aceste adăposturi betonate și mă pripesc cu o metaforă care ar face efect într-un reportaj de culoare : „Veți planta arbori ; și mai mulți arbori în aceste gropi de la marginea trotuarelor". Omul dă din cap privindu-mă cu înțelepciunea specifică acestui popor lucid și greu încercat și nu mă contrazice : „Desigur, vom planta și arbori, dar tuburile de beton le vom scoate : priviți-le, le-am făcut ceva mai mari, cu toate că sînt pentru gropi individuale ; ele au ceva mai mult decît dimensiunea în care încape un om. Ne-am gîndit la fîntîni. Cu cîteva tuburi, fiecare țăran își va face cîte o fîntînă. Le vom trimite la țară și fiecare curte de vietnamez va avea cîte o fîntînă". Mă gîndesc la acele fîntîni din care omul va scoate în curtea lui apă. Apă pentru udatul grădinilor, apă pentru adăpatul vitelor, apă pentru scalda copiilor... Dar omul care a scos din adăpost tuburile și și-a săpat fîntîna, omul care udă grădina crescută deasupra gropilor de bombe va ști chiar și atunci, în tihna sentimentelor agreste, ce înseamnă agresiunea, iar ideea de vigilență, exprimată astăzi cu atîta convingere în această țară, va dăinui pentru întreaga omenire.

DEZBATERILE PENTRU DEFINIREA AGRESIUNII

De o săptămînă se desfăşoară la Geneva lucrările Comitetului Special O.N.U. pentru definirea agresiunii.

Manifestînd cu constanţă un interes activ pentru definirea agresiunii, România se numără printre cele 35 de state care compun Comitetul Special al O.N.U. cu sarcina ca, ţinînd cont de prevederile Cartei, de instrumentele juridice internaţionale în vigoare ca şi de antecedente, metode, practici şi alte aprecieri în materie, să examineze toate aspectele problemei, în scopul de a pregăti o definiţie a agresiunii şi de a prezenta Adunării Generale O.N.U. cu ocazia celei de-a XXIII-a sesiuni, un raport asupra definirii agresiunii.

Deşi figurează sub o formă sau alta de 18 ani pe ordinea de zi a diferitelor organe ale O.N.U., elaborarea unei definiţii ştiinţifice a agresiunii nu a putut fi efectuată datorită opoziţiei unor state care încearcă a demonstra că o definiţie a agresiunii ar fi inutilă, dacă nu chiar imposibilă.

Corespunzînd intereselor fundamentale ale poporului român, experienţei şi tradiţiilor sale istorice, poziţia României a fost favorabilă unei definiţii a agresiunii încă din anii dintre cele două războaie mondiale, cînd problema era legată în mod deosebit de consolidarea securităţii europene. România, care a luat parte la pactul Briand-Kellogg, s-a asociat primei definiţii ştiinţifice a agresiunii propusă Ligii Naţiunilor de către Maxim Litvinov, ministrul afacerilor externe al Uniunii Sovietice. Guvernul român semna la 3 iulie 1933, la Londra, o convenţie interstatală pentru definirea agresiunii şi, scurt timp după aceea, adera la pactul Saavedra-Lamas, semnat la Rio de Janeiro, care condamna expressis verbis războiul de agresiune.

Poziţia Republicii Socialiste România cu privire la definirea agresiunii decurge din concepţia ei generală de politică externă. Credincioasă acestei concepţii şi profund ataşată principiilor Cartei, România a militat şi militează, împreună cu alte state, pentru interzicerea folosirii forţei sau ameninţării cu forţa, pentru prevenirea şi condamnarea agresiunii, manifestarea cea mai acută a folosirii forţei. În această luptă se integrează şi eforturile în vederea definirii agresiunii.

Este evident însă că lucrările pentru soluţionarea acestei probleme nu au în vedere o definiţie perfectă, imuabilă a agresiunii, ci o definiţie care să poată fi aplicată în condiţiile istorice actuale.

Susţinînd necesitatea elaborării unei definiţii ştiinţifice a agresiunii pentru ca ea să corespundă cerinţelor vieţii internaţionale din epoca actuală, delegaţiile române au arătat constant în cadrul lucrărilor O.N.U. că această definiţie trebuie să servească pentru incriminarea agresiunii pe plan juridic şi politic, să aibă în vedere dreptul de autoapărare, individuală şi colectivă, al statelor împotriva agresiunii armate, aşa cum este prevăzut în articolul 51 din Cartă şi să ţină în acelaşi timp seama de caracterul legitim al luptei de eliberare a popoarelor împotriva agresiunii colonialiste, corolar al dreptului sacru, inalienabil şi imprescriptibil al fiecărui popor de a-şi hotărî singur soarta.

Dinu MĂRĂŞESCU

Tapiseria „Cîntare omului" la O.N.U.

Arh. Alex. Budişteanu

Marea sală a delegaţilor din Palatul Naţiunilor Unite a cunoscut recent o animaţie deosebită. Un numeros public, format din reprezentanţi ai misiunilor permanente pe lîngă O.N.U., membri ai delegaţiilor la sesiunea Adunării Generale, precum şi personalităţi politice şi culturale au participat la ceremonia predării unei tapiserii monumentale, donată de către ţara noastră Organizaţiei Naţiunilor Unite.

În cuvinte vibrante, tovarăşul Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe al ţării noastre, preşedinte al celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale, a transmis mesajul poporului şi guvernului român, care au dovedit încă o dată prin acest gest ataşamentul lor faţă de principiile înscrise în Carta Naţiunilor Unite şi faţă de spiritul cooperării internaţionale. Valoarea deosebită a operei de artă donate, precum şi semnificaţia de simbol a acestei manifestări au fost subliniate în cuvîntul secretarului general U Thant, care a exprimat deosebita sa recunoştinţă pentru darul oferit de România.

Viguroasa compoziţie a tînărului maestru Ion Nicodim, intitulată „Cîntare omului", după poemul lui Tudor Arghezi, se înscrie în mod reuşit în ambianţa în care a fost expusă. Ocupînd întregul perete de apus al marii săli a delegaţilor, cu o suprafaţă de peste 42 de metri pătraţi, donaţia românească aduce o notă decorativă revelatoare, înviorînd prin armonia sa de culori sobrietatea cadrului şi mobilierului din spaţiile adiacente.

Complexul Naţiunilor Unite, pionier şi întruchipare a gîndirii arhitectonice contemporane, reflectînd în mare măsură amprenta viziunii corbusiene, se îmbogăţeşte treptat prin contribuţia decorativă substanţială a diferitelor ţări membre. Recenta hotărîre a secretarului general de a înfiinţa un consiliu artistic format din personalităţi ale culturii, precum şi de a organiza un muzeu de artă al Naţiunilor Unite, oglindesc un proces continuu care a determinat acumularea a peste 40 de creaţii artistice valoroase, adăpostite în sălile şi culoarele sediului O.N.U., sau expuse în parcurile şi spaţiile exterioare.

Dintre picturile murale care decorează complexul O.N.U., cele mai remarcabile sînt, fără îndoială, două ample fresce de Candido Portinari — donaţie a guvernului brazilian — care îmbogăţesc principalul vestibul de intrare a delegaţilor. Sala Adunării Generale beneficiază de prezenţa a două mari panouri decorative de Fernand Léger, care adaugă unui cadru de o amploare primitoare, un admirabil accent coloristic. Printre operele de artă cele mai valoroase din patrimoniul O.N.U. se numără un mozaic roman intitulat „Cele patru anotimpuri şi geniul anului", donat de preşedintele Tunisiei, Burghiba, precum şi un panou cu citate din Coran, oferit de Maroc.

Valoarea artistică a ansamblului O.N.U. este subliniată şi prin prezenţa a numeroase decoraţii sculpturale. Vom cita în acest sens elementul sculptural adosat uneia din faţadele clădirii Adunării Generale, donat de guvernul S.U.A. şi realizat de E. Martinelli. Şapte uşi de bronz, oferite de Canada şi avînd o remarcabilă ţinută modern neorealistă, marchează intrarea vizitatorilor. Un rol deosebit în cadrul complexului O.N.U. îl au elementele statuare. În parcul principal al palatului se găseşte celebra statuie creată de A. Vucetici „Să prefacem săbiile în pluguri", donaţie din partea U.R.S.S. În mijlocul aceluiaşi spaţiu verde, pe un parter de iarbă — imaginea unei femei călare, reprezentînd statuia „Pacea", oferită de R. S. F. Iugoslavia. În cealaltă extremitate a ansamblului, curtea din faţa clădirii Secretariatului este pusă în valoare prin bazinul circular situat în mijlocul ei şi decorat de către artista Barbara Hewporth (S.U.A.), printr-o formă verticală abstractă, ce constituie un monument ridicat în amintirea fostului secretar general, Dag Hammarkjoeld.

Lista donaţiilor de artă este lungă şi ea nu poate fi încheiată fără a menţiona „Camera de reculegere", un frumos vitraliu al lui Marc Chagall, cu tonuri predominant albastre, intitulat „In memoriam", o pagodă, un clopot japonez, o mantie incasă pentru ceremonii funebre, avînd o vechime de aproape trei milenii, un obelisc oferit de împăratul Etiopiei, Haile Selassie, precum şi numeroase tablouri de valoare.

Varietatea genurilor artistice şi a stilurilor în care sînt tratate diferitele opere de artă au creat probleme de încadrare în ambianţa complexului O.N.U. Cu rare excepţii, ele se înscriu însă armonios în cadrul interior sau exterior aferent şi aduc o notă decorativă ce atinge uneori trepte de înaltă ţinută artistică.

Donaţia guvernului nostru se înscrie în această categorie atît prin valoarea creaţiei oferite, cît şi prin încadrarea reuşită în importantul amplasament ocupat. Tezaurul de artă al Naţiunilor Unite posedă pînă în prezent patru lucrări de acest gen : ampla tapiserie murală realizată de belgianul Peter Colfs, un splendid covor persan, o tapiserie decorativă ghaneză şi o tapiserie reproducînd tabloul lui Picasso „Femeie coborînd scara".

Tapiseria „Cîntare omului", inspirată din ciclul de poezii cu acelaşi nume al marelui nostru poet Tudor Arghezi, se impune ca o operă majoră, nu numai în grupul celor patru lucrări înrudite ca tehnică, dar şi în contextul întregului patrimoniu al Naţiunilor Unite. Noblefea mesajului compoziţiei, care întruchipează lupta continuă şi victoriile omenirii în faţa forţelor oarbe ale naturii, se impune de la bun început prin apelul adresat omului de a fi stăpîn pe propria lui soartă, atingînd culmi prometeice. Imaginea omului care rupe din soare focul energiei atomice, generoase de fertilitate, pentru a o utiliza în mod paşnic, domină viziunea artistului. El zugrăveşte alternativa morţii — prin descătuşarea nesăbuită a răului — şi a vieţii prin triumful raţiunii colective. Imaginea copilului, întruchipînd viitorul omenirii, precum şi a bărbatului şi femeii care se avîntă prin efort creator către Soare, stele şi Cosmos, completează această impozantă realizare epică.

Mesajul cu rezonanţă şi valoare internaţională al lucrării lui Ion Nicodim, creat prin modalităţi moderne de exprimare plastică, nu diminuează filiaţia adînc folclorică şi omenească a compoziţiei. Ţesătură meşteşugită, lucrarea lui Ion Nicodim constituie o mărturie distinctă, autentică şi valoroasă a talentului creator românesc.

Admirînd această nouă contribuţie la patrimoniul artistic al Naţiunilor Unite, căreia i s-a acordat un loc dominant în cadrul complexului de clădiri O.N.U., împărtăşesti nu numai aprecierea artistică unanimă a celor care te înconjoară, dar şi mîndria şi emoţia de a aparţine poporului nostru, care şi-a manifestat încă o dată măreţia morală şi talentul artistic.

New York, iunie